

Vers 47

עֲדִימָה יְהוָה תִּסְתַּר לְנֶעֱמַ תִּבְעֵר כְּמוֹ אֵשׁ הַמִּתְתַּר: *Hoe lang, o HEERE! zult Gij U steeds verbergen, zal Uw grimmigheid branden als een vuur?*

1. Overgang tot vers 47

Onze heilige Spreker, in de naam van de kerk, in vers 39-46 de grote zwaarigheid hebbende opgegeven, die naar ogenschijn het onherstelbaar verval van Davids huis en troon spelde, en daardoor een gehele vernietiging van Gods verbond dreigde, tot merkelijke beproeving van het geloof van de kerk, in de tijden voor Christus' komst, zal nu andere tonen aanslaan, en met Zijn voorbeeld de kerk een hulpmiddel aan de hand geven, waardoor deze zwaarigheid het beste kon worden te boven gekomen, en dat onfeilbare uitwerking hebben zou tot volle genezing van dat kwaad; zoverre, dat er ontwijfelbaar op zijn tijd een gezegende en allerblijdste uitkomst op te wachten zou zijn, en het treuren en klagen eens in roemen en danken tot in eeuwigheid verwisseld worden. Zo zal nu het overige van deze psalm aflopen. En, gelijk die *blijde uitkomst* zal vertoond worden in het *laatste vers*, zo zal het *hulpmiddel* om daartoe te geraken, worden opgegeven in vers 47-52, bestaande in een allervurigst geloofsgebed, dat onze onfeilbare *Onderwijzer* de bekommerde kerk in de mond legt, en haar daar in voorgaat; heffende zo Zijn smekingen aan, vers 47. *Hoe lang, o HEERE! zult Gij U steeds verbergen, zal Uw grimmigheid branden als een vuur?* In dit voorstel van het geloofsgebed wordt een tweërlei bekommerde klacht opgegeven: *deels*, over de *langdurigheid* van deze *goddelijke oordelen: deels* over haar *ongewone hittigheid*.

2. Eerste lid weer verdeeld

Het eerste in deze woorden: *Hoe lang, o HEERE! zult Gij U steeds verbergen?* Welke woorden sommigen zo aaneen binden, alsof ze met elkaar maar één *periode* uitmaakten, *Hoe lang o Heere, zult Gij U steeds verbergen?* Zo zou de Bidder eenvoudig de Heere afvragen, *hoe lang het toch zijn zou, dat de Heere Zich steeds verbergen zou*. Mij dunkt evenwel, dat dit niet voldoende is. Eensdeels, omdat dan één van deze

twee uitdrukkingen overtollig zou zijn, *hoe lang, of steeds*. Want als men veronderstelt dat God Zich *steeds verbergen zal*, dan behoeft men niet te vragen, *hoe lang dat zijn zal?* Aan de andere kant, als men vraagt, *hoe lang*, dan kan men in dezelfde draad van redenering nog niet stellig zeggen, dat dit *steeds* zal zijn. Ten andere wordt er door de Hebreeuwse zinsnijdingen een duidelijk onderscheid gemaakt tussen die twee vragen, *hoe lang o Heere!* en, *zult Gij U steeds verbergen*¹. Hierom vat ik het liever als een tweeledige vraag op. Zodat, in deze klachten over de *langdurigheid* van deze goddelijke bezoeken eerst in het algemeen een *vraagsgewijs beklag* dienaangaande gedaan wordt. *Hoe lang, o Heere!* Daarna in het bijzonder de *bekommering* vertoond wordt, of die van *altijddurend* zou zijn? *Zult Gij U steeds verbergen?*

3. Aanspraak tot de HEERE

De aanspraak is tot *de HEERE* ingericht, יְהוָה: en wel persoonlijk en huishoudelijk niet tot de ZOON², Die duidelijk genoeg van Deze onderscheiden wordt, vers 52, daar Hij als Zijn *Gezalfde* voorkomt; maar tot de VADER, uit Wie al deze dingen waren, en Die met Zijn *Goddelijke Gedenknaam* temeer wordt aangesproken, om een *pleitgrond* te hebben op Zijn *onveranderlijkheid*, die in Zijn *verbond* plaats heeft, waardoor immers van Hem niet kan verwacht worden, dat Hij, na zoveel plechtige beloften en eden, in Zijn Woord feilen zou, of Zijn NAAM en Zijn EER niet gedachtig blijven; dat evenwel zou moeten volgen, als Hij in deze bezoeken over Davids huis onophoudelijk tot het einde toe zou voortgaan.

4. Hoe lang O HEERE? In het algemeen verklaard

¹ Verba enim עֲדִימָה יְהוָה satis distinguuntur a sequentibus

תִּסְתַּר לְנֶעֱמַ per *Tiphcha initiale*.

² Uti tamen cl. TILLIUS existimat.

Daar vandaan die klaaglijke vraag: *Hoe lang, o Heere!* Een vraag, die zo meermalen voorkomt³. Men ziet in onze, en meer dergelijke plaatsen, een afgebroken manier van voorstel, die evenwel uit het verband gemakkelijk kan worden aangevuld. “*Hoe lang, o Heere!* (namelijk) zullen wij in deze ellende en kommer gedompeld blijven? *Hoe lang* zult Gij voortgaan met zo’n gestrengte handelwijze? *Hoe lang* zult Gij U tegen Uw volk verzetten? Tegen hun gebeden roken? *Hoe lang* zal Uw volk geen uitkomst zien? enz.” De droefheid kropt de woorden in. Of men veronderstelt, dat de Heere genoeg weet, wat men zeggen wil. Althans in deze vraag ligt het volgende opgesloten. EERST, dat er stof is van droefheid en kommer, die, als het al te langdurig blijft, hopeloosheid zou verwekken. TEN TWEEDE, dat dit reeds *lang*, ja naar de bevatting van de mens *al te lang* geduurd heeft. TEN DERDE, dat er nog geen einde aan gezien wordt, en er daarom vrees is, dat het nog langer duren zal. Op grond waarvan dan, TEN VIERDE, God gebeden wordt, dat Hij toch Zijn tuchtigingen niet langer, tenminste niet te lang maken wil; dat het Hem gelieft, het tijdig en spoedig af te breken; of, als het niet spoedig zijn kan, dat Hij tenminste enigermate de palen en het eindperk daarvan nader wil aanwijzen, opdat het vooruitzicht op de aanstaande uitredding de droefheid en kommer enigszins mag verzachten, en de rampen, al moesten ze dan nog lang duren, evenwel draaglijk maken.

5. Gepastheid van zo’n vraag

Intussen blijkt uit deze algemene verklaring, dat, hoewel zodanig klachten uit een benepen gemoed plegen voort te komen, evenwel geen overmatige moedeloosheid, veel minder onbetamelijk ongeduld daarmee gemengd zijn, waardoor men volstrekt weten wil, of Gods tuchtigingen nog lang duren zullen, om in zo’n geval het juk van de gehoorzaamheid af te werpen, en met een Achab te zeggen: *Ziet! Dat kwaad is va de Heere, wat zou ik verder op de Heere wachten?* Verre daar vandaan! Want dit zou tegen de aard van een *geloofsgebed* strijden, dat CHRISTUS hier Zijn *kerk* in de mond legt, en haar daarin voorgaat. En het zou aanlopen tegen die *stille gelatenheid*, die Gods bondgenoten omtrent al Gods wegen betonen

moeten. Integendeel, in zo’n betuiging wordt veeleer verondersteld, dat er een einde aan zal zijn; en wat het *vormelijke* daarvan aangaat, zo’n bidder geeft er mee te kennen dat, hoewel hij wel weet dat de *Heere* de stipte bepaling gemaakt heeft, en de bestellingen nauwkeurig in Zijn gedenboek heeft aangekend, nopens de tijden van bezoeken en uitredingen, evenwel de *langdurigheid* van de bezoeken uit zichzelf in grote mate dient tot verzwaring ervan, en op grond daarvan altijd grote droefheid en verlegenheid baren moet. Waarom er niets wenselijker voor zulke verlegen zielen zijn kan, dan dat zij er de uitkomst van zien mogen; waarom er billijk mag verzocht worden, *of*, dat God tijdig en wel *haastig* deze uitkomst geeft; *of*, als dit al niet zo spoedig zijn kan, dat tenminste enige klaardere ontdekking van het bepaalde eindstip dienen mag, om de *lijdzaamheid* te versterken. In zo’n gestalte is zo’n vraag zeer gepast, en zelfs meermalen de weg, waardoor God Zich laat verbidden, omdat Hij nooit Zijn bezoeken zo lang buiten de maat trekken zal, dat Zijn bondgenoten wezenlijke grond tot moedeloosheid hebben zouden.

6. Verberging van God, wat dit betekent

Het blijft daar niet bij. Onze Bidder gaat voort, en brengt tot bezwaar deze klacht bij, het kommerlijke uitzicht, of God niet wel in Zijn gestrengte handelwijze altijd zou voortgaan, zonder dat er ooit een einde aan komen zou. Dus vraagt Hij nader: *Zult Gij u steeds verbergen!* Een spreekwijze, die in de Schrift niet ongewoon is. God komt daar dikwijls voor, als *Zich verbergende*, of Zijn *aangezicht verbergende*⁴. Men moet dit niet volstrekt eigenlijk opvatten. Want, gelijk God *overalometgenwoordig* is, en in de *werken* van *schepping* en *voorzienigheid* Zich laat *tasten* en *vinden*⁵, zo openbaarde Hij Zich ook thans op een klare en geduchte wijze in Zijn *straf oefeningen* over *Dauids huis*. Begrijpt het dan van de *inhouding* en *verberging* van Zijn *genaderijke tegenwoordigheid*, het onttrekken van Zijn gunstbewijzen, het inhouden van de beloofde goederen, met tegenover stelling van Zijn tuchtigingen, hoedanige thans alom het gemoed van Gods volk ontrusten. Hetzij dat de *zinspeling* ontleend is van iemand, die zijn *gelaat*, dat anders

³ Ps. 13:2; 6:4; 79:5; Zach. 1:12, enz.

⁴ Zie Job 13:24; Psalm 10:11; 27:9; 104:29, enz.

⁵ Hand. 17:27.

gewoon was *vriendelijk* te staan, thans *stuurs* en *gemelijk* houdt; zodat alle gunst en liefde schijnt geweken te zijn; of, van iemand, die zijn *aangezicht* of *kleet* met een *sluier bedekt*, zonder zich te willen laten zien; of liefst van iemand, die door misnoegen zich onttrekt aan het gezelschap van anderen, zonder met hen te willen omgaan, zich schuil houdende, zodat men tevergeefs naar hem zoekt. Inzonderheid met opzicht op de handel van een *koning*, die wegens beledigingen, hem door iemand van zijn hovelingen of onderdanen aangedaan, hem zijn tegenwoordigheid ontzegt, gelijk *David* aan *Absalom* deed⁶. Gelijk nu Gods *genaderijke nabijheid* het *leven* en de *vreugde* is van al Zijn *redelijke schepselen*, inzonderheid van Zijn *bondgenoten*, zo wordt God terecht gezegd, Zich te verbergen, als Hij de blijken van deze gunst inhoudt, waaruit niets van droefheid en onheil te wachten is. *Verbergt Gij Uw aangezicht, zo worden zij verschrikt*⁷. De Heere bedreigde dit aan Israël: *Ik zal heengaan en keren weder tot Mijn plaats, totdat zij zichzelf schuldig kennen en Mijn aangezicht zoeken; als hun bange zal zijn, zullen zij Mij vroeg zoeken*⁸. Dikwijls ziet het er dan jammerlijk voor Gods volk uit. Zodat *Sion* zegt: *De HEERE heeft mij verlaten, en de HEERE heeft mij vergeten*⁹. Zo treurig werd de kerkbruid, toen haar *Liefste* wegens haar *vadsigheid* in Hem open te doen, *Zijn hand trok van het gat der deur*, en voor en poos *heen ging*, en haar vruchteloos liet zoeken¹⁰. Nu, in zo'n staat brengt onze Bidder de toestand van de kerk voor Gods ogen, in die benauwde toestand, waarin ze door deze bovengenoemde bezoeken gekomen was.

7. Hoe aan God kan en mag gevraagd worden: *Zult Gij U steeds verbergen?*

En hier vandaan deze klaaglijke vraag: ZULT GIJ U STEEDS VERBERGEN? נִצִּירָה, *gedurig, aanhoudend*, zonder verandering, zonder einde? naar de kracht van het grondwoord. Een vraag, evenzo ingericht als de voorgaande. Daar was het, *hoe lang, o Heere!* Hier wordt gevraagd, *of het dan voor altijd zijn zou?* Men moet dit geenszins in

⁶ 2 Sam. 14:28.

⁷ Psalm 104:29.

⁸ Hos. 5:15.

⁹ Jes. 49:14.

¹⁰ Hoogl. 5:4, enz.

een verkeerde zin opvatten; hetzij, voor een *moedeloze murmuring*, of voor een *ongeduldig jagen*, vlak tegen Gods weg aan. Want *vooreerst*, onze Bidder zegt niet, *dat God dat doen zal*. Integendeel, Hij *vraagt* het, en in deze *vraag* ligt een *ontkenning* opgesloten. Ten andere, Hij wil niet zeggen, dat God, buiten opzicht op Zijn genaderijke verbintenissen, gen volstreckte vrijmacht daartoe hebben zou; vooral, wanneer Zijn schepselen zich dat waardig maken. Maar stellig geeft Hij ermee te kennen,

EERST in het algemeen, dat deze *verberging van Gods aangezicht* voor al Gods bondgenoten een *allerbitterste* en *smartelijkste zaak* was. Geen wonder! Als men aanmerkt, dat er geen grotere *vreugde* voor hun zijn kan, dan dat de Heere Zijn *aangezicht over hen doet lichten*. Laat men zich slechts herinneren die zaligspreking, vers 16-18.

TEN TWEDE, dat Gods gestrenge handelwijze, met Zijn *aangezicht* te *verbergen*, reeds lang geduurd had, en er nog zo min uitkomst aan gezien werd, dat er uiterlijk grond van vrees scheen, of er wel ooit licht uit deze duisternis zou doorbreken; alsof God *Zich steeds verbergen* zou. In zulke benauwde omstandigheden bestuurt de Heere wel eens de Zijnen, en doet de strijd tussen ongelooft en geloof heviger worden, opdat ze te ijveriger aan het bidden mogen geraken; en dan is het wel eens voor Hem de tijd, dat Hij onverwacht licht uit de duisternis schept.

TEN DERDE, dat het evenwel tegen Gods raad en weg omtrent Zijn volk zou aanlopen, *Zich steeds te verbergen*; omdat Hij wel eens voor een poos, langer of korter, Zijn aangezicht verbergt, en zelfs grote zwaarigheden laat oprijzen; maar evenwel altijd weer op Zijn tijd tot de Zijnen keert. Zo sprak Hij Zelf ergens¹¹. *Voor een klein ogenblik heb Ik u verlaten; maar met grote ontfermingen zal Ik u vergaderen. In een kleinen toorn heb Ik Mijn aangezicht van u een ogenblik verborgen; maar met eeuwige goedertierenheid zal Ik Mij uwer ontfermen, zegt de HEERE, uw Verlosser*. Trouwens, gelijk Hij te groot en te goed is, om met Zijn bedrukte volk altijd even streng om te gaan, zo is Hij er ook te getrouw en waarachtig toe. En wat Zijn goedheid aangaat, die bepleit Hij Zelf nadrukkelijk¹². *Want Ik zal niet eeuwiglijk twisten, en Ik zal niet geduriglijk verbolgen*

¹¹ Jes. 54:7,8.

¹² Jes. 57:16.

*zijn; want de geest zou van voor Mijn aangezicht overstelpt worden, en de zielen, die Ik gemaakt heb. En niet minder Zijn verbond. Want bergen zullen wijken, en heuvelen wankelen; maar Mijn goedertierenheid zal van u niet wijken, en het verbond Mijns vredes zal niet wankelen, zegt de HEERE, uw Ontfermer*¹³. Zo mogen wij hier de vraag van onze heilige Spreker wel aanmerken als een pleitend voorstel van het tegendeel, waarmee Hij Zich beroept op Gods bestaan, deugden, eer, verbond; tot een verhoog dat Hij zo'n altijddurende verberging onmogelijk stelt.

EINDELIJK, op grond van dit alles behelst dit voorstel een sterk verzoek, dat God Zich niet meer wil verbergen, tenminste niet al te zeer noch te langdurig. Teneinde de hoop en het vertrouwen van Gods volk geen last mocht lijden, en er zelfs geen zweem of schaduw bespeurd worden, alsof God Zich *steeds* voor de Zijnen zou *verborgen houden*. Een billijk verzoek. Zo deden de gelovigen meermalen. *Zult Gij eeuwiglijk tegen ons toornen? Zult Gij Uw toorn uitstrekken van geslacht tot geslacht? Zult Gij ons niet weder levend maken, opdat Uw volk zich in U verblijde?*¹⁴ *Hebt Gij dan Juda ganselijk verworpen? Heeft Uw ziel een walging aan Sion?*¹⁵ *Zal dan de Heere in eeuwigheden verstoten, en voortaan niet meer goedgunstig zijn?*¹⁶ Enz.

8. Waarom gevoegd bij dat eerste: *hoe lang, o Heere!*

Een gepaste vraag en klacht, bij het vorige gevoegd, *hoe lang, o Heere!* om zo tot nadere verklaring en aandrang daarvan te strekken. Tot een blijk namelijk, dat de *langdurigheid* op zichzelf nog zozeer geen bekommring maakte, als wel de zwaarigheid, of er wel ooit een einde aan komen zou. Want, komt er nog al eens een einde aan, dan is er nog troost, al mocht het dan nog een lange tijd duren; omdat het gelovige gemoed dan uitkomst ziet, en *in stilheid en vertrouwen zijn sterkte* heeft, wetende, dat *één dag bij den*

*Heere is als duizend jaren, en duizend jaren als één dag*¹⁷.

9. Verklaring van Gods grimmigheid

Laten we tot het *tweede lid* van dit *vers* overgaan, waar een tweede bekommring wordt opgegeven, nopens de *ongemene hittigheid van deze oordelen*. ZAL UW GRIMMIGHEID BRANDEN GELIJK EEN VUUR? הַיִּתְּךָ UW GRIMMIGHEID. Een woord, dat volgens zijn oorsprong eigenlijk te kennen geeft, een *gloed*, een *hittigheid*, en daar vandaan zeer gevoeglijk wordt overgebracht tot een *zware grote toorn*, die als een *gloed* is, *brandende* als een *vuur*, gelijk wij aanstonds nader zullen zien. Gelijk nu de Heilige Schrift gewoon is, *goddelijke zaken* met *mensentaal* uit te drukken, gelijk, wanneer aan God *hartstochten* van *blijdschap*, *droefheid*, *haat*, *berouw*, enz. worden toegeschreven, zo ook *hittige toorn*, om er mee aan te wijzen, die *heilige* en *natuurlijke afkeer*, die God van de *zonden* heeft, welke Hij als zeer zware en hooggaande beledigingen van Zijn heilige Majesteit, onmogelijk onverschillig kan aanzien, voor altijd vrij haar loop laten behouden, of ongestraft laten, maar op Zijn tijd streng *wreekt*, en de zondaar *vergelt naar zijn werk*, naar ziel en lichaam, voor tijd en eeuwigheid. Van zo'n *hete grimmigheid* wordt hier dan ook gesproken, met opzicht op die zware oordelen, in vers 39-46 gemeld. Gelijk wij daar ter plaatse breder hebben kunnen zien, dat gelijk deze *oordelen allerrechtvaardigst* en tevens *allergeweldigst* waren, zij meteen de blijkbare uitwerkselen van een vinnig ontstoken gramschap waren over een zondig geslacht en volk, en, wegens vele omstandigheden, tot grote verschrikking van de oprechten strekken moesten, die tenminste *stoffelijk* in de ondervinding daarvan ingewikkeld waren; en zeer gemakkelijk in een zware bekommring konden vallen, of God dan tegen hen ook niet in een vijand verkeerd was, en, omwille van hun zonden, hun hoop op het *beloofde koninklijke Zaad* van David, volstrekt had afgesneden.

10. Bij een brandend vuur vergeleken

Hierom vraagt onze klagende Bidder: ZAL UW GRIMMIGHEID BRANDEN ALS EEN VUUR? Hij blijft

¹³ Jes. 54:10.

¹⁴ Ps. 85:6,7.

¹⁵ Jer. 14:19.

¹⁶ Ps. 77:8. Vergelijk Klaagl. 5:20, enz.

¹⁷ 2 Petr. 3:8.

in dezelfde afbeelding, en vergelijkt de uitwerkselen van deze *grimmigheid* bij een *vuur*, dat *brandt*, en door zijn *gloed* alles *verwoest* en *verteert* wat *brandbaar* is. Een zeer algemene beschrijving van *Gods toorn*. God Zelf wordt zo een *verterend vuur* genoemd¹⁸. Zijn *oordelen* komen als een *vuur* voor, op menigvuldige plaatsen¹⁹, gelijk ook als een *onweer* van *donder* en *bliksem*²⁰, een *brandende oven*²¹, een *vuur* en *zwavelvloed*²², enz. En de reden van overeenkomst blijkt vanzelf: wegens de *verschrikkelijkheid*, – *ongenaakbaarheid*, – *snelheid*, – *ondraaglijkheid* – en vreselijke *uitwerkselen* van *Gods toorn*, als dienende tot *vernietiging* en *vertering* van *zondaren*, zonder dat er iets tegen bestaan kan. *Wie kent de sterkte Uws toorns, en Uw verbolgenheid, naar dat Gij te vrezen zijt?*²³ *Wie is er, die bij een verterend vuur, bij een eeuwigen gloed wonen kan?*²⁴

11. Vraag daaromtrent

Nopens dit stuk nu vraagt onze Bidder: ZAL UW GRIMMIGHEID BRANDEN, GELIJK EEN VUUR? Hij spreekt, zoals we reeds zagen, toepasselijk op de *rampen*, *David's huis* overkomen, met de droevige gevolgen, die daaruit schenen voort te komen tot verzwakking en verijdeling van de hoop van de oprechten op CHRISTUS' komst. Daarom beschouwt Hij ze in zo'n vreselijk en allergevaarlijkst uitzicht. In zoverre, deze gestrengheid van God aanhoudende, niet anders dan een *gehele vertering* te vrezen was; en, omdat het denkbeeld daarvan inderdaad zo verschrikkelijk was, als men zichzelf ooit kan voorstellen, vraagt Hij nu met ernst, *of dat zo zijn zou?* Een *vraag*, deels van *bitter beklag*, deels van vrijmoedige *tegenbetuiging*; zijnde toch weer ingewikkeld een sterke *ontkenning* daarin opgesloten; en dus stilzwijgend het *antwoord* daaronder begrepen, *dat zij verre!*

12. ... van misvatting gezuiverd en gewettigd

¹⁸ Deut. 4:24.

¹⁹ Deut. 32:22; Jes. 26:11; Nah. 1:5,6.

²⁰ Jer. 30:23,24.

²¹ Mal. 4:1.

²² Jes. 30:33; Dan. 7:10, enz.

²³ Ps. 90:11.

²⁴ Jes. 33:14.

Het zal onze aandacht wel waard zijn, hier wat bij stil te staan. Want in de eerste opslag zou het misschien twijfelachtig voorkomen, of zulke *vragen* wel tot een billijke drangreden gepast en nuttig zijn; als men aanmerkt, *eerst*, dat *Gods wraakvorderende gerechtigheid* Hem *natuurlijk Eigen* is; *ten andere*, dat *Gods grimmigheid*, eens rechtvaardig ontstoken zijnde, en door een gepast middel niet verzoend zijnde, noodwendig als een *vuur* moet *branden* en *verteren*; *ten derde*, dat de *zonden* van het *volk* en van *David's huis* *rechtvaardige redenen* daartoe gegeven hadden. Waarom zulke vragen in het eerste zouden schijnen tegen de *diepe eerbiedigheid*, die men aan de *heilige* en *rechtvaardige God* schuldig is. En wat dan? Als men er eens zo'n antwoord op kreeg: *wee dien, die met zijn Formeerder twist, gelijk een potscherf met aarden potscherven! Zou de Rechter der ganse aarde geen recht doen? Wat klaagt hier een levend mens? Een iegelijk klage vanwege zijn zonden!*

13. ... door drieërlei redenen

Tot oplossing kunnen wij, de zo-even geopperde waarheden stoffelijk erkennende, onze aanmerking laten gaan over *drie zaken*. *Eerst*, over *Gods grimmigheid* zelf; *ten tweede*, over de *betrekking* tussen *God* en *Zijn bondgenoten*, en *ten derde*, over de *aard en kracht* van de *beloften*, die in het voorgaande deel van deze *psalm* waren opgegeven.

A. Wat het *eerste* aangaat; niettegenstaande *Gods wraakvorderende gerechtigheid* in Hem *natuurlijk* en *noodzakelijk* is; kan evenwel zo'n pleitende en ontkennende vraag, behoudens de verschuldigde eerbiedigheid, tweezins gewettigd worden.

! . *Eerst*, omdat, hoewel deze *gerechtigheid* zo *natuurlijk* in God, en zo vreselijk in haar uitwerkselen is, men haar echter niet zo moet begrijpen, alsof ze, *a priori*, van *voren* aangemerkt, gelijk zou zijn aan een *vuur*, dat *altijd hoogstnoodzakelijk branden moet*, en daartoe altijd *voedsel* hebben moet, om te *kunnen branden*. Zeker, aan zo'n *vuur* is *Gods rechtvaardigheid* niet gelijk. Anders zou de zonde noodzakelijk moeten zijn, of God zou zelfs zonder opzicht op beledigingen evenwel moeten straffen; hetgeen tegen *Zijn goedheid*, *barmhartigheid* en *billijkheid* aanloopt; waardoor Hij *geen lust heeft aan de*

*dood des zondaars*²⁵, en nooit tot straf komen zou, als Hem de zonde niet daartoe noodzaakte. *Want Hij plaagt of bedroeft des mensen kinderen niet van harte*²⁶. Zo maken we onderscheid tussen *Gods wraakvorderende en wraakoefenende gerechtigheid*; en menen dat dit onderscheid niet in een blote spitsvondigheid bestaat, maar in de natuur van de zaak gegrond is. *Gods wraakvorderende gerechtigheid*, is die deugd in Hem, waardoor Hij derwijze op de gerechtigheid gezet is, dat Hij onmogelijk zou kunnen onverschillig zijn, noch aflaten *wraak* en *voldoening* te nemen, in geval Zijn wet geschonden werd. Deze is daarom *aan God natuurlijk*. Maar de *wraakoefenende gerechtigheid* bestaat in de *dadelijke uitoefening* van de *wraakvorderende*; en zou derhalve nooit bij God kunnen plaats hebben, *als er niet werkelijk beledigingen plaats hadden*.

". Daarenboven, hoe *rechtvaardig* God in Zijn *gerichten* is, evenwel is Hij tevens zo *goedertieren* en *lankmoedig*, dat Hij niet tot de *uiterste wraak* komt, dan in *hoge noodzakelijkheid*. Eerder draagt Hij liever de zondaar zo lang mogelijk, overtuigt hem door zegeningen, komt laat tot de straf, en, eer het uiterste verderf ten volle rijp is, matigt Hij het op allerlei wijze. Men ziet er de voorbeelden van in de *oude wereld*, eer de *zondvloed* kwam; in *Sodom* en *Gomorra*, eer ze verdelgd werden; in *Farao* en de *Egyptenaren*, eer God tot de uiterste wraak kwam; in de *Kanaänieten*, eer ze werden uitgeroeid; in *Juda's* volk, eer ze naar Babel vervoerd werden, en in de *Joden* bij Christus' komst, eer hun huis hun woest gelaten werd. Nu, in zoverre mag men eerbiedig en ootmoedig zo'n vraag doen, *zal Uw grimmigheid branden gelijk een vuur?*

B. Merkt men het *tweede* aan; namelijk *Gods weg* omtrent Zijn *bondgenoten*? Hieromtrent mag deze vraag met vrij meerder recht gedaan worden, en met een stilzwijgend *nee!* beantwoord worden. Want, hoewel God ook door de zonden van Zijn volk beledigd wordt, en hen wel eens zwaar tuchtigt, zo is het evenwel *onmogelijk* dat Hij *eigenlijk tegen hun toornen* zou, veel minder, hen door een *vuur van Zijn grimmigheid verteren*. Omdat dit zou aanlopen tegen Zijn *verbondsgenade* en *trouw*, aan hun voor eeuwig met *ede bezworen*, als *het verbond* omtrent de

wateren van Noach; dat Hij *nimmer op hen toornen noch hun schelden zal*²⁷. Ook zou dit strijden tegen de *verzoening* die ze hebben in de *Middelaar*, Die al hun schulden op Zich nam, om aan de *wraakvorderende gerechtigheid* alles te voldoen, zonder dat er enige *beschuldiging* of *verdoemenis*, hoe genaamd, voor hun rekening kan staande blijven²⁸. Hier vandaan, dat Zijn *tucht oefeningen* omtrent hen, hoe gestreng ook, evenwel altijd *vaderlijk zijn*²⁹, niet om als een *vuur te verteren*, maar om te *verbeteren*³⁰, zijnde daarom ook gepaard met innengselen van Zijn *liefde*, met *medelijden* en *ontfermingen*; ook geheel *kort*, en met *heuglijke uitkomst*; *want de Heere zal niet verstoten in eeuwigheid*. Maar *als Hij bedroefd heeft, zo zal Hij Zich ontfermen, naar de grootheid Zijner goedertierenheden*³¹. *Want een ogenblik is er in Zijn toorn, maar een leven in Zijn goedgunstigheids*³².

C. *Eindelijk*, als wij het beschouwen in betrekking tot *Gods beloften*, in deze *psalm* gemeld, zo mag deze vraag door de *Bidder* met het hoogste recht aan God worden voorgehouden. Omdat zodanige *vertering* door het *vuur van Gods grimmigheid* zou aanlopen tegen de inhoud van deze beloften. Want *vooreerst*, hoewel God, ten aanzien van de *wederstrevige kinderen*, wel bedreigd had, *ze met de roede en plagen te zullen bezoeken*³³, zo had God echter geen *verterend vuur* bedreigd. Integendeel! Het zou een *mensen-roede zijn*³⁴. *Ten tweede*, in dit *verbond* was gedurig betuigd, dat *Gods goedertierenheid* en *trouw eeuwig* zouden zijn; dat niet zijn kon, als *Zijn grimmigheid* als een *vuur* verteerde. *Ten derde*, het *verbond zelf* had tot zijn groot hoofdstuk, de *verzoening* van de *ongerechtigheid van de uitverkorenen* in de *Borg* en het *Hoofd* van het *verbond*, die *Hoorn der zaligheid*; waardoor *Gods grimmigheid* daarom eerder moest *uitgeblust* dan *ontstoken* worden.

14. Wettigheid van het gehele beklag van dit vers

²⁵ Ezech. 18:23; 33:11.

²⁶ Klaagl. 3:33.

²⁷ Jes. 54:9.

²⁸ Rom. 8:33,34.

²⁹ Spr. 3:12.

³⁰ Hebr. 12:5-11.

³¹ Klaagl. 3:31,32.

³² Psalm 30:6. Vergelijk Jer. 31:20; Hos. 11:8,9, enz.

³³ Vers 31-33.

³⁴ 2 Sam. 7:14.

En daarom, met reden dat onze Bidder dit aan God voordraagt, als een *pleitgrond*, waarop Hij *vermindering van plagen* en *vervulling* van de *beloften* verzoekt. Bijkans als een soortgelijke bede: *waar is het gerommel Uws ingewands, en Uwer barmhartigheden?*³⁵. Een billijke aandrang van het vorig gemelde: omdat het waarlijk zo was. Als God te lang wachtte, en Zich steeds bleef verbergen, kon het niet anders zijn, of Zijn *grimmigheid* zou als een *vuur* hebben moeten *verteren*. Want laat men zich eens voorstellen, hoe veel zwarigheden er met de *val* van *Davids huis* in de personen van *Jojachin* en *Zedekia*, en vervolgens, opkwamen. Die val zelf ging gepaard met de gevankelijke wegvoering van geheel Juda, en deze ellende van het weggevoerde volk heeft *zeventig jaren* geduurd, eer er de beginselen van een herstelling onder *Cyrus* gezien werden. Wat is er vervolgens niet al een tijd verlopen, eer deze herstelling onder *Darius Hystaspis* enigermate haar beslag kreeg voor de Joodse natie? Dan voor *Davids huis* is er geen herstelling tot de vorige *koninklijke* luister mee gemengd geweest; die *aardse troon* is omgekeerd gebleven; een zweem van *vorstelijke waardigheid* is er nog wel een poos tijd aan gehecht gebleven, maar het is ook slechts een zweem geweest, en de *Joden* zijn intussen meest onderhorig gebleven aan het believe van de *Perzen*, moettende tenminste schatting aan hen betalen. Sindsdien zijn ze gedurig aan veranderingen en bedreigingen bloot gesteld. Dan eens door de overmacht van de *Lagiden*, dan eens door overmeestering en geweldenarij van de *Seleuciden*, inzonderheid in die verdrukking onder *Antiochus Epifanes*. Uit zulk geweld verlost door middel van de *Hasmoneeën*, heeft het er al weer telkens allerdonkerst uitgezien. De opkomst van de *Hasmoneeën* zelf heeft de doodsteek aan al de overgebleven luister en vermogens van *Davids* vorstelijk huis gegeven. Daarbij is de *Joodse natie* van tijd tot tijd meer in verval geraakt, en het er beide voor *kerk* en *staat* telkens alledroevigst gesteld geweest. Slechts regering, en onderlinge onenigheden van de *Hasmoneeën* zijn oorzaken geweest, dat de *Romeinen* eindelijk hun mester geworden zijn, en door *Pompejus* begonnen hebben de weg ogenschijnlijk te banen tot de gehele ondergang van het Joodse volk. Ondertussen bleef de beloofde komst van dat *koninklijke*

³⁵ Jes. 63:15.

Zaad al achter, en dat heeft ruim *vijf eeuwen* geduurd, onder zo velerlei allersmartelijkste omstandigheden, verbergingen van Gods aangezicht, en zware kastijdingen; waarom men zich niet verwonderen moest, dat het gedurig gebed moest zijn: *hoe lang, o Heere! Zult Gij U steeds verbergen? Zal Uw grimmigheid branden als een vuur?*

15. Passende dit gebed ook in CHRISTUS' mond

Zo'n gebed wordt daarom in deze *onderwijzing* van *Ethan* de kerk in de mond gelegd, als het enige hulpmiddel in zo zware nood. Men kan gemakkelijk begrijpen, dat dit hulpmiddel ook zeer geschikt is in de mond van de getrouwen in het land; als niet alleen hun betamende, maar ook van heilzame vrucht, omdat de Heere Zelf betuigt: *roept Mij aan in den dag der benauwdheid; Ik zal er u uithelpen, en gij zult Mij eren*³⁶. Dan, het mag iemand vreemd voorkomen, dat ik, volgens mijn gemaakt ontwerp, deze *bede*, gelijk ook al de volgende, *de Heere CHRISTUS* in de mond leg, Die ik meen dat in dit dichtstuk de *sprekende Persoon* is. Maar als men in acht neemt, wat ik tot verklaring van de inhoud van deze smeekbede reeds over dit vers heb bijgebracht, zal men reeds zien, dat deze taal niet aan Hem wordt toegeschreven, als uit *onkunde* omtrent Gods weg, of *ongeduld*, of *misnoegdheid* voortkomende, dat in elk opzicht in CHRISTUS onmogelijk vallen kan. Integendeel hebben wij genoeg getoond, dat hier geen andere dan zuivere *geloofstaal* gevonden wordt, en dat de bekommerlijke toestand van de kerk wel naar waarheid met levendige kleuren wordt afgetekend, maar tevens hulp daartegen verzocht, met aandrang van beweegredenen uit God eigen *deugden*, *handwijze* met Zijn *volk*, en *verbondsgenade* en *trouw* ontleend. Ofschoon in zodanige gebeden eigenlijk passen in de mond van de *kerkleden*, wegens het naaste belang, dat ze bij de verhoring hebben; voegen ze echter ook in de mond van CHRISTUS, aangemerkt als haar *Hoofd*, *Voor ganger* en *Zaakverzorger*. En al hadden wij geen grond genoeg uit de duidelijke blijken daarvan in Zijn Eigen Woord, daar Hij wel meermalen zo, als *één* met de *kerk*, haar gebed in Zijn Eigen mond neemt. Gelijk (om maar één plaats uit meer andere

³⁶ Psalm 50:15.

bij te brengen) bij *Zacharia*³⁷, daar Hij als de *Engel des Heeren* ook zo biddende voorkomt: *HEERE der heirscharen! HOE LANG ZULT GIJ U NIET ONTFERMEN over Jeruzalem, en over de steden van Juda, op welke Gij gram geweest zijt, deze zeventig jaren?* Een plaats, te meer merkwaardig, omdat er hetzelfde HOE LANG, in voorkomt, behalve andere omstandigheden die enige overeenkomst met ons gebed hebben. Ja temeer opmerkelijk, omdat dit gebed door de HEERE (de Vader) onmiddellijk daarop gunstrijk verhoord wordt. Want zo volgt er aanstonds: *en de HEERE antwoordde den Engel, Die met mij sprak, goede woorden, troostelijke woorden.* Maar behalve dit, moet het immers buiten tegenspraak zijn, dat de Heere CHRISTUS, in betrekking als *Hoofd, Voorganger* en *Zaakbezorger* van Zijn kerk aangemerkt, gewis zo in die hoedanigheid Zijn volk kan, mag, ja moet voorgaan. Want *vooreerst*, Hij heeft, als *Hoofd* van Zijn kerk, het allergrootste belang in haar belangen en lotgevallen, zowel goed als kwaad, en *deelt* er ogenschijnlijk in, als haar *aanzienlijkste Medelid* en *liefhebbende Broeder*. Heeft dit in al haar omstandigheden plaats? Hoeveel te meer in het voornaamste van haar belangen, de daarstelling van het grote werk van de *verlossing*, door Hem Zelf wel aan te brengen, maar niet anders, dan in *huishoudelijke afhankelijkheid* van de *Vader*, moettende daaromtrent de bestellingen van de Vader afwachten. Dit stuk behoeft geen uitbreiding. *Ten tweede*, alles, wat in dit vers aan de *Vader* wordt voorgehouden, is een taal, in CHRISTUS mond zeer wel passende; om een bewijs te geven van Zijn vurig *verlangen* naar de verlossing en het heil van Zijn volk, Zijn *medeliden*, als de Heere Zijn aangezicht voor hen verbergt, en Zijn *zorg*, dat toch nimmer de *grimmigheid* van de Vader tegen hen mag branden als een *vuur*, dat hen *verteren* zou; waartegen Hij veeleer al Zijn zorg met ontelbare vrucht aanwendt. *Ten derde*, het *tweeërlei ambt*, dat Hij naast het *koninklijke* als de CHRISTUS bekleedt, namelijk het *profetisch* en *priesterlijk ambt*, doen Hem dit in tweeërlei opzicht zeggen. Want, in hoedanigheid als *Priester*, bidt hij zo bij de *Vader* voor Zijn volk, hun *personen* daar *reprenterende* en *voordragende*, gelijk Zijn werk vanouds geweest is, en altijd zijn zal. En in

hoedanigheid als *Profeet* legt Hij Zijn volk dusdanige gebeden in de mond, hen (naar de *titel* van dit *dichtstuk*), een *onderwijzing* gevende, ook *hoe* en wat zij bidden zullen. Welke beide betrekkingen dusdanig bede uit Zijn mond voor Zijn volk van te groter belang maken, omdat zij zonder zo'n *Voorganger* noch *vrijmoedigheid* zouden hebben om tot *God*, vooral onder zulke zware tuchtigingen, te naderen, noch verstand, wat en hoe ze bidden zullen, om zich een gunstige verhooring te mogen beloven. En wat geeft dat dan niet bovenal een vaste *troost* aan Gods kerk in zulke benauwde omstandigheden, als ze haar HOOFD en HEILAND zo bezig vindt, om èn *voor* èn *met* hen bij de VADER aan te houden; *hoe lang, o Heere! Zult Gij U steeds verbergen? Zal Uw grimmigheid branden gelijk een vuur? Zo gesterkt zijnde, mag ze verzekerd zijn, dat Gods goedertierenheid en waarheid onwankelbaar zijn zullen, in weerwil van alle schijnbare hindernissen.*

16. Leringen

Tot besluit leren wij uit het verhandelde onder andere de volgende dingen.

A. *Zware tuchtigingen en oordelen moeten naar God te vuriger heen drijven.* Dat moest het uitwerksel zijn van die jammerlijke rampspoeden, *Davids huis* overkomende. Alle hoop scheen vervlogen. Vlees en bloed boezemde niet anders in, dan vertwijfeling. Maar hier ziet men het tegendeel gebeuren, en al deze ellenden drijven hier naar de Heere toe in het *geloofsgebed*. Dat is recht het oogwit van al Gods tuchtigingen over Zijn volk. En dit is de beproefde weg, altijd goed bevonden: *HEERE! in benauwdheid hebben zij U bezocht; zij hebben hun stil gebed uitgestort, als Uw tuchting over hen was*³⁸, enz.

B. *Zekerheid van Gods beloften neemt de plicht van het gebed niet weg.* In het eerste lid van deze psalm was zo sterke en overvloedige verzekering van de beloofde zaak gegeven, dat er niet de allerminste wezenlijke oorzaak van twijfeling kon overblijven. En evenwel, wij zien uit dit en de volgende verzen, hoe klaaglijk en vurig de smeekbeden uit de diepste nood tot God worden opgezonden. Dat beide deze dingen zeer goed samengaan, wordt bij andere gelegenheden

³⁷ Zach. 1:12.

³⁸ Jes. 26:16.

opzettelijk vertoond. Thans merk ik tot nadere aandrang nog aan, dat de Heere Zelf de samenvoering van het ene en andere te levendiger doet blijken, door menigmaal tussen de *beloften* en de *vervulling* zulke vreselijke omstandigheden te laten uitschieten, dat men dubbel tot het *gebed* gedrongen wordt. Zo was het hier: zie vers 39-46.

C. *De Heere Christus is de beste Leraar in de bidkunde.* De gronden hebben wij reeds in de verklaring van dit vers gezien, en zullen ze in het vervolg nog meer zien. Wat staat ons dan te doen, dan ernstig tot Hem te zeggen, *Heere! Leer ons bidden!* – Zijn voorschrift te volgen, en Zijn *voorspraak* te zoeken?

D. *Ons gebed moet niet slechts smekende zijn, maar ook pleitende.* Dit ligt zelfs in de kracht van het Hebreeuwse ׀-5; , van --5; % dat *pleiten* te kennen geeft. Onze Bidder *pleit* op Gods *bestaan, deugden, verbond,* enz. In de volgende verzen zal dit *pleidooi* nog sterker worden aangebonden. Trouwens, het *gebed* moet een *geloofsgebed* zijn. Anders kunnen wij geen verhoring verwachten³⁹. Legt de Heere CHRISTUS zo'n *geloofsgebed* Zijn kerk in de mond, en gaat Hij ze Zelf daarin voor? Wat een vrijmoedigheid heeft dan Zijn volk niet, om op dat spoor te volgen? Zo verre, dat, niettegenstaande de verschuldigde *ootmoedigheid*, een zekere *vrijpostigheid* mag gebruikt worden, om de Heere Zijn Eigen bestaan en deugden met nadruk onder het oog te brengen, en als door *worsteling* (gelijk een Jakob deed) Hem *eerbiedig te dwingen*⁴⁰. Niet dat de Heere door ons zou moeten leren wat Hem betaamde! Maar in zoverre Hij weten wil uit onze eigen mond, welke gedachten wij van Zijn betamelijkheden vormen, en welke indruk ze op ons gemoed maken. En als dit, op de rechte wijze en de gelegde gronden, op Jezus' voorschrift en voorbeeld, door ons gebeurt, dan is zodanige eerbiedige dwang van geliefde *kinderen* voor de *hemelse Vader* aangenaam. Dan mag men wel eens aanhouden als tot schamen toe: *zie van den hemel af, en aanschouw van Uw heilige en Uw heerlijke woning; waar zijn Uw ijver en Uw mogendheden, het gerommel Uws ingewands en Uwer barmhartigheden? Zij houden zich tegen mij in. Gij zijt toch onze Vader, want*

³⁹ Jak 1:5,6, enz.

⁴⁰ Gen. 32:24, enz.

*Abraham weet van ons niet, en Israël kent ons niet; Gij, o HEERE! zijt onze Vader, enz.*⁴¹

E. *De mate en bepaling van de goddelijke tuchtigingen is aan God, volgens Zijn eeuwige raad, bekend, al weten zij ze niet altijd van tevoren.* Wij mogen wel eerbiedig onder zekere bepalingen vragen: *Hoe lang, o Heere! Zult Gij U steeds verbergen?* Maar wij mogen niet te vrijpostig zijn om meer te willen weten dan ons toekomt. Meer vraagt de Bidder in deze psalm niet. Meer is ons niet volstrekt vergund noch beloofd. Het zou ons ook niet altijd nuttig zijn, het *einde* van onze strijd te weten. Het zou ons òf *moedeloos* òf *zorgeloos* maken. Het moet ons genoeg zijn, dat de *Heere* het einde weet. En het moet ons aan de ene kant klein en week maken, om niet al te lichte gedachten van Gods tuchtigingen te vormen, maar ook aan de andere kant moeten wij niet te neerslachtig zijn, noch te veel opzien tegen de langdurigheid van Gods bezoeken. Ons werk moet zijn te staan naar de gestalte van Gods *bondgenoten*; en dan ook *ootmoed* en *geloof* samen te paren.

F. *Het grootste goed, daar Gods bondgenoten op gezet zijn, is de gedurige vertegenwoordiging van de Heere bij hen.* Daarom valt het onze Bidder zo lastig, dat de Heere Zich *zo lang verbergt*. Dit maakt de ogenblikken, dat God Zijn aangezicht onttrekt, voor een rechte bondgenoot tot eeuwen van verdriet. Dit doet rechtgeaarde hemelburgers derwijze verlangen naar de hemel, omdat ze daar eeuwig *bij de Heere* zullen *inwon*⁴². Laten wij onszelf bij deze proef nauwkeurig onderzoeken, of we bondgenoten zijn, en het *ons goed zij, nabij God te zijn*⁴³. En, vinden wij het zo, laten we dan ons eigen leed, de *verberging van Gods aangezicht* voor een lange tijd, door vadsigheid en vleselijke rust niet berokkenen⁴⁴, maar naar *Barnabas'* vermaning, met een *ernstig voornemen bij de Heere blijven*⁴⁵, en Hem, op het voorbeeld van Zijn ZOON, *ons gedurig voorstellen*⁴⁶.

G. *Gods gramschap moet alleszins gevreesd worden.* Dit wordt genoegzaam aangewezen: *zal Uw grimmigheid branden als een vuur?* Ja!

⁴¹ Jes. 63:15,16.

⁴² 2 Kor. 5:8.

⁴³ Psalm 73:28.

⁴⁴ Vergelijk Hoogl. 5:4, enz.

⁴⁵ Hand. 11:23.

⁴⁶ Ps. 16:8.

Tegen de *goddelozen en ongelovigen* voorzeker! Laat ze vrezen, en zich voor God verootmoedigen, en bij Jezus trachten de toekomstige toorn te ontvlieden! Gods bondgenoten zelf, hoewel door CHRISTUS verlost, moeten nog met heilige schrik daarvoor aangedaan zijn; en, naarmate zij van dat *vuur* verlost zijn, ootmoedig, voorzichtig, dankbaar zijn! PAULUS zelf voegt het bij elkaar: *Daarom, alzo wij een onbeweeglijk Koninkrijk ontvangen, laat ons de genade vast houden, door dewelke wij welbehaaglijk Gode mogen dienen, met eerbied en godvruchtigheid. Want onze God is een verterend vuur!*⁴⁷

I. *Er is bij de Heere en weergalozе lankmoedigheid.* Onze Bidder merkt het aan, als iets dat men in zeker opzicht niet zou mogen vaststellen: *zal Uw grimmigheid branden als een vuur?* In hoeverre deze ontkennende vraag aangaat, heb ik in de verklaring van dit vers aangewezen. Alleen moest men daar zoveel verkeerd gebruik niet van maken, noch oorzaak geven tot die nadrukkelijke taal van PAULUS⁴⁸: *Of veracht gij den rijkdom Zijner goedertierenheid, en verdraagzaamheid, en lankmoedigheid, niet wetende, dat de goedertierenheid Gods u tot bekering leidt?* Immers, willen wij daar op zondigen, en *de Heere tergen?* Dat wij vrezen voor die taal: *deze dingen doet gij, en Ik zwijg; gij meent, dat Ik te enenmale ben, gelijk gij; Ik zal u straffen, en zal het ordentelijk voor uw ogen stellen*⁴⁹. Maar die inboezemingen, nopens Gods *goedheid, menselijke liefde, lankmoedigheid* zijn een wel een balsem voor verwonde zielen, die recht geraakt zijn, door het gezicht van Gods *rechtvaardigheid*. Dezen roept Hij toe: *Ik heb geen lust aan de dood des stervenden!* En, als wij in *Christus* gevonden worden: *Laat er dan een ogenblik in Zijn toorn zijn! Daar volgt een geheel leven in Zijn goedgunstigheid! Des avonds mag er geweest zijn, des morgens zal er gejuich opdagen*⁵⁰. *Ik zal de hittigheid Mijns toorns niet uitvoeren; Ik zal niet wederkeren om Efraïm te verderven; want Ik ben God en geen mens, de Heilige in het midden van u, enz.*⁵¹

⁴⁷ Hebr. 12:28,29.

⁴⁸ Rom. 2:4.

⁴⁹ Ps. 50:21.

⁵⁰ Psalm 30:6.

⁵¹ Hos. 11:9.

Vers 48

זְכֹר־אֲנִי מִהַיְיָ לְעַלְמֵי־עוֹלָם כִּי־בָנִי־אָדָם: *Gedenk van hoedanige eeuw ik ben; waarom zoudt Gij aller mensenkinderen tevergeefs geschapen hebben?*

1. Overgang tot vers 48,49

De heilige Spreker, in het voorgaande 47^e vers Zijn smeekbeden zeer nadrukkelijk hebbende voorgesteld, gaat nu vervolgens over om die op de krachtigste wijze aan te dringen; en gebruikt tweeërlei soorten van pleitgronden. De ene ontleend van de ellendige en gevaarlijke staat van degenen, die in het grote hoofdstuk van de verwachting belang hadden. De andere ontleend van Gods eer, die in grote mate met deze zaak gemoeid was. Het eerste vinden wij in vers 48,49. Het laatste in de drie volgende verzen. En, wat dit eerste aangaat, wij treffen hier een pleitgrond aan, die in het algemeen ontleend wordt van de ellendige toestand van zaken, waaruit, als er de Heere niet volgens Zijn beloften in voorzag, een gehele verijdeling van het heil van alle mensen te wachten was, tot onoverkomelijke ramp van de kerk, en stremming van Gods oogmerken omtrent de door Hem geschapen mensen. En vervolgens nog nader wordt aangedrongen, door een vertoog dat zodoende niemand het uiterste verderf zou kunnen ontvluchten.

2. Algemene inhoud van vers 48.

Dat algemeen voorstel treffen wij in dit 48^e vers aan. Waarin onze heilige Spreker eerst op Gods ontfermingen aandringt, door een vertoog van de bekommerlijke toestand van tijd, en vervolgens dit nog wijder uitstrekt tot het kommerlijk uitzicht omtrent het lot van alle mensen. Het eerste, in deze woorden: GEDENK MIJNER, HOEDANIG DE EEUW ZIJ. Daar wij eerst in het algemeen een verzoek aantreffen, dat de Heere *Hem* en *Zijn kerk* ten goede *gedenkt*; en vervolgens dit nader zien aangedrongen door de kommerlijke toestand van de *eeuw*.

3. Woordschikking van het *eerste lid*

Wat dat *eerste lid* aangaat, daar ontmoet men enige duisterheid, ten aanzien van de *constructie*

of *woordschikking*, omdat de woorden in de grondtekst vrij nauw aan elkaar verbonden staan, en het in het eerst wat moeilijk is, te bepalen, waar het *pronomen* (*voornaamwoord*) זְכֹר־אֲנִי toe behoort. Sommigen hebben het gebracht tot זְכֹר־אֲנִי, in deze zin: *gedenk, van welke eeuw IK BEN; waarheen onze overzetters ook willen. Anderen brengen זְכֹר־אֲנִי tot het onmiddellijk voorgaande זְכֹר־אֲנִי, in deze zin, gedenk mijner, hoedanig de eeuw zij; voor welk laatste begrip ik mij liefst verklaar, omdat de zin dan veel krachtiger zal zijn, en naar mijn oordeel, deze smeking het beste voegen zal in de mond van onze heilige Spreker, Die hier CHRISTUS is, volgens meermaals opgegeven gronden. Dus onze heilige Spreker, Zijn kerk in dit gebed voorgaande, zal Zich hier opdragen aan Gods gunstrijke gedachten, met opzicht op de *eeuw*, en de toestand van tijd, die zich zo kommerlijk opdeed. En zo zal dit זְכֹר־אֲנִי hier dezelfde zin hebben, alsof er stond, * - 9, ' , * - % (, ' of *19, ' ; zoals elders in de Schrift voorkomt¹.*

4. Gods gedenken, wat dat betekent

Als er ooit een woord in de Schrift waar is, dan is het dat woord van God: *Mijn gedachten zijn niet ulieder gedachten, en uw wegen zijn niet Mijn wegen*². Zo'n bijzonder vermogen het *geheugen* in de mens is, zo gemakkelijk is hij aan de andere kant aan *vergetelheid* blootgesteld; waarom hem al dikwijls moet toegeroepen worden, GEDENK! Dit kan bij GOD geen plaats hebben, wegen Zijn *alwetend verstand*; want *Gode zijn al Zijn werken van eeuwigheid bekend*³, en

¹ Psalm 25:7; 16:4; Neh. 5:19; 13:14,22,31. Quae satis licet constans, loquendi consuetudo, non tamen impedit, quominus *1! 9, ' eodem sensu accipiatur. Praefixum enim - saepius omittitur tum in nominibus, coll. vs. 51; Psalm 74:2; 105:8 &c. tum in pronomine *1! , conf. Zach. 7:5. ubi *1! absolute ponitur. conf. Eccl. 14:15.

² Jes. 55:8.

³ Hand. 15:18.

daar is een gedenkboek voor Zijn aangezicht⁴, waarin alle dingen geschreven zijn⁵. Echter spreekt de Schrift al dikwijls van een GEDENKEN in God; en dat niet slechts ten *kwade* tot *toorn*⁶, maar ook ten *goede*; om te kennen te geven, de *bijzondere bliken*, die God geeft, dat Hij in *gunst* en *liefde* aan Zijn volk *gedachtig* is, in de *werkzame uitlatingen* daarvan. Inzonderheid, wanneer zij voor een poos verborgen geweest waren. Zo bidt David, *gedenk niet der zonden mijner jonkheid, noch mijner overtredingen; gedenk mijner naar Uw goedertierenheid*⁷, enz. Zo *gedacht* God aan Noach⁸, aan Rachel⁹, aan David¹⁰, aan Zijn *verbond*¹¹. Zo staat het tegenover *vergeten*, dat zo ook wel oneigenlijk aan GOD wordt toegeschreven; wanneer Hij Zijn gunstbewijzen onttrekt, of voor een poos inhoudt¹². In zulke omstandigheden komt dan dusdanige bede te pas: GEDENK MIJNER! waardoor een bidder zich opdraagt aan de *gunstige gedachten* van de Heere. GEDENK MIJNER! namelijk aan de *staat*, waarin ik mij bevind: *gedenk mijn smarten: aanzie mijn ellende en mijn moeite: gedenk mijn betrekkingen* tot U. *Gedenk mijner, naar Uw goedheid, naar Uw Woord, verbond, beloften! Gedenk mijn smekingen: of kort bijeen: gedenk mijner, mijn God, ten goede.*

5. Toepassing op het onderwerp

Zeker, de staat, waarin de kerk zich door het verval van Davids huis, en de vertraging en belemmering van Christus' komst bevond, vorderde wel, dat elk van de kerkleden uitriep: *gedenk mijner!* Want, hoewel God in eeuwigheid Zijn volk niet kan noch zal vergeten¹³, evenwel de toestand waarin de kerk thans was, deed zich zo kommerlijk op, dat het uiterlijk de gedaante had, alsof God Zijn verbond en volk *vergeten* had. En zo'n toestand is voor Gods zwakke volk te gevaarlijker, omdat alsdan het *ongeloof* deze

opwerpselen pleegt te gebruiken, om te vragen, *waar is hunlieder God?* In zulke gelegenheden komt dan deze bede te pas. *Gedenk mijner!* Dat hier zeker in het algemeen betrekkelijk is op een blijkbare, spoedige en heuglijke uitkomst uit zulke donkere omstandigheden, teneinde de Heere door het vervullen van Zijn woord toont, dat Hij Zijn verbond *gedachtig* is, Zijn volk *genade* toedraagt, en tot hun ondersteuning, zegening en vertroosting werkzaam en vaardig is. Gelijk Hij ergens zegt: *want Ik weet de gedachten, die Ik over u denk, spreekt de HEERE, gedachten des vredes, en niet des kwaads, dat Ik u geve het einde en de verwachting*¹⁴. Waarom Maria in haar lofzang, in de tijd van de vervulling van deze bede, onder andere zo spreekt: *Hij heeft Israël, Zijn knecht, opgenomen, opdat Hij gedachtig ware der barmhartigheid (gelijk Hij gesproken heeft tot onze vaders, namelijk tot Abraham, en zijn zaad) in eeuwigheid*¹⁵.

6. Bijzondere kracht van deze bede uit CHRISTUS' MOND

Maar dit, GEDENK MIJNER, zal nog veel krachtiger zin hebben, wanneer het uit de mond van CHRISTUS voortkomt, Die ik hier voor de Spreker houd. Het zal dan vooraf dubbel vaststaan, dat dit alleen oneigenlijk kan verstaan worden. Want CHRISTUS is beide als *Zoon*, en als *Middelaar*, het eeuwige Voorwerp van de liefderijke en zorgvuldige *gedachten* van de Vader. Maar in die oneigenlijke zin spreekt Hij zo, GEDENK MIJNER; VOOREERST, om te tonen, hoeveel belang Hij stelt in het genoegen en heil van Zijn *kerk*, waarvan Hij Zelf het bestelde *Hoofd* is, trekkende Zich zowel haar druk als haar vreugde aan, en zijnde met een innig medelijden aangedaan over haar ellende, verlangende niets liever, dan dat de Vader Zijn geestelijk lichaam ten goede *gedenkt*. TEN ANDERE, zo gaat Hij Zijn volk zoveel te krachtiger voor, met Zijn *voorspraak bij de Vader*; en leert met dit voorbeeld, hoe bezig Hij is om haar zaken aldaar te bevorderen. En daarom spreekt Hij zo de Vader aan voor haar, teneinde de Vader *gedenkt*, – aan de hoedanigheid van Zijn *Persoon*, als Zijn *geliefde Zoon* – aan Zijn *ambtsbetrekking* als *Borg* – aan Zijn aangeboden en door de Vader aangenomen *gerechtigheid* en *voldoening* – aan

⁴ Mal. 3:16.

⁵ Psalm 139:16.

⁶ Jer. 14:10, enz.

⁷ Psalm 25:7.

⁸ Gen. 8:1.

⁹ Gen. 30:22.

¹⁰ Psalm 132:1.

¹¹ Exod. 2:24.

¹² Vergelijk Hos. 4:6; Jes. 49:14; Ps. 13:2; 77:8,9,19, enz.

¹³ Jes. 49:15.

¹⁴ Jer. 29:11.

¹⁵ Luk. 1:54,55. Vergelijk vs. 72,73.

het eeuwig *verbond*, en de *beloften* van de Vader Hem ten behoeve van Zijn volk gedaan – en aan Zijn *eer*, omwille van welke de Vader alles doet. Al welke zaken door Hem met recht, en een altijd gezegend uitwerksel ten behoeve van Zijn volk, worden voorgehouden aan Zijn Vader, en waardoor de kerk in naar gebed vervrijmoedigd, en in haar verwachting gesterkt kan worden.

7. Betekenis van het woord תָּלִיד

Onze heilige Bidder komt nader, en dringt dit, *gedenk mijner*, aan, door een verhoog van de hoge noodzakelijkheid, wegens de kommerlijke *tijdsomstandigheden*: תָּלִידִּיּוֹן HOEDANIG DE EEUW ZIJ. Over de ware betekenis van het woord תָּלִיד zijn de geleerden het geheel niet eens. Men komt wel daarin overeen, dat het in het algemeen zekere duur van *tijd* aanwijst, gelijk de onzen het hier door *eeuw* vertalen, en elders door *leeftijd*¹⁶, *tijd*¹⁷, *wereld*¹⁸, maar het verschil is over de *hoedanigheid* van *tijd*, in dit woord bedoeld. Sommigen vinden er met COCCEJUS een *aange-name* en *vermakelijke leeftijd* in, die *helder* is en vol licht en klaarheid. Hoewel ik niet kan zien, dat de plaatsen, waar תָּלִיד voorkomt, daar grond toe geven. Een ander keert het geheel om, en verstaat er een *droevige* en *donkere leeftijd* door¹⁹. Onder alle begrippen komt het mij het beste voor, òf, dat men met BOCHART²⁰ eenvoudig denkt aan de betekenis van *blijven*, *duren*, zoals de voetstappen van deze zin nog bij de *Arabieren* over zijn: òf dat men denkt aan de *vluchtigheid*, de *ongevoelige voortgang*, de *kortstondigheid*, de *vergankelijkheid* van dit *leven*, waardoor de *gedaante dezer wereld voorbijgaat*, en, eer men er aan denkt, ten einde loopt²¹. Althans, dit is uit het verband klaar genoeg, dat hier bedoeld wordt op die toestand van tijd, wanneer *Davids huis* tot zo'n laagte vervallen was, en zijn *troon* omgekeerd, en Gods kerk, die gehele tijd, die er verliep eer de *Messias* kwam, in zo grote ongelegenheid

¹⁶ Psalm 39:6.

¹⁷ Job 11:17.

¹⁸ Psalm 17:14; 49:2.

¹⁹ Sic. FULLERUS, apud LEIGH, crit. s. in v.

²⁰ Hieroz. T. I. lib. III: c. 35.

²¹ Quorsum tendunt SCHINDLERUS, LEIGH, AINSWORTH, GEJERUS &c.

en bekommering leefde, zonder bijkans door al de zwaarigheden heen te kunnen zien.

8. Toepassing op de bedoelde tijdsomstandigheden

Daar oogt onze Bidder op, en stelt dit zeer eenvoudig voor: HOEDANIG DE EEUW ZIJ; of, als men liever wil, HOEDANIG IS DE EEUW? de *tijd*: *Wat is het een tijd?* Te weten, voor degenen die thans leven onder de beloften, en zoveel belemmering in hun verwachting ontmoeten. Want ik kan niet zien, dat de Spreker hier juist *Zijn Eigen leven* zou voordragen in zijn kortstondigheid, *hoe kort Mijn leven is*, of op dergelijke wijze. Dit was juist geen pleitgrond om voor de kerk in Zijn leven de vervulling van haar hoop met vrijmoedigheid te verzoeken. Want, als viel dit eens voor na Zijn dood (gesteld zijnde namelijk, dat hier een bloot sterfelijk mens sprak) wat zwaarigheid? Het zou dan wel zoveel blijdschap niet aan onze Spreker in Zijn leven gegeven hebben, als zij hadden, die dit met *Simeon* beleven mochten; maar de zaak zelf was en bleef echter behouden, en het gemis van een tijdelijk beleven van die heuglijke dag kon voor het *geloof* vergoed worden, gelijk in *Abraham* bleek²². Maar buiten dat, meen ik, zijn er redenen genoeg om van deze gedachte te verschillen. Vooral wanneer men mij wil toegeven, dat de Spreker hier meer dan een *bloot mens* is. En mij dunkt, dat het hier veel beter past, dat de Spreker Zijn verzoek hier aandringt, door een voorstel van de bijzondere ongelegenheden van dat *tijdperk* voor de kerk, dan dat Hij in het algemeen de *broosheid*, *vergankelijkheid*, *ijdelheid* van het bestaan van alle *mensen*, gedurende *dit leven*, tot een pleitgrond zou gebruikt hebben. Want omdat de *wereld* in zichzelf zo blijven moest, en tot aan haar voleinding blijven zal, na de *komst van MESSIAS*, kon deze gebrekkigheid niet zo goed dienen tot een beweegreden, om deze komst van de Heere af te smeken.

9. Nadere uitbreiding van de *geschapenheid* van die *bedoelde eeuw*

Hoedanig nu was de eeuw of leeftijd, waarop onze heilige Spreker oogt? De *tijd* namelijk, wanneer *Davids huis* zo laag vervallen was en

²² Joh. 8:56.

zijn *aardse troon* omgekeerd, en deze zwaarigheid door het langdurig wegblijven van MESSIAS vermeerderd werd? Ik antwoord: een *deerniswaardige eeuw*. Wel zo met opzet dor de *Eeuwige Wijsheid beschikt*, maar evenwel voor de gelovige *verwachters* van *Israëls vertroosting* recht kommerlijk. Uiterlijk, – een *droevige eeuw*, vol van beklaglijke *ellenden* en *rampen*, *kerk* en *burgerstaat* te deerlijk treffende, gelijk de Joodse geschiedenissen van die gehele tijd genoeg uitwijzen. – Daarbij, een *allerdonkerste eeuw*; daar men, zonder kracht van geloof zeer bezwaarlijk door al de nevelen door kon zien, of zich zo gelukkige tijdsverwisseling beloven. Omdat alles uiterlijk scheen in te vliegen tegen de vervulling van Gods beloften. – Tevens, een *vluchtige eeuw*, waarin alle heil en vergenoeging scheen *vergaan* te zijn, en de kerk van tijd tot tijd tot haar ondergang te haasten. – Ja, ik mag er bijvoegen, een zeer *bedorven eeuw*, hoe langer hoe meer verergerende; door de boze handel van de *vijanden*, en de klimmende macht van het *ongeloof*, en velerlei *ondeugden*, zowel algemene als bijzondere, in allerlei betrekkingen van mensen.. – Door dit alles tevens een zeer *gevaarlijke eeuw*, voor de kerk en haar weinige getrouwe leden, uit- en inwendig; staande uiterlijk aan allerlei ellenden, smaad, verdrukkingen bloot, en inwendig aan velerlei verzoeken. Een *eeuw* daarom, die een *vaardige hulp nodig* had; omdat het vast tot het uiterste kwam, en geen ontzet dan van een wondere voorzienigheid te wachten. Men kan deze dingen gemakkelijk uitbreiden, en als men de lotgevallen van die tijd aandachtig overweegt, zal men het alles zo vinden.

10. Voordraging hiervan aan God zeer geschikt

Dit nu kon met alle grond aan de Heere voorgedragen worden, als een aandrang van de smeking, dat de Heere Zijn kerk ten goede gedachtig zou zijn, en hoe eerder hoe liever die grote beloften, tot haar heil gedaan, zou vervullen. Want, hoewel het niemand voegt de Heere impliciet van onoplettendheid te beschuldigen, alsof de toestand van de tijden, en de verschillende verwisselingen van voor- en tegenspoed buiten Zijn voorzienigheid waren; en hoewel het ook tegen de plicht van het geloof zou aanlopen, dat men God hierin palen zou willen stellen; zo heeft evenwel een Bondgenoot van God vrijheid om de algemene nood, en de

beklaaglijke toestand van de tijden eerbiedig aan de Heere voor te leggen, opdat Hij er volgens Zijn beloften in voorziet, en tijdig uitkomst geeft. – Zo toont een gelovige Bidder, dat Hij de *Heere* erkent als de *opperste Beschikker van de tijden*, die in *Zijn hand zijn*²³. – Men toont beladen te zijn met de *boosheid* van de *tijden*, en ze niet onverschillig te kunnen aanzien. – Men doet zien, wat een groot verlangen er in het hart huisvest naar die heuglijke dag, dat het licht opgaat, en er naar uit te zien, en met reikhalzende begeerte daarnaar te *wachten*, *gelijk de wachters op de morgen*²⁴. – En men dringt de *noodzakelijkheid* van een spoedige verandering ten goede aan, door een vertoog van de grote benauwdheid van de tijden; omdat dit de weg van de Heere is, naarmate de tijdsomstandigheden verergeren, de heuglijke redding ter eerder te doen daar zijn. Dan *bidt Hem en heilige aan in vindenstijd*²⁵; *het is dan tijd de Heere der heirscharen te zoeken, totdat Hij kome, en over ons de gerechtigheid regene*²⁶, en met *Habakuk* te bidden: *Uw werk, o HEERE! behoud dat in het leven in het midden der jaren, maak het bekend in het midden der jaren; in den toorn gedenk des ontfermens*²⁷. – En hoeveel krachtiger is zo'n gebed, als de *Heere CHRISTUS* Zelf Zijn kerk daarin voorgaat, en toont, dat haar benauwde toestand Hem aan het hart gaat.

11. Tweede lid, hoe van sommigen opgevat

Hierop volgt nog een andere drangreden, uit *Gods wijsheid* ontleend: WAAROM ZOULD GIJ ALLE MENSENKINDEREN TEVERGEEFS GESCHAPEN HEBBEN. Deze woorden worden zeer verscheiden bij de uitleggers opgevat. Men kan dit bij POLUS en elders nazien. Onder al deze zou mij nog het beste behagen, deze vertaling: *Tot wat ijdelheid* (of *vruchteloosheid*) *hebt Gij aller mensen kinderen geschapen*. Hetgeen al zeer nabij de Hebreeuwse bewoordingen komt, en tevens in een goede en geschikte zin kan verklaard worden. Voor zover namelijk onze Spreker, begonnen hebbende de nietigheid en ellendigheid van Zijn eeuw of leeftijd voor te dragen, dit met een vergrotende vaststelling nader zou aandringen,

²³ Psalm 31:16; Hand. 1:7.

²⁴ Psalm 130:6.

²⁵ Psalm 32:6.

²⁶ Hos. 10:12.

²⁷ Hab. 3:2.

door een erkenning van de veelvuldige ijdelheden, die aller mensen kinderen in dit leven ontmoeten, zijnde toch *tot moeite geboren*, en, *hoe vast zij staan, enkel ijdelheid*. Waarom er zoveel te meer nodig was, dat God een wezenlijker heil hun beschikte, door het vervullen van hetgeen Hij beloofd had, CHRISTUS namelijk, en in en met Hem de *gewisse weldadigheden Davids*. Evenwel komen mij veel bedenkelijkheden voor in deze verklaring. – *Vooreerst* is het wat hard gezegd, dat God *aller mensen kinderen* tot de grootste *ijdelheid* zou *geschapen hebben*. Want, hoewel dit ten aanzien van hun *uiterlijk wedervaren* in veel opzichten waarheid is, is het evenwel van alle mensen in alles niet zo; omdat God *vrij wat beters over Zijn uitverkorenen voorzien heeft*²⁸, die Hij veeleer *geschapen heeft tot Zijn eer*²⁹, en om ze als *Zijn nieuwe schepselen met heerlijkheid en eer* in de tweede Adam te *kronen*³⁰. – *Ten tweede* zal dit niet anders tot een gevoeglijke pleitgrond kunnen gemaakt worden, dan met veel wringen en langs verschillende omwegen. – *Ja*, in zeker opzicht is het niet ten volle waar, dat *God Zelf* alle mensen tot *zoveel ijdelheid geschapen heeft*; want, hoewel al die moeiten en *ijdelheden*, die *Adams kinderen* wedervaren, niet buiten Gods *bepaalde raad* en *voorzienigheid* hun overkomen, is evenwel de *schuld* daarvan niet aan de zijde van hun *Schepper*, maar aan *hun* zijde, omdat ze door de *zonde* zich dat alles op de hals geladen hebben³¹. – *Eindelijk*, daar God zo *grote beloften* gedaan had, die zo *wezenlijke* en *bestendige heilsgoederen* in zich bevatten, kwam het niet breed te pas, een *pleitgrond* te maken van een *stelling* die inderdaad recht het *tegendeel* zou behelzen.

12. Hoe volgens ons begrip te vatten

En hierom blijf ik het liefst bij de vertaling van onze *Nederlandse overzetter*, tenminste in het zakelijke. *Waarom Zoudt Gij aller mensen kinderen tevergeefs geschapen hebben?* Dus vat ik dan het *praeteritum* עָשָׂה op als een *plusquam perfectum subjunctivi*, niet *hebt Gij geschapen*, maar *zoudt Gij geschapen hebben*,

²⁸ Hebr. 11:40.

²⁹ Jes. 43:6.

³⁰ Psalm 8:6.

³¹ Pred. 7:29, enz.

*creavisses*³². En dus zal dit de letterlijke zin zijn. Onze Spreker zal in het algemeen Zich daar op beroepen, dat er bij de Heere in al Zijn doen *niets tevergeefs* kan zijn; en Hij zal dit vervolgens nader toepassen op de *schepping* van *aller mensen kinderen*, die dus mede onmogelijk tevergeefs kan zijn. Want zo ligt de *zinsnijding* in het *Hebreeuws* natuurlijk. En laten we nu het een en ander nog wat nader gaan bezien.

13. God doet niets tevergeefs

In het algemeen merkt onze Bidder aan, *dat er bij de Heere in al Zijn doen niets tevergeefs zijn kan*. Want dat ligt zakelijk in die woorden, עַל־כִּי־יִשְׁוֶה. Iets wordt gezegd, יִשְׁוֶה te zijn, TEVERGEEFS, dat òf *zonder wezenlijk oogmerk* gebeurt, òf dat aan zijn *oogmerk* niet beantwoordt. Dit kan nu wel vallen in *mensen*, wegens gebrek aan verstand, oordeel, doorzicht, macht, gezetheid, bestendigheid; maar het zou lasterlijk zijn dat in GOD mogelijk te stellen; wegens Zijn hoogste *wijsheid*, onbepaalde *almacht*, en volstreckte *onveranderlijkheid*; heerlijk uitblinkende in al Zijn *werken*; waarin de onpeilbare *diepten des rijkdoms der wijsheid en kennis* voorkomen. Want *Hij werkt alle dingen naar de raad van Zijn wil*³³, en dat volgens zo'n alwijze schikking, niet zo'n onweerstaanbaar vermogen, en tot zulke verheven doeleinden, dat het volstrekt onmogelijk is, dat Hij van Zijn oogwit zou uitvallen. En, hoewel wij soms de bijzondere einden van Zijn handelingen niet klaar zien, noch ook vermetel met ons vernuft in die diepten mogen indringen; dit leert ons echter Schrift en ervarenheid, dat *Hij alles gewrocht heeft om Zijns Zelfs wille*³⁴, en al Zijn schepselen juist tot dat bepaald gebruik en oogmerk moeten dienen en uitlopen, waartoe ze geschapen zijn, en onderhouden en geschikt worden. Waarom de *Psalmist*, zich in de beschouwing van dit alles verliezende, moet uitroepen: *hoe groot zijn Uw werken, o HEERE! Gij hebt ze alle met wijsheid gemaakt!*³⁵ En opnieuw: *de werken des HEEREN zijn groot; zij worden gezocht van allen, die er lust in hebben. Zijn doen is majesteit en*

³² Saepius praeteritum hoc sensu usurpatur. Ita Num. 20:3, &c.

³³ Ef. 1:4.

³⁴ Spr. 16:4.

³⁵ Psalm 104:24.

*heerlijkheid; en Zijn gerechtigheid bestaat in der eeuwigheid*³⁶.

14. *Schepping van aller mensen kinderen letterlijk te nemen*

Dit nu past onze Spreker in het bijzonder toe op de *staat en het lot van aller mensen kinderen*, hechtende die vraag aan dit onderwerp: TOT WAT IJDELHEID ZOUDT GIJ ALLER MENSEN KINDEREN GESCHAPEN HEBBEN? Hij spreekt van ALLER MENSEN KINDEREN, en merkt ze als SCHEPSELEN van GOD aan zonder dat ik enige reden zie, om hier bepaald te denken aan het *heilige zaad van de kerk*; en het *werk van de herschepping*, dat hier niet te pas komt, noch in zoveel *algemeenheid* op *aller mensen kinderen* kan toegepast worden, zonder geweldig de eenvoudige zin te verbuigen. Laat men denken aan *alle mensen in het algemeen*, בְּנֵי אָדָם, *kinderen van Adam*, als zijnde uit één bloede gemaakt³⁷, *afstammelingen* en *natuurgenoten* van de *eerste Adam*; te weten, *middellijk*, door *voortplanting*. Want onmiddellijk zou zijn ze van één God geschapen³⁸; voor zoveel niet alleen hun *stamvader* allereerst uit de handen van de Maker voortkwam³⁹, maar ook al zijn *nakomelingen* nog *gedurig* door een wondere almacht en wijze voorzienigheid in aanzijn gebracht worden; die ze naar het *lichaam op een heel vreselijke wijze wonderbaarlijk maakt*⁴⁰, en hun *zielen onmiddellijk scheidt, formerende de geest des mensen in zijn binnenste*⁴¹.

15. Gods bijzonderste oogmerk in de schepping van Zijn uitverkorenen

Hierom moet er een wezenlijk *oogmerk* zijn, waartoe *al* deze *mensen kinderen geschapen* zijn, en uit dat oogmerk kunnen ze onmogelijk uitvallen. Op deze voet gaat de redenering van onze Spreker voort; en steunt op deze allerzekerste veronderstelling: “God kan *aller mensen kinderen* niet *tevergeefs*, of slechts *tot ijdelheid geschapen* hebben”. Wat nu deze *oogmerken* zijn, waartoe God der *mensen kinderen geschapen*

pen heeft, kan met weinig moeite gevat worden. Minder voorname oogmerken nu daar latende, beschouwen wij slechts dat *grootste hoofdoogmerk, Zijn eer*, en de vertoning van Zijn uitmuntende deugden in de mens, op zo ongewone wijze, als zelfs in geen andere schepselen kon vertoond worden. Tot dit grote doeleinde werd niet alleen het mensdom geschapen, en in de oorspronkelijke rechtheid met Gods beeld begiftigd; maar werd ook de bepaling omtrent het wedervaren en het lot van de mensen gemaakt; niet alleen ten aanzien van hun tijdelijk en aards bestaan, maar ook inzonderheid ten aanzien van hun eeuwig bestaan. Tot dit oogmerk had de Heere van eeuwigheid en vrijmachtig, wijs, onafhankelijk, onveranderlijk bestek gemaakt, om uit het mensdom zekere bepaalde en naar vrije willekeur boven anderen uitverkoren personen tot voorwerpen van Zijn hoogste en eeuwige verlustiging te maken, en hen tot dat einde tot de genieting van Zijn naaste, gelukzalige en onveranderlijke gemeenschap toe te laten, op zo'n wijze, en door zo'n krachtig middel, als naast dienen kon, om die verloren schepselen behoudens Gods betamelijkheden daartoe onfeilbaar te brengen en daarin te bewaren, met krachtdadige afwerping van alle hinderpalen, zelfs die door de zonde onder Gods toelating komen zouden. Om al welke dingen dit middel van geen mindere hoedanigheid en kracht kon zijn, dan zo, dat Gods Eigen Zoon daartoe besteld werd, en de zorg op Zich nam van zo'n werk; om in een *aan te nemen menselijke natuur één* met hen te worden, voor hen *in te staan*, de schulden die ze maken zouden, te verzoenen, en ze daardoor te bevrijden van Gods toorn, en van een eindeloos verderf, en ze *in en door zichzelf*, met de prijs van een *eeuwige gerechtigheid*, en de uitwerkselen van een *goddelijke kracht* onfeilbaar tot God te brengen, en langs verschillende trappen in die hoogste heerlijkheid in te leiden. Zie daar de *verkiezing van de uitverkorenen in Christus*⁴²; die, hoewel niet tot *aller mensen kinderen hoofd voor hoofd uitgestrekt* (omdat God ook Zijn heerlijkheid beoogt in de *vaten des toorns ten verderve toebereid*⁴³), evenwel in die bepaalde verkozen onderwerpen nooit *vruchteloos* kan uitvallen, wegens de *onveranderlijkheid van Gods raad*⁴⁴, en de *vastigheid* van Zijn ver-

³⁶ Psalm 111:2,3.

³⁷ Hand. 17:26.

³⁸ Mal. 2:10.

³⁹ Gen. 1,2.

⁴⁰ Psalm 139:14, enz.; Job 10:8,10.

⁴¹ Zach. 12:1.

⁴² Ef. 1:4.

⁴³ Rom. 9:22.

⁴⁴ Hebr. 6:17, enz.

*bond*⁴⁵; waarom er noodzakelijk een allerzekerste bereiking van de bedoelde *oogmerken* op volgen moest; en daarom niet alleen die bepaalde personen in de tijd door *schepping* moesten in de wereld gebracht worden; maar ook het krachtig middel, om ze tot dat vastgestelde einde te brengen, op Zijn tijd daargesteld, en in en door Dat alles verworven en uitgevoerd, dat er toe nodig was. Zo verre, dat God anders van Zijn oogmerken zou uitgevallen zijn, en men die ongerijmdheid eindelijk zou hebben moeten geloven, dat *God aller mensen kinderen tevergeefs zou geschapen hebben*. Want, ofwel minder voorname oogmerken hadden kunnen bereikt worden, bijvoorbeeld, die dingen die het *tijdelijk lot* en *bestaan* van de mensen betreffen; dat *voornaamste oogwit* echter zou gemist zijn, het *eeuwig heil* van de uitverkoren mensen; welken zo naast alle anderen onherstelbaar zouden zijn verloren gegaan. En hoe zou dit met Gods deugden hebben kunnen overeenstemmen? En hoe zou de Heere ze reeds op voorhand zo hebben kunnen beschrijven: *een ieder, die naar Mijn Naam genoemd is, en dien Ik geschapen heb tot Mijn eer, dien Ik geformeerd heb, dien Ik ook gemaakt heb*⁴⁶.

16. Overbrenging hiervan tot het doelwit

Deze eenvoudige grondstellingen (die ik thans tot bekorting veronderstel door Hervormden bewezen te zijn) zullen ons aanstonds licht geven in de reden, waarom onze heilige Spreker deze vraag bij zo'n gelegenheid als hier voorkomt, aan de Heere voorstelt. Want, gelijk ik zo straks zeide; als dat grote *oogmerk* zou bereikt worden, moest het voorname bestelde *middel* op zijn tijd daar zijn, om er toe te kunnen dienen, of alles zou tevergeefs en krachteloos zijn geweest. En daarom moest de MESSIAS op Zijn tijd verwekt worden, uit dat bepaalde geslacht, waaraan deze doorluchtige geboorte was toegezegd. En Hij moest langs de vastgestelde wegen verheven worden op de beloofde *troon*, om deze zaligende heerschappij over Zijn volk te kunnen oefenen. Ook moest er, voor die tijd van de vervulling geen wezenlijke hinderpaal komen, waardoor de uitwerking onmogelijk werd gemaakt. Dat zeker zou gebeurd zijn, als dat geslacht, waaruit Hij verwacht werd, voor die tijd of geheel werd uitgeroeid, of tenmin-

ste zo ten enenmale klein gemaakt of verstrooid, dat er geen wettig nakroost meer verwacht kon worden. Waarom een ieder kan zien, met hoeveel reden onze Spreker dit toepasselijk maakt op de tegenwoordige rampen van *Davids huis*, waaruit MESSIAS verwacht werd. Welke rampen zo groot waren, en zo langdurig dat huis aankleefden, dat er weinig meer moest bijkomen, of alle uitzicht was ten einde. En dan zou Gods gehele *oogmerk* zijn verijdeld geweest. Tevergeefs was het bestek gemaakt; tevergeefs de uitverkoren mensen geschapen, ja, tevergeefs *alle mensenkinderen*, omdat God dan Zijn heerlijkheid in de *verkiezing* van sommigen en in de *verwerping* van anderen niet zou kunnen hebben tentoonspreiden; tevergeefs waren al de *beloften* geweest; tevergeefs het *geloof* en de *verwachting*, en in één woord, tevergeefs het gehele *hoofdstuk* van Gods *wegen!* Dit nu, wegens Gods deugden en eer volstrekt onmogelijk zijnde, houdt onze Spreker met reden deze pleitgrond aan de Heere voor: *waarom, of tot wat ijdelheid zoudt Gij aller mensen kinderen geschapen hebben?*

17. Kracht van deze pleitrede

En zo kunnen wij zien, dat deze vraag geenszins strekt om *met de Almachtige te twisten*, of vermetel Hem de wet te stellen, nopens hetgeen Zijn *wijsheid* al of niet betamen zou. Onze Spreker beroept Zich nergens anders op, dan op hetgeen God Zelf geopenbaard heeft, nopens Zijn wegen, en de hoogste oogmerken, die Hij met Zijn schepselen in het algemeen, Zijn uitverkorenen in het bijzonder voor had; en dus beroept de Bidder Zich hier op Gods Eigen deugden en vaste maatregelen, omdat God Zelf Zijn deugden en eer voor de waarheid van Zijn Woord te pand gezet had. Ook dient deze vraag dan niet om God te onderwijzen, wat Hem betaamt, en als het ware Hem tot de tijdige verbetering van en misslag op te wekken; maar, om het gemoed van de Bidder Zelf te sterken, door een *argumentum ab absurdo*, een bewijs uit de *ongerijmdheid* van het *tegendeel* ontleend; omdat het de uiterste wanschikkelijkheid zou insluiten, te denken dat God iets *tevergeefs* zou doen of van zijn oogmerk uitvallen. Tot zulke einden komen dergelijke redeneringen te pas. Gelijk deze, *zou de Rechter der ganse*

⁴⁵ Jes. 54:9,10.

⁴⁶ Jes. 43:7.

*aarde geen recht doen?*⁴⁷ Of, *O HEERE! waarom staat Gij van verre? waarom verbergt Gij U in tijden van benauwdheid?*⁴⁸ En opnieuw: *mijn Steenrots! Waarom vergeet Gij mij? Waarom ga ik in het zwart, vanwege des vijands onderdrukking?*⁴⁹ Veel andere voorbeelden kan men overal in des Heeren Woord naspeuren⁵⁰.

18. ... zijnde geschikt in Christus' mond

En zo'n pleitgrond is te wettiger en krachtiger, als wij aanmerken dat CHRISTUS Zelf met Zijn woord en voorbeeld de kerk daarin voorgaat en onderwijst. Want wie kan met meer grond dit voorstellen, dan Hij, Die zo grondig de betamelikheden van Zijn Vader, en de hoge oogmerken van Zijn raad en handelingen door en door kent, en Zelf de Handhaver van de deugden van de Vader is, in Zijn gehele middelaarswerk? Daarenboven kan niemand met meer tederheid zijn aangedaan voor het belang van de uitverkoren mensen, en de zekerheid van hun beloofde heil; daar Hij Zelf getuigt: *Mijn vermakingen zijn met der mensen kinderen*⁵¹, en daar Hij Zelf een *Natuurgenoot* van hen wilde worden, om de uitverkoren mensen onfeilbaar tot het bestemde einde te brengen. Op grond daarvan kunnen Zijn gunstelingen verzekerd zijn, dat de raad van de Heere omtrent hun heil vast blijven zal, welke zwarigheden er zich ooit mogen opdoen. En ze mogen op dat grote voorbeeld van hun *Leraar* en *Hogepriester* vrijmoedig op God deugden en het oogmerk van hun schepping pleiten en aanhouden.

19. Leringen

Tot besluit kunnen wij kort de volgende *leringen* ons van nut maken.

A. *Er is een verheven kracht in de allerdeemoedigste voorstelling van onze ellendestaat aan de Heere.* Men ziet dit in deze betuiging: *gedenk mijner, hoedanig de eeuw zij?* Als zeide de Bidder: "zie mijn ellende aan! En ontferm U over ons in zulke benauwde tijden als

we beleven!" Dat komt in alle omstandigheden te pas, en wij mogen onze geringheid, zwakheid, deerlijkheid klaaglijk aan de Heere voorstellen, om er Zijn ontfermingen op af te tronen. Als dit door een ootmoedige ziel voor de troon gebracht wordt, onder betamelijke billijking van Gods wegen, en overgave aan Zijn welbehagen, heeft het een ongemene kracht op de rommelende ingewanden van Gods ontfermingen. Onze geringheid zelf is het schouwtoneel van Gods barmhartigheid! *Want Hij weet, wat maaksel wij zijn, gedachtig zijnde, dat wij stof zijn*⁵². Wat behoort ons dit in alle ontmoetingen te leren, *ootmoedig te wandelen met onze God*⁵³, *ons als ellendigen te gedragen*⁵⁴; en dan ook weer te bemoedigen, dat de Heere *onze moeite aanziet, ons omzwerfen geteld heeft, en de hoop Zijner ellendigen niet vergeet tot in eeuwigheid*⁵⁵.

B. *Wij moeten een behoedzaam gebruik maken van die waarheid, dat God voor Zijn volk wel zorg dragen zal, en hen nooit vergeten.* Het is zo! Dit is een allertroostrijkste waarheid. Evenwel, wij moeten er niet zorgeloos omtrent worden, alsof het dan niet nodig was, gedurig in vernieuwing ons aan Zijn liefde en genade op te dragen. Onze heilige Spreker gaat Zelf daarin voor; want, hoewel Hij wel weet, dat God Hem gedachtig is, en de omstandigheid van de tijd voor het oplettend oog van Zijn voorzienigheid verkeert; bidt Hij echter nog: *Gedenk mijner, hoedanig de eeuw zij!* Wij verbeuren gedurig van onze kant de gedachten des vredes van God omtrent ons, en maken het ons waardig, dat de Heere ons zou vergeten, als Hij naar het strenge van Zijn gerechtigheid met ons wilde handelen en Zijn verbond geen eeuwig verbond zou zijn. En hierom, hoewel dusdanige vergetelheid onmogelijk in een verzoende Verbondsgod vallen kan, houdt de Heere evenwel menigmaal uiterlijk zulke wegen, die als een zweem van *vergetelheid* vertonen, en zeer smartelijke gevolgen voor een poos na zich slepen. En daarom is het nodig dat niet alleen de *Heere CHRISTUS* door Zijn voorbidding onze personen en toestand van Zijn Vader gedurig in vernieuwing voordraagt, maar dat het ons gedurig gebed is, *gedenk mijner!* enz.

⁴⁷ Gen. 18:25.

⁴⁸ Ps. 10:1.

⁴⁹ Ps. 42:10.

⁵⁰ Als Ps. 44:24,25; 71:1; 79:10; Jes. 63:17; Jer. 2:8,9; Klaagl. 5:20; Jer. 14:19, enz.

⁵¹ Spr. 8:31.

⁵² Psalm 103:14.

⁵³ Mich. 6:8.

⁵⁴ Jak. 4:9.

⁵⁵ Psalm 56:9; 74:19.

C. *God heeft een bijzondere oplettendheid op de omstandigheden van de tijd, die Hij door Zijn voorzienigheid tot de meeste betoning van Zijn heerlijkheid schikt en bepaalt.* Dit ziet men in het bijzonder in die tijdstippen, waarin Hij Zijn grootste wonderen tot verlossing van Zijn volk zal tentoon spreiden; verkiezende daartoe meest de allerdonkerste tijden, als de zaken naar de mens hopeloos staan, en er geen uitkomst te wachten schijnt. Zodanig was de *eeuw*, waarover onze heilige Spreker Zich beklaagde. En uit zo'n donkere eeuw kwam plotseling het licht doorbreken. Men heeft dat meer gezien; als in Israëls verlossing uit *Egypte*, in Babels gevangenis en de wending daarvan, in de gezegende Reformatie, enz. Men moet dan de tekenen der tijden niet lichtvaardig voorbij zien, maar met oplettendheid waarnemen. In tijden van voorspoed niet zorgeloos worden, en in benauwde tijden niet moedeloos. *Onze tijden zijn in des Heeren hand*⁵⁶, en Zijn bepalingen zijn hoog wijs, getrouw, onfeilbaar, en altijd ten goede van Zijn volk uitlopende.

D. *Het moest ons gedurig als iets groots voor het oog staan, dat God onze nietige menselijke natuur tot zulke hoge doeleinden heeft geschapen.* Het is, volgens onze heilige Spreker, niet tot *ijdelheid* of *tevergeefs* gebeurd, en in deze eenvoudige ontkenning ligt impliciet een krachtige verzekering, dat het wel degelijk tot *zeer hoge oogmerken* gebeurd is. Dit ziet men inzonderheid in de uitverkorenen. En het steekt te sterker af, als we overwegen, hoe laag alle mensen dor de zonde in Adam vervallen waren! O! Wat moest dat niet tot beschaming en verootmoediging van onbekeerde zondaren strekken, dat ze nog zo schendig hun natuur verwaarlozen! Wat moest dit niet tot vernedering en verwondering aanzetten, in de beschouwing, wat we zijn in vergelijking met zoveel andere grotere en heerlijkere schepselen!⁵⁷ Wat moet dat de verlostte mensen niet tot eer zijn, en dankerkentenis uitwerken, dat de Heere hen tot zulke grote dingen geschikt heeft, Zijn Eigen Zoon voor hen heeft *Mens* doen worden, en ze in Hem verordend tot heerlijkheid en zaligheid. Dit moet hen altijd aanzetten om zich als tot zo voortreffelijke doeleinden geschikte werktuigen te gedragen, het doeleinde van hun schepping en herschepping te betrachten, en Paulus' vermaning in acht te

nemen: *Want gij zijt duur gekocht: zo verheerlijkt dan God in uw lichaam en in uw geest, welke Godes zijn*⁵⁸.

⁵⁶ Psalm 31:16.

⁵⁷ Vergelijk Psalm 8:4,5.

⁵⁸ 1 Kor. 6:20.

Vers 49

כי גבר יתיה ולא יראה-מות ימלט נפשו מיד-שואל סלה: *Wat man leeft er, die den dood niet zien zal, die zijn ziel zal bevrijden van het geweld des grafs? Sela.*

1. Overgang tot vers 49

Onze heilige Spreker, in het voorgaande vers reeds sterk Zijn verzoek hebbende aangedrongen door een klaaglijke vertoning van de nare en ellendige toestand van de kerk, in zo'n donkere en kommerlijke eeuw, terwijl de vervulling van de gedane beloften nog achterbleef, en de uitwendige geschapenheid van tijd en zaken niets anders dan jammer en verdriet scheen te spellen, zal in dit 49e vers dit in nog sterker licht vertonen, door een verhoog van het uiterste gevaar, waarin Gods kerk met alle andere mensen verkeerde, wanneer deze gewenste daarstelling van de beloofde Verlosser achterblijven mocht; omdat er dan volstrekt onder het gehele mensdom geen één zou gevonden worden, machtig om zichzelf, ik laat staan een ander, van het uiterste en onherstelbaarste verderf te bevrijden; omdat niemand daartoe de genoegzame vermogens bezat, dan alleen die *sterke Held, machtig om te verlossen*. Daarop loopt dit gehele vers, naar ons bedunken, uit. Dat wij zo vertalen: WAT STERKE (of *Held*) ZAL LEVEN, ZO DAT HIJ DE DOOD NIET ZAL ZIEN? ZAL ZIJN ZIEL BEVRIJDEN UIT HET GEWELD VAN DE DOODSTAAT (of HET VERDERF)? SELAH.

2. Verdeling van dit vers

Om de kracht van deze betuiging recht te vatten, zal ik de uitdrukkingen eerst afzonderlijk in overweging nemen. Zo zullen wij vervolgens het beste kunnen gewaar worden, in hoeverre dit dient tot het oogwit van onze heilige Spreker, om tot een krachtige drangreden van Zijn verzoek te strekken. Hoofdzakelijk toont Hij de gevaarlijkheid van de toestand van alle mensen uit deze twee stukken aan. *Eerst*, uit de *onmogelijkheid*, dat enig bloot mens, hoe sterk genoeg, in staat zou zijn om door eigen kracht de dood te ontgaan. *Ten andere*, uit de *onmogelijkheid*, dat enig bloot mens, nu reeds in de staat van de dood zijnde, door eigen kracht zich aan het geweld ervan zou kunnen onttrekken, en zich uit die gevreesde boeien los maken.

3. Eerste lid גבר

Het eerste ligt duidelijk in deze woorden: WAT STERKE MAN ZAL LEVEN; ZODAT HIJ DE DOOD NIET ZIEN ZAL? Daar wij direct het *onderwerp* voor ons hebben, namelijk גבר. Dit woord geeft meer te kennen, dan enkel een *mens*, een *man* in het algemeen. Want het is veel krachtiger dan . \$! of : &! of : *! . De benaming גבר wijst aan, zo'n *man*, die recht *mannelijke hoedanigheden* bezit, *mannekrachten*, waardoor hij in staat is, om zware arbeid te verrichten, groot gevaar en geweld te doorstaan, grote, dappere daden uit te voeren, anderen onder zijn geweld en heerschappij te brengen. *Qui se virum praestat*, een *braaf, kloek man*¹. Ofschoon dan wel niet volstrekt de *vrouwelijke sekse* wordt uitgesloten, evenwel wordt er meer gesproken van *een man*, omdat *die sekse* doorgaans boven de *vrouwen, die zwakke vaten, in krachten* uitmunt. Hoedanige *krachten* er inzonderheid vereist werden tot die stand, waarop onze heilige Spreker hier het oog heeft.

4. Leven, wat dit in het algemeen betekent?

En die Hij zo uitdrukt: WAT MAN LEEFT ER, of ZAL LEVEN? Wat het LEVEN in het algemeen is, is nu niet nodig breedvoerig aan te tonen. Men weet dat het in het algemeen te kennen geeft, dat *innerlijke beginsel* van de *beweging* in *groei-zame, dierlijke* en *redelijke wezens*, waaruit, naar hun verschillende hoedanigheden, verschillende soorten van *werkingen* geboren worden. Hier wordt zeker op de *laatste soort* van *leven* gezien, dat uit de onbegrijpelijke, maar echter onbetwistbare *vereniging* van *ziel* en *lichaam* in de *mens* ontstaat, en het *beginsel* is van alle verschillende *vermogens* en *werkingen*, zowel van *lichaam* en *geest afzonderlijk*, als van die *beiden tezamen*, naar gelang van hun allernauwste *invloed* op *elkaar*.

¹ Job. 38:3; Jer. 31:22, enz.

5. Van welk *leven* hier gesproken wordt

Hoewel nu sommigen dit woord, *leven*, hier in een flauwere zin opvatten, alsof er alleen gevraagd werd: “Wat man is er (of, waar vindt men zo iemand onder de *levenden*) die de *dood* niet zien zal?” denk ik echter, dat onze heilige Spreker iets meer beoogt dat van bijzondere nadruk is. *Deels*, omdat Hij in de *toekomstige tijd* spreekt; *deels*, omdat de *Hebreeuwse zinsnijding* hier enigermate een *rust* maakt², tot een blijk dat er iets bijzonders in ligt opgesloten; *deels*, omdat wij de gehele betuiging zeker in zoveel kracht moeten opvatten, als maar enigszins mogelijk is; omdat ze dienen moet tot een sterke *aandrang* van de *pleitrede*, die reeds begonnen was in het *vorige vers* gemaakt te worden. Mijn oordeel is dan, dat hier meer gezien wordt op de *bestendigheid* van het *leven*, het *leven* in de *hoogste trap*; en dus op een *onsterfelijk leven*, dat zodanig is en *blijft*, zonder verandering, zonder *de dood te zien*, gelijk er aanstonds bijgedaan wordt. Dat *leven* daarom, dat plaats zou gehad hebben, tenzij *door één mens de zonde in de wereld gekomen was, en door de zonde de dood*³. Dat *leven* (om nog verder te gaan) dat, uit kracht van het *werkverbond*, aan het doen van de *wet* verbonden was⁴. Dat *leven* dan ook, dat niet alleen bestaat in de duurzame onderhouding van de stand van de vereniging van ziel en lichaam, maar ook in de heuglijke genieting van al zijn aller aangenaamste en wezenlijkste vruchten en vergenoeging, zowel lichamelijk als geestelijk.

6. Om zo te leven, behoren grote vermogens

Zeker, die zo *leven* zal, en in *leven blijven*, door eigen vermogen zich dit bezorgende en zich daarin staande houdende, zou een *גִּבּוֹר* *sterke man*, een *held* moeten zijn! Bepaald, nadat de *eerste verbondsbreuk* zo'n grote verandering in het menselijk lot veroorzaakt heeft, en de algemene *sterfelijkheid* de zwakke mens aan duizend, duizend verschillende soorten van ontrustingen, gevaren en vernielingen bloot stelt. Zichzelf dan tegen dit alles op de duur te kunnen beveiligen,

² Per *Tiphcha initiale*.

³ Rom. 5:12.

⁴ Rom. 10:5.

vereist een kracht, die alle soorten van menselijke kracht ver overtreft; en alle vijanden, samen genomen zijnde, zijn zo sterk niet dan de *laatste vijand*, de *dood* alleen.

7. ... bij geen *bloot mens* te vinden

Hierom vraagt ook onze heilige Spreker: *wat man, wat sterke held zal leven?* “Wie onder de mensen heeft zo'n groot vermogen, dat hij zichzelf dusdanig een onsterfelijkheid zal kunnen bezorgen?” Een *vraag*, die niet behoefde beantwoord te worden. Zij beantwoordt zichzelf met een blijkbare ontkenning: *niemand!* De ondervinding leert na de val het tegendeel zo klaar, dat er geen ander betoog toe nodig is. Sedert de eerste verkwisting van het leven in het paradijs is het de gewone *weg van alle vlees* geworden een *bepaalde duur* te bezitten. De langst levende *Methusalem* kan slechts *negenhonderd negen en zestig jaren* tellen. En, naarmate men de staat van de mensen in het vervolg van tijd beschouwt, treft men van trap tot trap de merklijkste vermindering aan. *Mozes*, met *Israël* de woestijn omzwervende, getuigt van zijn tijd: *aangaande de dagen onzer jaren, daarin zijn zeventig jaren, of, zo wij zeer sterk zijn, tachtig*⁵. En er is geen *גִּבּוֹר* *held*, zo *sterk*, of vroeg of laat houdt hij op met *leven*. Geen *Mozes*, hoewel met Gods gemeenzame omgang verwaardigd, en krachtig in wonderen, geen *Simson*, hoe sterk om zich uit de grootste gevaren van lijf in één ogenblik te redden, geen dappere *Gideon*, geen wijze *Salomo*, mensen allemaal, uitmuntend in vermogens, uitgezonderd. Zelfs geen *Eliza*, die toch het middel was, om niet alleen in zijn leven, maar zelfs met zijn koud gebeente, mensen uit de doden op te wekken. En onder zo'n grote menigte mensen vindt men slechts één *Henoch* en één *Elia*, die hier een uitzondering op de regel zijn⁶, en dat nog

⁵ Psalm 90:10.

⁶ Want dat sommigen hier *Melchizedek* bijvoegen, kan ik niet zien, dat uit Hebr. 6:8 betoogd wordt. Omdat Paulus hier niet oogt op hetgeen inderdaad aan *Melchizedek* is overkomen; maar op de opzettelijke tekening, die de Heilige Geest gaf van *Melchizedek*, in betrekking op zijn *koninklijk priesterschap* te *Salem*, waarin hij een *voorbeeld van Christus* was, *verzwijgende* met opzet alles, hetgeen men anders van alle mensen weet waarheid te zijn, en dat bijzonder van de Levitische priesters werd aangetekend, nopens hun *vader, moeder, geslachtsrekening, geboorte, dood*. Zie vers 3, enz. Want, als

niet door *eigen kracht*, maar door de onmiddellijke *almacht* van de *God des levens*. Ik zwijg van de hoedanigheden van ons menselijk *leven*, dat nauwelijks de *naam* van *leven* dragen mag, zijnde als een *bloem*, een *grasscheutje*, een *wind*, een *gedachte*, een *niet*⁷, en in zijn *uitnemendste slechts moeite en verdriet*, want het wordt *snellijk afgesneden, en wij vliegen daar heen*⁸.

7. Wat hier door de *dood* verstaan wordt?

Daarom verklaart onze heilige Spreker ook aanstonds nader, van welk *leven* Hij spreekt. Namelijk, van zo'n *leven*, daar geen sterven op volgt. **וְלֹא יִרְאֶה מוֹת** EN ZAL DE DOOD NIET ZIEN, of, gelijk ik liefst die *haakletter* & hier opvat, ZODAT HIJ DE DOOD NIET ZIEN ZAL; omdat het dan geen zweem van *overtollige woordenrijkheid* hebben zal, maar veeleer dienen, om het denkbeeld van het zo-even genoemde *leven* in te sterker licht te stellen. Omdat het hier verklaard zal worden van een *volstrekt onsterfelijk leven*. Terzake. Daar wordt gesproken van DE DOOD. Men weet, dat deze benaming in de Schrift op verschillende zaken wordt toegepast. Neem eens in een *minder voorname* zin, op de *gewone*, ook wel op de *ongewone rampen, ellenden en bezoeken* van dit leven; of, in een *geestelijke* zin, op de *beroving* van Gods *gemeenschap* en *beeld*, en de *verderving* van de oorspronkelijke vermogens van *wijsheid, gerechtigheid* en *heiligheid*, die *geestelijke dood*; of, voor de *eeuwige verstoting* van Gods *zalige nabijheid*, en overgeving aan een onherroepelijke *verdoemenis* en *helse smarten* naar *ziel* en *lichaam*; of in een *figuurlijke* zin, voor een zeer *doodse toestand* en gevaarlijke tijden voor Gods *kerk*. Waarop ik zie dat anderen hier ter plaatse de aandacht vestigen, verstaande er dan de *macht* van het *antichristische rijk* door, en een goed aantal van plaatsen (waarvan in vele waarlijk vruchteloos naar enig bewijs gezocht wordt) daartoe bijhalende; die ik evenwel niet zien kan dat hier enigermate te pas komen; inzonderheid, omdat er geen schijn noch schaduw van bewijs is, dat men al deze onderscheiden verzen in een historische orde van

men voor *Melchizedeks onsterfelijkheid* uit de letter van vers 8 wilde pleiten, zou alles in vers 3 gemeld, ook zo op te vatten zijn.

⁷ Psalm 103:14; Job 7:7; Psalm 90:9; 39:6, enz.

⁸ Psalm 90:10.

tijdsvervolg op onderscheiden lotgevallen van de *evangeliekerk* zou moeten opvatten. Laat men hier eenvoudig aan de *lichamelijke dood*, of de eigenlijke verscheuring van die nauwe band van vereniging tussen ziel en lichaam; waardoor *het stof wederom tot aarde keert, als het geweest is, en de geest wederom tot God keert, Die hem gegeven heeft*⁹. Maar zo evenwel, dat de *dood* hier niet slechts *natuurlijk* beschouwd wordt, maar *zedelijk*, zoals hij een bittere *vrucht* van de *zonde* is; en tevens, zoals hij, op zichzelf aange-merkt, de mens in een verschrikkelijk gevaar brengt, om uit *deze dood* in de *eeuwige dood* te storten, en zo een eindeloos en onherroepelijk verderf te ondergaan, tenzij er een *Vorst des levens* is, Die de banden van de dood losmaakt, en het leven en de onverderfelijkheid aan het licht brengt.

8. De *dood zien*, wat dat betekent?

Het zal nu ook spoedig blijken, wat het te zeggen is, *de dood te zien*. Namelijk, niet enkel een bloot *aanschouwen* of *voorzien*, met *vrees* en *verschrikking*. Maar een *dadelijk ondergaan* ervan; en dat wel in die grote en naar de mens onvermijdelijke trap van *gevaar*, die we zo-even aanwezen. Dat is de kracht van die spreekwijze: *de dood te zien, sterven*¹⁰, gelijk, *de verderving zien*¹¹, dat is *ondergaan*; het *goede*, of *kwade zien* enz. voor *ondervinden*. Dus hier *de dood zien*, dat is *daadwerkelijk die weg van alle vlees gaan*, aan die algemene wet de tol betalen, *tot het graf zeggen, gij zijt mijn vader, tot het gewormte, mijn moeder en zuster*¹². Een staat, daarom te hachelijker op zichzelf, omdat de *dood* niet alleen een *koning der verschrikkingen* is¹³, maar ook voor de *onverzoende zondaar* een eigenlijke *bezoldiging der zonden*¹⁴, komende daarom de *zondaar als een schuldeiser overvallen*¹⁵, en als een *vijand* hem bestormen¹⁶. Gelukkige daarom, die *uitkomsten uit de dood*,

⁹ Pred. 12:7.

¹⁰ Luk. 2:26; Hebr. 11:5.

¹¹ Psalm 16:10; 49:10.

¹² Job 17:14.

¹³ Job 8:14.

¹⁴ Rom. 6:23.

¹⁵ Psalm 55:16.

¹⁶ 1 Kor. 15:26.

verlossing van de poorten des doods vinden kan!¹⁷

9. Kracht van de vraag hieromtrent

Hier vandaan billijk deze vraag: *wat sterke man zal leven, ZODAT HIJ DE DOOD NIET ZIEN ZAL?* Op welke vraag aanstonds stilzwijgend dat antwoord volgen moet: *niemand, namelijk volgens de gewone loop van de menselijke zaken.* Volgens gelegde gronden worden hier twee zaken voorgedragen:

A. De eerste *geheel stellig* en volstrekt: namelijk, “dat geen sterveling, hoe sterk ook van vermogen, naar de gewone loop van de natuur de dood kan ontworstelen, maar dat ze allen van nature aan die stalen wet onderworpen zijn, en vroeg of laat deze tol betalen moeten; tenzij God een bijzondere uitzondering van die regel maakt”. Het is zo, *de mens gaat naar zijn eeuwig huis*¹⁸, *het is hem gezet eenmaal te sterven*¹⁹.

— omnes una manet nox,
Et calcanda semel via lethi²⁰

En geen kruit noch artsenij is er uitgevonden, om die *ijzeren slaap* te verhoeden. Zelfs de . *9" #, de *sterkste helden* moeten er aan, dikwijls vroeger dan zulken, die door zwakheid jarenlang *de dood in de schoenen dragen.* En van al de *aartsvaders, van Israëls oude helden, machtige koningen, van een David, een Salomo, een Hiskia, een Josia, enz.* leest men dit slot, *en hij stierf.*

Pallida mors aequo pulsata pede pauperum tabernas,
Regumque turres

Dat woord van God heeft klem. *Ik heb wel gezegd: Gij zijt goden; en gij zijt allen kinderen des Allerhoogsten. Nochtans zult gij sterven als een mens; en als een van de vorsten zult gij vallen*²¹, enz.

B. De tweede is meer *hypothetice, veronderstellenderwijze* op te vatten: namelijk “dat er voor elke sterveling het allergrootste, en naar de mens onvermijdelijk gevaar is, om door de lichamelijke dood in de eeuwige dood te vallen; zo verre, dat dit onheil nimmer door enkele kracht van eindige schepselen kan ontgaan worden”. Dit is wel het

voornaamste hoofdbedoelde van deze ontkennende vraag. Want anders was de onvermijdelijkheid van de dood zo'n algemeen onheil niet, daar men zo klaaglijk over behoefde uit te roepen. Want, als er geen *oordeel*, noch *verdoemenis* te vrezen was, dan was de *dood* een *losmaking* van al de *ellenden* van dit *leven*, waaraan de *sterken*, zowel als de *zwakken* onderworpen zijn. Daarenboven, *kostelijk is in de ogen des HEEREN de dood Zijner gunstgenoten*²², waardoor ze *ontbonden* worden²³, niet alleen van hun *ellenden*, maar ook van de *oorzaken* ervan, de *zonden* namelijk, en waardoor ze een *doorgang hebben tot het eeuwige leven*²⁴. Eindelijk, het *tweede lid* van ons *vers* zal nog nader aanwijzen, dat de *dood* hier in zijn *verschrikkelijkheid* en *gevaarlijkheid* wordt aangemerkt; waaruit geen sterveling enige bevrijding of redding te wachten heeft, tenzij er buiten ons een *Verlosser*, een *Vorst des levens* gegeven wordt, Die deze *laatste vijand teniet doet*²⁵, en de Oorzaak is van *heil en leven*.

10. Tweede lid van dit vers

Hierom gaan wij nu dat *tweede lid* opzettelijk beschouwen יְמִלֵּט נַפְשׁוֹ מִיַּד-שָׂאוֹל סֵלָה. De onzen vertalen het in het zakelijke zeer gevoegzaam: DIE ZIJN ZIEL ZAL BEVRIJDEN VAN HET GEWELD DES GRAFS, met stilzwijgende aanvulling van het *pronomem relativum* 9: !. Anders kan men eenvoudig het woordje */ of 9" # */ hier herhalen: *wie, of wat sterke man zal zijn ziel bevrijden*, enz. Wij zullen het gevaar van het mensdom hier zien voorgesteld, door een vertoog van de *onmogelijkheid*, dat enig *bloot mens*, nu reeds *in de staat van de dood zijnde*, door *eigen kracht* het *geweld* ervan zou kunnen *ontworstelen*. Dit wordt hier aangewezen, en tevens nader met een *voorzichtige bepaling* tegen misvatting beveiligd, dor het woordje סֵלָה SELAH.

11. Ziel, wat dit betekent

¹⁷ Psalm 68:21; 107:18; 9:14.

¹⁸ Pred. 12:5.

¹⁹ Hebr. 9:27.

²⁰ Horatius L. I: od. 28.

²¹ Psalm 82:6,7.

²² Ps. 116:15.

²³ Filip. 1:23.

²⁴ Openb. 14:13.

²⁵ Hebr. 2:14; Hos. 13:14.

In de aanwijzing van dit gevaarlijke stuk wordt het voorwerp van dit gevaar door נַפְשׁוֹ, ZIJN ZIEL voorgesteld. Soms wordt dit woord meer *eigenlijk*, soms in een *ruimere zin* genomen. *Eigenlijk* betekent het dat *innerlijk levensbegin-sel*, dat in *levende schepselen* is, en de *oorzaak* is van hun *bewegingen* en *werkingen*; voornamelijk in de *mens* in wie het bepaald te kennen geeft, of zijn *redelijke geest*²⁶, of zijn *dierlijk levensbegin-sel*²⁷. Maar in *ruimere betekenis* wordt het van de *gehele persoon* van de mens gebruikt²⁸, volgens die bekende zetregel *a potiori sit denomination*, dat het *geheel* van zijn *voornaamste deel* benoemd wordt. In deze *laatste zin* zou ik het *hier* liefst vatten, en dus voor de *gehele persoon* van zulke *sterken* naar *beide zijn delen*, *ziel en lichaam*; welk begrip nader in het vervolg bij de uitkomst zal betoond worden met het *oogmerk* van onze heilige *Spreker* overeen te stemmen.

12. Betekenis van het woord שָׁאוֹל

Het *gevaar*, waarin zo'n persoon gesteld wordt zich te bevinden, wordt uitgedrukt door נִדְ-שָׁאוֹל, volgens de onzen HET GEWELD DES GRAFS. Over de betekenis van het woord שָׁאוֹל is vanouds door velen zoveel geschreven, dat ik er mij zeer gemakkelijk van ontslaan kan²⁹. Taalkundigen merken aan dat het oorspronkelijk is van -! : , dat *vragen, eisen, verzoeken, begeren, vorderen* betekent. Hier vandaan, dat de *onzen* het verscheiden hebben overgezet. Soms door *hel*³⁰, soms door *graf*, gelijk hier en elders. Maar het is genoegzaam een afgedane zaak, dat שָׁאוֹל in ruimte de *staat* van de *dood* betekent,

zonder zo ver enige nadere bepaling te hebben³¹. Dit blijkt onder anderen uit *Jakobs* taal, wanneer hij meende, dat *Jozef* door een *boos dier* verscheurd was³². Zo ook Psalm 49:15, *men zet ze als schapen in het graf*, hebben de onzen; maar immers worden de *schapen* niet *begraven*, maar als ze *geslacht zijn, gegeten*. Liever dus: *men schikt ze als schapen ter dood*. Dit komt ook gevoeglijke overeen met de oorsprong van שָׁאוֹל van -! : , *vragen, eisen*, om ons de *gretigheid* en *onverzadelijke verslindzucht* van de *dood* aan te wijzen. Waarom *Salomo* zegt: *de hel* (of liever, DE DOOD) *en het verderf worden niet verzadigd*³³. En zo ook op een andere plaats³⁴, waar wij liever opnieuw door שָׁאוֹל *de dood* dan *het graf* verstaan. Hier vandaan, dat שָׁאוֹl verscheiden moet opgevat worden, naarmate het van het *lichaam*, of van de *ziel* genomen wordt. Want met opzicht op het *lichaam* zal het eigenlijk aanwijzen, de *staat*, waarin het komt door de *dood*; wordende *levenloos, gevoelloos*, en doorgaans door *begraving* aan het aardrijk ter *verrotting* en *vertering* overgegeven. Maar, met opzicht op de *ziel* zal het haar staat betekenen, waarin ze komt na de ontbinding van het *lichaam*, blijvende *onsterfelijk* over, om en onderscheiden lot te ondergaan, hetzij ten *goede*, of ten *kwade*. In welk opzicht het evenwel uit al de voorbeelden schijnt te blijken, dat de Heilige Schrift *alsdan* dat woord, שָׁאוֹl *ten kwade* neemt, voor de *staat van het verderf* en van de *verdoemenis*³⁵. Dus stemt het Hebreeuwse woord שָׁאוֹl in al de genoemde opzichten overeen met het Griekse αἰδης of ἄδης, zoals reeds voor lang getoond is.

13. Hoe שָׁאוֹl hier te nemen

Ik moest hier wel spreken van overbekende zaken, omdat ze ons te pas komen in de verklaring van deze plaats. Want alles wikkende en wegende, overeenkomstig de draad van de redenering van onze heilige *Spreker*, zullen wij voldoende vanzelf

²⁶ Ps. 42:2, enz.

²⁷ Ps. 31:10, enz.

²⁸ Gen. 12:5; 14:21; 37:6, enz.

²⁹ Instar omnium hic est WINDETUS, de *via functorum* statu, imprimis Sect. II. ubi varias hujus vocis significationes exhibet. Addantur ex parte PEARSONUS, KING, & plerique alii commentatores ad art. Symb. Apost. de *Christus descensu ad inferos*; ut & interpretes ad Ps. 16:10 & Act. 2:31 & 13:35. PORRO, WITSIUS, *Oecon. foed. lib. III, c. XIII. §. 22.* ZORNIUS, *opusc. T. I. p. 17. alii.*

³⁰ Psalm 16:10; Hos. 12:14.

³¹ Conf. WITS. l.l. unde *Judaei Scheol שָׁאוֹl* in duas regiones dispescunt, scil. *Paradisum & Gehennam*, uti exemplis *Rabbinorum* probat WIND. lib. cit. Sect. VI.

³² Gen. 37:35.

³³ Spr. 37:20.

³⁴ Spr. 30:16.

³⁵ Spr. 27:20.

geleid worden tot de ruimste betekenis van het woord **שָׁאוֹל**, voor de *staat van de dood*, zoals dat een *gevolg* en *vrucht* van de *zonde* is, en, op zichzelf aangemerkt, deze *twee uitersten* voor *ziel* en *lichaam* meesleept; dat het *laatste* tot de dag van de opstanding in de *aarde* of *zee* vergaat en blijft, en de *eerste* de straf van de *verdoemenis* ondergaat, om eens weer tot datzelfde einde met het lichaam verenigd te worden. Dit blijkt op het allerklarst uit ...

14. *Geweld des doods* beschreven

... hetgeen er bijgevoegd wordt, **יָד-שָׁאוֹל**, HET GEWELD *des grafs* (liever, *des doods*). Eigenlijk staat er, *de hand van de dood*; dat, volgens de bekende Hebreeuwse spreekwijze, de *macht*, het *geweld*, uitdrukt, zoals wij reeds boven zagen³⁶. Zo'n *hand*, *overhand*, *geweld*, wordt meermalen aan de *dood* toegeschreven³⁷. Uit vergelijking van de aangehaalde plaatsen kunnen wij allerbest opmaken wat er bedoeld wordt. Want wij worden gewezen tot de *alles bedwingende*, en voor het *schepsel* ten enenmale *onoverwinnelijke macht*, die de *dood*, door de *zonde*, *op alle mensen verkregen* heeft, om ze niet alleen uit het tijdelijke leven uit te rukken, maar ook vervolgens naar *ziel* en *lichaam* in het *eeuwig verderf* te storten, en NB. daarin te *houden*, *zonder mogelijkheid van ontkoming*. Want hier wil onze heilige Spreker eigenlijk meest heen, tot onderscheiding van het *eerste lid* van dit *vers*. Dus kunnen we ons hier gevoeglijk voorstellen,

A. De *geweldenaar* zelf, zijnde de *duivel*, die bij *Paulus* uitdrukkelijk zo verklaard wordt³⁸. Als zijnde de *mensenmoorder van den beginne*³⁹, en nu nog de *eerstgeborene va de dood*⁴⁰, enz.

B. De *overweldigden*, zijnde *alle mensen*, die tot de *eerste Adam* behoren; welken door de *zonde* van nature aan dat *geweld* onderhevig zijn, en in dit opzicht *gevangenen van een machtige* kunnen genoemd worden, al zag *Jesaja* in die bekende plaats⁴¹ misschien daar niet opzettelijk op. Immers *Paulus* spreekt van *degenen die met*

*vreze des doods door al hun leven der dienstbaarheid onderworpen waren*⁴².

C. Het *middel*, waardoor dezen onder zijn *macht* gebracht worden en *overweldigd*, het *wapen*, de *prikkel*, daartoe dienende, is de *zonde*, haar *kracht* uit de *wet* ontlennende, hoewel door een onwettig misbruik en *wederrechtelijke inbezitting* van Gods *heilige wet*⁴³.

D. Het *geweld* zelf, bestaande in de *brenging* en *houding* van de *zondige mensen* onder de *staat* van de *lichamelijke*, *geestelijke* en *eeuwige dood*, en dus onder een staat van *verderf* en *verdoemenis*.

E. Het *gevolg* daarvan, de allerellendigste *rampzaligheid* voor *ziel* en *lichaam*, zowel ten aanzien van *gemis*, als van *gevoel*, *onherstelbaar* en voor *eeuwig allerwanhopigst*, tenzij er zich een *MACHTIGE VERLOSSER* openbaart; om dit geweld af te wenden en daaruit te verlossen, gevende *den gebondenen vrijheid*, en *den gevangenen opening der gevangenis*⁴⁴.

15. *Bevrijding van de ziel* van dit geweld

Deerlijke ellende staat. Gelukkig hij, die zijn *ziel* als een buit kan wegdragen! Hier oogt onze heilige Spreker op, als Hij meldt van *zijn ziel te BEVRIJDEN van het geweld des doods*. **יִבְלֹט** staat er in het *Hebreeuws*; dat gebruikt wordt van een *tweërlei ontkoming*. *Of* namelijk een zodanige, waardoor men het kwaad *ontvlucht*, *eer* men er ten volle ingestort is⁴⁵, *of* een zodanige, waardoor men, nu reeds daarin zijnde, *daaruit ontkomt*⁴⁶. Mij dunkt, dat wij het een en ander hier zeer goed kunnen bijeen voegen. Want, wat het *eerste* aangaat; zal er enige sterveling *behouden* worden, dan dient hij deze *ontkoming* of *bevrijding* te genieten, eer hij volkomen onder de *overmacht* van deze *geweldenaar* gebracht is. Dat is, eer hij *werkelijk dood*, en met de *daad verdoemd* is. Want na de *dood* tot God gebracht, en, als men in de *hel* is, *verlost* te worden, heeft God gesteld onder de *onmogelijkheden*. En wat het *andere* aangaat; hoewel de uitverkorene reeds van de *eeuwige vrederaad* af in het *oordeel* en *welbehagen* van de *eeuwige God* uit aanmerking

³⁶ Vers 14 en 26.

³⁷ Ps. 49:16; Hos. 13:14; Hebr. 2:14.

³⁸ Hebr. 2:14.

³⁹ Joh. 8:44.

⁴⁰ Job 38:13.

⁴¹ Jes. 49:24.

⁴² Hebr. 2:15.

⁴³ 1 Kor. 15:56.

⁴⁴ Jes. 61:1.

⁴⁵ Vergelijk 1 Sam. 19:11.

⁴⁶ Vergelijk Jes. 49:24,25.

van de *eeuwige borgtocht* van CHRISTUS (*het Lam Dat geslacht is voor de grondlegging der wereld*)⁴⁷ ontheven zijn, van ooit of ooit door een *rechtmatige aanspraak van dood of duivel* op hun personen gedoemd te worden tot het *oordeel van de dood*, als een *eigenlijk gezegde straf* aangemerkt, of tot het *dadelijk ondergaan* van de *eeuwige verdoemenis*; en hoewel hun veeleer in dit opzicht *genade gegeven is in Christus voor de tijden der eeuwen*⁴⁸; evenwel, wat hun *zondeschuld*, en werkelijke *staat* aangaat, komen ze eveneens als *alle andere mensen* in de wereld, en blijven erin tot die tijdstippen, die God bepaald heeft tot hun aanvankelijke en volkomen verlossing; namelijk, onder de *macht van de dood*, uit wiens *geweld* en *gevangenis* ze *gered* en *ontslagen* moeten worden. In Adam toch, en door *eigen misdaden*, zijn ze *de dood waardig*. Ze komen in de wereld als *kinderen des doods*⁴⁹, naar het *lichaam sterfelijk*, naar de *ziel van Gods gemeenschap* beroofd; en alleszins *dood door de misdaden en de zonden*. De smartelijke uitwerkselen van het *geweld van de dood* ontdekken zich in *alle mensen*, naar *beide hun delen*, zowel *natuurlijk* als *zedelijk*. Worden *sommigen* (de *uitverkorenen* namelijk) uit het *wezenlijkste doodsgeweld* tijdig ontslagen, en voor zijn ijselijke gevolgen bewaard; in het *natuurlijke* moeten ze echter *stoffelijk* met alle andere mensen het *geweld van de dood* in hun *lichaam* ondergaan; en in het *zedelijke* hebben ze ook al een *lichaam des doods*, dat hun dit *leven* moeilijk maakt⁵⁰. Kortom, daar blijft genoegzame reden over van *verlossing*, *uittrekking*, *uitroeping*, *uitrukking*, *opening van de gevangenis*, *vrijmaking van gevangenen*⁵¹; en zo gaat het *ene en andere* onafscheidelijke samen. Met één woord: *bevrijd te worden van het geweld des doods*, zegt, *deels*, ontheven te worden van dat *recht en aansprak*, dat de *geweldenaar van de dood* door de *zonde* op de mens heeft; dat tot de *rechtvaardiging* behoort; *deels*, verlost te worden van de *dwingelandij* van de *dood*, waardoor hij *met de daad alle mensen* ten onder brengt, en er *tijdelijk* en eeuwig onder probeert te houden, zowel *natuurlijk* als *zedelijk*, dat *aanvankelijk*

door de *heiligmaking*, *in dit leven*, en, *na dit leven volkomen* door de *heerlijkmaking* van *ziel* en *lichaam* moet gebeuren. Laat mijn lezer het verder bij zichzelf nadenken; en hij zal met mij moeten bekennen, dat het een *onvergelijkelijke Held* zou moeten zijn, die onder de mensen dit van zichzelf, ik laat staan van anderen, met grond zou kunnen vermeten!

16. Voor *blote mensen* onmogelijk

Althans, onze heilige Spreker vindt onder de *blote mensenkinderen* zodanig niet, ja zelfs niet één. Dit ligt genoegzaam in de *vraag* opgesloten, welke buiten twijfel hier uit het voorgaande vervolgd moet worden, en haar antwoord stilzwijgend meebrengt: *niemand*. Geen wonder! *Wat zal een mens geven, tot lossing van zijn ziel?*⁵² *Zal ook een machtige zijn vang ontroofd worden?* Een *gebondene*, die aan hals, handen en voeten in ketenen geklonken is, onder de *macht van de sterkgewapende*, hoe zal die ooit zijn bewaarder ontspringen kunnen? Of, hij moest een volwichtig *losgeld* geven. Maar zijn dodelijke armoede laat niet de minste *kwadrantpenning* daartoe aan hem over. Of, er moest een *ander* voor hem in de bres staan. Maar laat men daar de *psalmist* van horen spreken. *Niemand van hen zal zijn broeder immermeer kunnen verlossen; hij zal Gode zijn rantsoen niet kunnen geven. Want de verlossing hunner ziel is te kostelijk*⁵³, enz. Daar behoort een *goddelijke kracht* toe, waartoe het *blote schepsel* te onvermogen is⁵⁴. Wel dan! Als er dan geen *ander middel* gevonden wordt, blijft er niet over, dan *Magor Missabib*, *vrees van rondom*, en allenthalvige hopeloosheid.

17. Hoe dit als een *beweegreden* dient, volgens sommigen

Thans komen wij tot het onderzoek, hoe dit als een wettige *beweegreden* en *pleitgrond* tot het oogmerk van de heilige Spreker dienen kan. Waaromtrent ik met de meeste uitleggers niet goed kan instemmen. Immers niet met zulken, die hier aan een *zinnebeeldige dood* en *hels gevaar* denken, waarin de kerk van het Oude Testament zou gebracht worden door de grote overmacht van

⁴⁷ Openb. 13:8.

⁴⁸ 2 Tim. 2:19.

⁴⁹ Psalm 79:11.

⁵⁰ Rom. 7:24.

⁵¹ Jes. 61:1; Hos. 13:14; Hebr. 2:15.

⁵² Matth. 16:26.

⁵³ Psalm 49:8,9.

⁵⁴ Hos. 1:6; 13:14, enz.

de *antichrist*. Ik stem toe, dat deze vijand een van de allergeweldigste en gevaarlijkste is geweest, voor de kerk en haar leden, en daarom met recht als een *dood*, en *geweld der hel*, kan aangemerkt worden. Maar de gronden, waarop men dit stuk hier te pas brengt, zijn zo los en onbewijsbaar, dat dit alleen genoeg is, om zo'n toepassing af te wijzen. Ook zou het geenszins ten volle waar zijn, dat dit geweld van de *antichrist* elk en een ieder van Christus' leden waarlijk en volstrekt tot bederf zou brengen, als het niet door een openbare kerkhervorming werd gestuit. Genomen, God had eens goedgevonden, de volkomen opperheerschappij van de *antichrist* toe te laten tot de jongste dag; zou Hij evenwel diezelfde zorg voor Zijn uitverkoren leden niet hebben kunnen dragen, die Hij zo ogenschijnlijk voor hen gedragen heeft, tot het rijk van de *roomse antichrist* in de meeste bloei en kracht was? Immers ja! En dus zou de drangreden van onze biddende Spreker veel te ver gegaan zijn. Want ik zou mij zeer bedriegen, als ik hier niet vond, het voorstel van een *geheel algemeen*, en in *alle opzichten allervolstrekt* gevaar van *alle mensen*, de vermogendsten niet uitgezonderd, om *alleszins, tijdelijk* en *eeuwig, onherstelbaar* bedorven te zijn, als het *hulpmiddel achterbleef*, waarvan onze Spreker zo klaar en nadrukkelijk uit Gods Eigen beloften melding gemaakt had. En ik weet niet, wat ons vrijheid zou geven, om de allerminste verzachting te willen maken in een betuiging, die naar de zo deerlijke tijdsomstandigheden zo ernstig is, en van zo'n hoge en goddelijke Onderwijzer van de kerk in de mond gelegd wordt.

18. Hoe volgens anderen

Hierom voldoen mij ook geenszins die algemene gedachten, die men maakt op de veronderstelling, dat hier alleen zou gedoeld worden op de *zekerheid* van de *tijdelijke dood*, en zijn *onvermijdelijkheid*. – Hetzij men het zo opvatte, alsof de Spreker zeggen wilde: “Heere! Zie onze sterfelijkheid aan, en daarom, handel ons niet al te streng! Ziet, wij zijn *lemen hutten*, onze *grondslag is in het stof!* En daarom, wij zijn niet gehard tegen Uw vreselijke grimmigheid!” Maar dan zou er weinig meer mee gezegd worden, dan reeds zakelijk in het vorige begrepen was. – Of, dat men het zo opvatte (waarheen ook de *Nederlandse kanttekenaars* willen): “waarom,

Heere! zoudt U de noodzaak vinden, om Uw macht tewerk te stellen tot onze vernieling? Wij kunnen immers onmogelijk onze dood ontlopen!” Omtrent gelijk een gevangene, die zijn doodstraf verwacht, en daarom zijn rechter bidt dat hij hem niet te zeer vooraf pijnigt of te gestreng en smartelijk boeit, omdat hij niet behoeft te vrezen, dat de gevangene ontvluchten zal. Dit begrip komt hier in geen deel te pas; omdat er zo eerder enig uitstel of verzachting van het onvermijdelijk doodvonnis zou verzocht worden, dan een wezenlijke afwending van dat gevreesde kwaad; welke niet gebeuren kon, dan door vervulling van Gods beloften, aan de kerk gedaan, en in het eerste deel van deze psalm begrepen.

19. Rechte toepassing, waaruit te verklaren

Hierom moet deze betuiging noodwendig verklaard worden uit de inhoud van deze verbondsbeloften, en tot een pleitgrond dienen, om op haar vervulling aan te dringen. Omdat het nu gebleken is, dat deze verbondsbeloften hoofdzakelijk een aanstaande *verwekking* van de CHRISTUS uit *David's geslacht* en op *David's troon* behelsden, tot *hulp* en *heil* voor Gods kerk, om ze te verlossen en te zaligen, daarom zullen wij langs deze eenvoudige weg de zin van deze betuiging vrij gemakkelijk kunnen nagaan. Laat men hiertoe aanmerken, dat onze heilige Spreker de *uitkomst* uit dat *doods* en *hels* gevaar wel *van de kant van de mensen onmogelijk* acht; maar niet *zo volstrekt*, dat er bij de Heere geen middel zijn zou. Integendeel! Dit was het groot uitzicht en oogmerk van CHRISTUS' *komst uit David's zaad naar het vlees*, opdat Hij Zijn uitverkorenen uit die ellendestaar zou uitrukken, en tot het leven en de gelukzaligheid overbrengen. Niet zo, dat ze de *tijdelijke dood* niet zouden ondergaan; maar zo, dat ze *vooreerst* verlost zouden worden van de *dood*, aangemerkt als een *schuldeiser* en *geweldenaar*, die door de *zonde* een *recht* op de mens verkregen had. *Ten tweede*, dat ze daarom als *verzoenden* tot het *geestelijke leven* zouden worden overgebracht, en zo de *prikkel van de dood* verbroken. *Ten derde*, dat ze de *dood* niet als een *straf* en *vloek*, maar als een *zegen* en *gewin* zouden ondergaan; en eindelijk *ten vierde*, dat ze na de *dood* aanvankelijk naar de *ziel* zouden worden overgebracht tot het *zalige leven*, en ook eens naar het *lichaam*, tot datzelfde

oogmerk *opgewekt* worden, wanneer deze *laatste vijand* geheel zal worden *teniet gedaan*⁵⁵, opdat ze *eeuwig* bij de *Heere* zouden *leven*. Hoewel nu niet alle mensen tot dat heil zouden toegebracht worden, maar zeer velen door Gods vrijmachtig besluit verloren gaan; evenwel, de *uitverkorenen* waren er toe verordineerd, en *hun namen opgeschreven in het boek des levens*⁵⁶, en menigvuldige *beloften* dienaangaande aan hen gedaan⁵⁷; gelijk ook de gelovigen in die verwachting waren heen gegaan⁵⁸. Tot dat einde dan stond de CHRISTUS in het *vlees* te komen; *opdat Hij door Zijn dood te niet doen zou degene, die het geweld des doods had, dat is, den duivel, en verlossen zou al degenen, die met vreze des doods, door al hun leven, der dienstbaarheid onderworpen waren*⁵⁹. En dit was de enige weg, waarbuiten alle hoop geheel verloren was.

20. Kracht van deze pleitgrond

Nu zal het aanstonds blijken, hoe krachtig deze pleitgrond dient, om bij God om de vervulling van Zijn belofte aan te houden. Want, omdat *Davids huis* en *troon* vervallen waren, daarom was er, naar de mens, gevaar, dat dit geslacht geheel zou uitsterven. Gebeurde dat vóór CHRISTUS' *komst*, dan lag de hoop op Zijn komst glad terneer, omdat Hij juist uit dat geslacht komen moest. En daarom, het was gedaan geweest met de zaligheid van alle mensen, omdat geen mens ooit uit de banden van de dood zou hebben kunnen verlost worden. Gelijk dit nu streed tegen de denkbeelden van Gods *goedertierenheid*, zo streed het inzonderheid tegen Gods *raadsbesluit*, de *gedachten des vredes*, en het *verbond* dat God gemaakt had. En daarom mocht onze heilige Spreker dit onvermijdelijke gevaar van het gehele menselijke geslacht aan God als een beweegreden voorstellen, teneinde de Heere daartegen wilde voorzien, en het middel ter verlossing tijdig daarstellen.

21. ... vooral, wanner ze uit CHRISTUS' mond wordt voorgesteld

Gelijk nu zo'n pleitgrond in het algemeen van veel kracht en klem is, zo krijgt hij te meer kracht, als we ons voorstellen, dat de Heere CHRISTUS Zelf Zijn kerk voorgaat, in die aan Zijn Vader voor te stellen, en met Zijn voorbeeld Zijn kerk leert, Hem in zo'n smeekbede gelovig na te volgen. – Zo wordt men te meer overreed van Zijn menslievendheid, en zorg, dat niet alle mensen, hoofd voor hoofd, onherstelbaar zouden verloren gaan. Om dat, ten aanzien van de aan Hem gegevenen, te verhoeden, Hij de gehele zorg voor hun behoudenis op Zich nam, en voor alles instond, opdat ze van dood en hel zouden verlost worden. – En in hoe grote mate dient dat niet, om de vrijmoedigheid van Zijn volk aan te wakkeren, om op Zijn voetspoor toe te treden met verhoog van hun noden, en pleiting op Gods genade en trouw, en het verbond des levens! Laat men het zelf nader uitbreiden, door vergelijking van hetgeen wij bij het vorige vers hebben aangemerkt.

22. Gebruik van het woord *Selah*

Ondertussen treffen wij aan het einde van dit vers weer een zorgvuldige *verklaring* en *bepaling* aan, door het woordje **סֵלָה**; SELAH. Van welke wij het gebruik en het oogmerk bij vers 5 in het algemeen naar ons licht vertoond hebben. Mij dunkt, we worden als vanzelf gedreven tot de toestemming van hetgeen we daar gezegd hebben, en vinden er hier genoegzaam een *waarschuwing* in, om de voorgestelde *pleitgronden* met *voorzichtige bepaling* te gebruiken. Te weten, de heilige Spreker had krachtiger beweegredenen aan de Heere voorgesteld. Hij had Zich beroepen op de *goddelijke ontfermingen* omtrent *ellendigen*, op de *goddelijke wijsheid*, in het waarnemen van de gepaste tijd, en het zorgen, dat *aller mensen kinderen niet tevergeefs zouden geschapen zijn*, en op het onvermijdelijk *gevaar*, waarin anders alle mensen gesteld waren, om *eeuwig verloren te gaan*. Dit nu waren wel goede beweegredenen, zoals wij toonden. Maar ze hadden alleen hun gebruik, als ze goed aangemerkt werden, en onder zekere bepaling. Maar, als men ze te ver wilde uitstrekken, zou men gemakkelijk mistasten, en de kracht van betoog daaruit wegnemen. Zelfs zo, dat, in plaats dat men zich daarmee in diepe vernedering aan de Heere voorstelde, integendeel God als gehouden zou worden aan ons, en uit Zijn Eigen aard verplicht,

⁵⁵ 1 Kor. 15:56.

⁵⁶ Openb. 13:8, enz.

⁵⁷ Zie Jes. 25:8; 26:19; Hos. 13:14, enz.

⁵⁸ Zie Job 19:25,26; Psalm 49:14; 68:21, enz.

⁵⁹ Hebr. 2:14,15.

om zo grote dingen aan de mensen te bewijzen. Maar, als men uit die vermetele waan zo'n pleitrede wilde gebruiken, en eenvoudig aandringen, dat Gods goedheid, wijsheid, zorg voor Zijn schepsel Hem verlichten, om ons van de dood en het verderf te bevrijden, zou men vrij onberaden te werk gaan. Omdat ons aanstonds tegemoet zou kunnen gevoerd worden, "dat God immers aan geen van Zijn schepselen gehouden is, dat wij in ieder geval geen keurmeesters zijn van Zijn wijsheid in de oogmerken omtrent Zijn schepselen; en vooral, dat wij immers onszelf in die ellende en rampzaligheid gestort hebben, en door onze zonden, de dood en verdoemenis dubbel waardig zijn, en zo God ons allen rechtvaardig voor eeuwig daaronder had kunnen laten liggen". Hiertegen dient dan een geschikte waarschuwing, door פִּלְגֵי *Selah*, om de Bidder te leren, hoe ver de opgegeven pleitgronden alleen aangaan; namelijk, zo ver als ze met de diepe *ootmoedigheid* en *schuldbelijdenis* kunnen bestaan; zo ver als ze dienen kunnen om God in Zijn *algenoegzaamheid* te verheerlijken; zo ver, als het God genadig behaagd heeft, Zich in onverdiende *ontfermingen* aan het mensdom uit te laten; en zo ver, als God Zich allereerst heeft willen verbinden, om het uitverkoren mensdom in zijn ellendestaat te hulp te komen. Verder niet. Niet, om met God te twisten, en Hem volstrekt de wet voor te schrijven. Waarom de opgegeven *pleitgronden* als *minder voorname* mogen aangemerkt worden, die alleen hun *grootste kracht* ontleen uit degenen die *volgen* zullen⁶⁰.

23. Leringen

Tot besluit vallen ons de volgende *leringen* onder het oog.

A. *De beschouwing van de dood en eeuwigheid moet ons bezorgd maken, om er intijds toe*

⁶⁰ Behaagt dit mogelijk mijn lezer niet ten volle? Hij kan nog op een ander wijze het gebruik van פִּלְגֵי hier opvatten; met betrekking alleen op dit 49e vers. Dan zal het en eenvoudige *waarschuwing* zijn, dat dit vertoog van *aller mensen onvermijdelijk doodsgevaar* niet strekte om de *hoop* en *zekerheid* van de *verlossing* door CHRISTUS uit de *macht* en *dood* en *hel* weg te nemen, maar alleen, om te vertonen dat *geen één bloot mens in staat* was, om door *eigen kracht* dit te bereiken, en om zo de *noodzakelijkheid* van de *komst* van CHRISTUS te sterker aan te dringen, als waarin de *hoop* van het leven volgens Gods beloften alleen gegrond was.

bereid te zijn. De vraag van onze heilige Spreker toont genoegzaam, niet alleen de *zekerheid* van de *dood*, maar ook de *hachelijkheid* ervan, wegens de *rampzalige* en *onvermijdelijke gevolgen*, als men geen *machtige Verlosser* heeft. Men behoorde dan daaromtrent zo onverschillig, lichtvaardig en zorgeloos niet te zijn. Mozes merkte het als *wijsheid* aan, op *zijn einde te merken*⁶¹. Gelukkig die bijtijds zijn hart daarop zet, en bij de HEERE CHRISTUS *uitkomsten* zoekt *tegen de dood!* Enz.

B. *Daar steekt een onbegrijpelijk wonder van goddelijke grootheid in het werk van de verlossing*. Mensen van de *dood*, ja, dat verder gaat, van het *geweld van de hel* te bevrijden, is een werk daar geen blote sterveling, hoe machtig ook, bij kan; maar dat een *goddelijk vermogen* vereist, en met omstandigheden gepaard is, daar de menselijke wijsheid nooit raad toe zou geweten hebben. Wat is het dan niet groot, dat er bij God raad en vermogen toe is, en in CHRISTUS een onfeilbaar middel tot verlossing! En wat geeft deze opmerking geen aanleiding tot *bestrafing*, *vermaning* en *vertrouwing!* Enz.

C. *Daar is geen raad noch hulp tegen de dood en het eeuwig verderf*, als het niet is de *ene CHRISTUS*. Dat toont onze heilige Spreker hier genoegzaam aan. En dat behoorde beter overwogen te worden, door allen die min of meer hun *heil* bij *schepselen* of *eigen verdiensten* zoeken; door zulken tevens die met CHRISTUS alleen niet vergenoegd zijn, maar menen dat er nog iets van onze kant (wat het dan ook zijn mag) bij moet komen; eindelijk door zulken, die de zorg voor hun behoudenis niet met vrijmoedigheid aan de *Heere Jezus* durven toe te vertrouwen, enz.

D. *De aanmerking van ons einde is het beste middel, om alle hoge gedachten van onszelf weg te nemen*. Het is het beste middel, om ons alle hoge verbeeldingen van onze vermogens en betrouwen op het schepsel te ontrukken, en ons door onze sterfelijkheid, verdoemelijkheid, en machteloosheid tot onze eigen uitredding klein te maken. Nemen wij dit gedurig waar? Het zal ons in het genot van *voorspoed* binnen behoorlijke palen houden, in *tegenspoed* voor moedeloosheid en nijdigheid bewaren, en inzonderheid doen uitzien op een beter goed na dit leven, en op middelen om

⁶¹ Deut. 32:29.

ons een verzekerd aandeel aan zo'n heuglijk uitzicht te verkrijgen.

E. *Gods menslievendheid is weergaloos.* Tot een bewijs daarvan dient, dat Hij Zich wil laten dringen, om te zorgen voor de eeuwige behoudenis van vloekschuldige mensen door een verhoog van het algemeen gevaar van alle stervelingen. Immers bewijst dit genoegzaam dat Hij nooit het algemeen verderf van alle mensen bedoeld heeft; hebbende integendeel zorg gedragen in en door Zijn Zoon, dat de uitverkorenen uit dat verderf zouden gered worden. Waartoe dan van hardigheid geklaagd? De schuld van ons verderf aan onze Schepper verweten? De aanbiedingen van *genade* en *zaligheid* in *Christus* verworpen en verzondigd? En waarom niet veeleer bijtijds daarvan gebruik gemaakt? Gelukkig die daartoe verwaardigd is! Zo iemand moet zijn *leven* een gedurig *loven* maken. En hij behoeft de tijdelijke dood niet te rezen. Het *leven is hem Christus, en het sterven zal hem gewin zijn*⁶²

⁶² Filip. 1:21.

Vers 50

אֵיךְ הַסְדִּיק הָרֵאשִׁיטִים אֲדֹנָי נִשְׁבַּעְתָּ לְדָוִד בְּאִמּוֹנְתְּךָ : *HEERE! waar zijn Uw vorige goedertierenheden, die Gij David gezworen hebt bij Uw trouw?*

1. Overgang tot vers 50

Nadat onze heilige Spreker in de twee voorgaande verzen Zijn smeekbede had aangedrongen, door het vertoog van de algemene ellendestaat van het mensdom, en het groot gevaar dat alle stervelingen boven het hoofd hing, als er geen uitkomst bij de Heere kwam; zal Hij in de *drie volgende verzen* een tweede drangreden bijbrengen, ontleend van Gods eer zelf, en Zijn deugden en heerlijkheid, Die in grote mate belang had in de verhoring van dit gebed van Hem. En tot dat einde pleit Hij in dit vers op Gods bestendige *genade* en *trouw*, tevoren zo heuglijk ontdekt en zo duur bezworen; die immers niet toelieten, dat de Heere thans Zijn gunst onttrok, en niet meer Zijn eed zou gedachtig zijn.

2. Eerste lid, aanspraak אֲדֹנָי, HEERE!

Eerst beroept Hij Zich op *Gods genade* en *goedertierenheid*. WAAR ZIJN UW VORIGE GOEDERTIERENHEDEN, O HEERE! Daar wij God vinden aangesproken met de bekende naam אֲדֹנָי, ADONAI! Over die Naam behoef ik niet veel te zeggen. Doorgaans leidt men hem af van 0\$, dat een *grondslag* betekent; waarom אֲדֹנָי zo'n persoon zal te kennen geven, in wie men enig *steunsel* vindt, of op wie men zich *vast* kan *verlaten*. En, hoewel deze benaming ook wel aan *mensen* wordt gegeven, evenwel is het in de uitnemendste zin een *goddelijke Naam*, zeer algemeen in de Schrift voorkomende, en ook, als hij van God gebruikt wordt, op een ongewone wijze geschreven wordende¹. Een naam, voor God zeer geschikt om Zijn *onveranderlijke vastigheid* en *vermogen* aan te wijzen, waardoor alles, wat op Hem gebouwd is, vast en onwrikbaar staat, als op een onbeweeglijk fundament en onwrikbare grondzuil. Zijnde *Hij de Rotssteen*, *Wiens werk volkomen is*²; Die niet alleen in het *koninkrijk*

¹ Per *Kamets* in ultima Syllaba.

² Deut. 32:4.

van de *natuur* door Zijn *voorzienigheid* Zijn schepselen staande houdt, en *alle dingen draagt door het woord Zijner kracht*³; maar ook in het *koninkrijk* der *genade* een *vaste Grondsteen* van Zijn *kerk* is, die Hij door Zijn *macht*, *waarheid* en *trouw* doet *bestaan* en *onwankelbaar* stelt, en daardoor ook het *vertrouwen* van Zijn *volk* is, dat door het *geloof* op Hem *bouwt* en *steunt*, en tegen alle vrees en gevaar *gerust* en *zeker* is, volgens dat woord: *vertrouwt op den HEERE tot in der eeuwigheid; want in den Heere HEERE is een eeuwige rotssteen*⁴; en opnieuw: *die Uw Naam kennen, zullen op U vertrouwen, omdat Gij, HEERE, niet hebt verlaten degenen, die U zoeken*⁵.

3. Nadruk van deze aanspraak

Hieruit kan men zien, dat de *aanspraak* van God met deze *Naam* hier van bijzondere nadruk is. Want, is God de *Grondsteun*, op Wiens *almacht*, *waarheid*, *trouw* de gehele wereld vaststaat, en vooral Zijn *kerk* zich *verlaten* mag en moet; dan is het volstrekt onmogelijk, dat er iets van Zijn beloften zou ter aarde vallen, of enige hinderpaal in staat zijn, om in Zijn eens gegeven woord de minste verandering te maken. Daarom beroept onze Spreker Zich bij God op de *kracht* van deze *Naam* van Hem, stellende die aan de Heere voor als een *pleitreden*, dat Hij Zijn Naam gedachtig is, en met de daad toont dat Hij *zo bestaat*, als Zijn *Naam* meebrengt, teneinde het *vertrouwen* van Zijn *volk* op Hem niet teleurgesteld wordt, maar bij de uitkomst blijkt, van een allerbeproefdste aard te zijn.

4. Gods goedertierenheden

Op zo'n voet verstout Hij Zich, deze אֲדֹנָי, *Heere*, af te vragen: WAAR ZIJN UW VORIGE

³ Hebr. 1:3.

⁴ Jes. 26:4.

⁵ Psalm 9:11.

GOEDERTIERENHEDEN? Daar Hij weer spreekt van *Gods GOEDERTIERENHEDEN*, dat is, die tere en allerbijzonderste uitlatingen van Gods vrije en milde gunst en liefde; vanouds aan Zijn kerk betoond, en voor altijd bezworen, bepaald met opzicht op dat grote *genadewerk*, dat in de verwekking van CHRISTUS, als *Davids Zaad* op Davids *geestelijke troon*, zou ten uitvoer gebracht worden, en waarvan zulke grote verbondsbeloften aan David gedaan, en aan de kerk in een lichamelijke afbeelding vertoond waren, in de verheffing van *David* en zijn *zaad* op de *aardse troon* van *Israëls koninkrijk*, gelijk wij reeds van het begin van deze psalm af klaar genoeg gezien hebben.

5. Vorige goedertierenheden

Hierom noemt Hij ze, *des Heeren VORIGE goedertierenheden*. Omdat ze, ten aanzien van de *bronwel*, reeds lang tevoren, ja zelfs van *eeuwigheid*, in God waren werkzaam geweest, en *van het begin* af aan, aan de kerk allernadrukkelijkst *beloofd*, in het bijzonder, toen Gods reeds voor zoveel eeuwen Zijn knecht *David* daar *verzekering* van deed, de kerk deed *leven* op die *beloften* en met aangename *voorsmaken* van dat grote *heil* verkwikte. Zo stelt Zich dan onze Spreker voor, als Iemand, Die er wel terdege aan gedenkt; Die Zich herinnert hoe lieflijk het geweest was, bij dat licht van Gods aanschijn te wandelen, en te leven in het onuitsprekelijk genot van de liefdegunst van de Heere, onder herhaalde toezeggingen, verzekeringen, voorproeven van Zijn *genade in CHRISTUS*, zonder ontrust te worden door tegenloop van de tijden, of tekens van goddelijk ongenoegen, en stremmingen van zo'n troostelijk genot; hoedanige men thans al veel ondervond, door zo zware rampen, *Davids huis* en *troon* overkomen.

6. Kracht van die vraag: *waar zijn Uw vorige goedertierenheden*

Hier vandaan, dat onze Spreker, die *vorige goedertierenheden* gedachtig, de Heere vraagt, WAAR ze ZIJN! Waaromtrent te letten staat, dat Hij haar *aanwezen* geenszins *volstrekt ontkent*, noch Gods *tegenwoordige goedertierenheden* probeert te loochenen. Zoiets zou niet alleen zeer tegen de waarheid strijdig zijn, maar ook een teken zijn van grote ondankbaarheid; en God tot

merkelijke oneer gedijen; Wiens *goedertierenheid* omtrent Zijn *kerk* van *eeuwigheid* en tot *eeuwigheid* is⁶, en zelfs in de *zwaarste kastijdingen* doorstraalt. Dan zelfs heeft men nog reden, om te zeggen: *Het zijn de goedertierenheden des HEEREN, dat wij niet vernield zijn, dat Zijn barmhartigheden geen einde hebben; zij zijn allen morgen nieuw, Uw trouw is groot*⁷. – Hierom moet men deze vraag ook niet als een bewijs van *wanhoop* opvatten, dat God op Zijn tijd Zijn *goedertierenheden*, aan Zijn volk beloofd, niet weer ontdekken zou, en Zijn eeuwig verbond gestand doen. Maar Hij vraagt eenvoudig, *waar deze vorige goedertierenheden zijn, waar ze blijven?* En in deze vraag liggen de volgende stukken begrepen.

A. *Eerst*, dat ze thans in hun *uitlatingen* verborgen waren. Omdat *Davids huis* en *troon*, in de onderhouding waarvan God tevoren zo'n zichtbaar onderpand tot de vertroosting van Zijn volk gelegd had, nu zo laag vervallen was, en het zo naar het *uitwendige* scheen, alsof Gods *goedertierenheid* ophield, en *Hij Zijn barmhartigheden door toorn* had *toegesloten*⁸.

B. *Ten tweede* wordt er in vertoond, wat een diepe *indruk* de *nagedachtenis* van die *vorige goedertierenheden* in een heilbegerig gemoed maakt. Immers, het gaat al vaak zo: wanneer het geluk voorbij is, wordt het eerst recht gewaardeerd, en doorgaans vrij meer, dan wanneer het tegenwoordig is. Bij het volk van *Juda* was het zo gesteld. Die weldaad, die, staande het doorluchtige onderpand van Gods verbond, en terwijl Gods lamp over Israël lichtte, traag en zelfs ondankbaar werd erkend, en voedsel gaf aan de hoogmoed en wrevel van het volk, werd nu van achteren met smart overdacht; in het bijzonder door zulken, die recht inzicht in zaken hadden.

C. *Ten derde* wordt met deze vraag aangetoond, de verzekering dat deze *goedertierenheid* niet slechts *voor een tijd* geschikt waren, om vervolgens *op te houden*, maar dat ze voor het toekomstige met grond verwacht werden. Gelijk het grootste deel van deze *psalm* vervuld is met de sterkste betuigingen dienaangaande. Waarom het te vreemder en te smartelijker moest voorkomen, dat God de uitlatingen daarvan voor een poos

⁶ Psalm 103:17.

⁷ Klaagl. 3:22,23.

⁸ Vergelijk Psalm 77:9,10.

verborgen hield, en Zijn gunstig aanschijn aan Zijn volk scheen te onttrekken.

D. Waarom deze vraag, *waar zijn ze?* meteen een stille en vertrouwende *smeekbede* insluit, dat de Heere niet langer Zijn aangezicht voor Zijn volk verborgen houdt, maar met de blijkbare ontdekkingen van Zijn goedertierenheid terugkeert, teneinde zij zich in Zijn licht verblijden mogen, en hun vertrouwen vervuld zien: *de Heere verstoot niet in eeuwigheid. Maar als Hij bedroefd heeft, zo zal Hij Zich ontfermen, naar de grootheid Zijner goedertierenheden. Want Hij plaagt of bedroeft des mensen kinderen niet van harte*⁹.

7. ... zijnde een blijk van *geloof* en *vrijmoedigheid*

Uit het gezegde kan men gemakkelijk opmaken, dat dit geen onbetamelijk twistgeding is, waarmee onze Spreker God berispen wil of Hem de wet voorschrijven; maar integendeel een blijk van *geloof* en *vrijmoedigheid*, steunende op Gods Eigen bestaan omtrent Zijn volk, en niets meer eisende dan hetgeen God Zelf gunstrijk heeft willen toeleggen. En zo toont onze Spreker, welke prijs er te stellen is op de goddelijke gunst, en hoe Gods bondgenoten dat, als het ware, geen ogenblik ontberen kunnen, en wat een heet verlangen zij hebben naar de heuglijke uitlatingen daarvan, vooral wanneer Gods aangezicht omtrent hen zo vriendelijk niet staat dan tevoren. Een pleitrede, die het ontfermend hart van de liefderijke en getrouwe God niet onbehaaglijk zijn kan.

8. Tweede lid

En, opdat het blijken mag, dat onze Spreker niet aanhoudt op iets, waartoe de Heere niet verbonden was, stelt Hij nader aan God als een pleitgrond voor, Zijn *waarheid* en *trouw*, waarop Hij Zich op het allerduurste verplicht heeft, om de beloofde weldaad te verlenen. GIJ HEBT AAN DAVID GEZWOREN BIJ UW TROUW. Want, zo staat er in het Hebreeuws, en die aanvulling van het *pronomens relativum*, *die*, is niet eens nodig, omdat toch uit het voorgaande deel van deze psalm genoegzaam blijkt, dat het *onderwerp* van Gods eed te vinden is in die grote belofte van de verwekking van CHRISTUS uit *David's zaad*, op *David's*

geestelijke troon, met al haar uitnemende omstandigheden en voor de kerk zalige vruchten.

9. Eed, aan *David's* gedaan bij Gods *trouw*

Hier vandaan had God niet alleen *beloften* gedaan, maar ze ook plechtig beëdigd, en AAN DAVID GEZWOREN. Wat dit te kennen geeft, hebben wij reeds gezien bij vers 4, en opnieuw bij vers 36. Dus behoef ik dit niet opnieuw te herhalen. Alleen mogen wij de waarborg, of het onderpand, in die beëdiging tot verzekering dienende, in opmerking nemen: God *had David gezworen* BIJ Zijn TROUW. In het 36^e vers zeide God: *Ik heb eens gezworen bij Mijn heiligheid*, dat is, *Mijn heiligheid*, die vlekkeloze liefde en ijver voor Mijzelf, Mijn deugden en Mijn eer, te pand gezet voor de vervulling van Mijn beloften. Hier is het, *Gij hebt gezworen bij UW TROUW*. Het ene sluit het andere niet uit, maar beide gaan tezamen. Want, als God *zweert bij Zijn heiligheid*, dan *zweert* Hij ook *bij Zijn trouw*; omdat Zijn *heiligheid* wel degelijk *getrouwheid* vordert, en er niets meer strekt tot *ontheiliging* van Zijn *Naam*, dan *leugen* en *ontrouw*, omdat Hij een *God der waarheid* is¹⁰, *Die Zichzelf niet kan verloochenen*¹¹, en *het onmogelijk is, dat God liege*¹². Het is dan zoveel als dat God met *ede* verklaard had, dat zo waarlijk als Hij een *ware* en *getrouwe* God was, in Zijn gehele *bestaan*, *spreken* en *doen*, Hij ook zo waarlijk Zijn gegeven woord hierin bevestigen zou, en *doen* zoals Hij gesproken had. Waarom het even onmogelijk was, dat Hij hierin zou wankelen, als het onmogelijk is, dat Hij geen *getrouwe God* zou zijn.

10. Waarom de Spreker Zich hierop beroept?

Uit het gezegde blijkt genoegzaam dat onze Spreker, met God Zijn *eed* aan *David* te herinneren, de Heere geenszins van ontrouw of eedbreuk verdenkt; dat een schrikkelijke lastering zijn zou. Nee! Hij veronderstelt veeleer het tegendeel, en toont verzekerd te zijn, dat God daartoe te *waarachtig*, te *getrouw*, te *heilig* is. Het enige derhalve, dat Hij voor heeft, is een vertoog te geven, van het smartverwekkende dat bij Gods

⁹ Klaagl. 3:31,32,33.

¹⁰ Psalm 31:6.

¹¹ 2 Tim. 2:13.

¹² Hebr. 6:18.

volk in de uitstelling van de belofde en bezworen zaken gevonden werd, en de vurige wens, om die gewenste vervulling te zien aanlichten; naast de ware gronden, waarop men dienaangaande hoop scheppen kon, wanneer de Heere hier deed, gelijk Hij altijd gewoon is te doen, namelijk gedachtig was aan Zijn verbond en Zijn eed aan David bezworen.

11. Kracht van deze gehele sluitrede

En, zie daar dan in dit vers vertoond, een zeer gewichtige en allernadrukkelijkste pleitrede, die van de grootste kracht is te rekenen, dienende beide de delen van dit voorstel ongewoon tot het oogmerk van onze Spreker.

A. Zien wij op het *eerste lid*; *Heere! Waar zijn Uw vorige goedertierenheden?* Wij treffen daarin een gegronde drangreden aan. Niet alleen omdat de *goedertierenheid* op zichzelf onder Gods heerlijke deugden een voornamelijk plaats beslaat; gelijk de Heere Zelf Zijn Naam zo voor Mozes' oren uitriep: *HEERE, HEERE, God, barmhartig en genadig, lankmoedig en groot van weldadigheid en waarheid*, enz.¹³. Maar inzonderheid, omdat dit Gods bestendige weg omtrent Zijn volk is, waarover Hij een onveranderlijke liefdegunst doet gaan. *Die Hij eens lief heeft, die zal Hij liefhebben tot het einde toe*¹⁴. Zijn genade is onberouwelijk. En de uitlatingen van deze gunst mogen voor een poos verflauwen; nog blijft dit Zijn Woord en weg: *Want bergen zullen wijken, en heuvelen wankelen; maar Mijn goedertierenheid zal van u niet wijken, en het verbond Mijns vredes zal niet wankelen, zegt de HEERE, uw Ontfermer*¹⁵. Dus hing er Gods eer en belang aan, nadat Hij eens begonnen had in gunst met Zijn volk te handelen, dat Hij daarin voortging en Zijn beloften waar maakte. Want dat woord bleef vast, vers 29, *Ik zal Hem Mijn goedertierenheid in eeuwigheid houden, en Mijn verbond zal Hem vast blijven*; en opnieuw in vers 34, *Mijn goedertierenheid zal Ik van Hem niet wegnemen, en in Mijn getrouwheid niet feilen*.

B. En nog krachtiger wordt dit door het *tweede lid*, *Gij hebt aan David bij Uw trouw gezworen*. Het was dan geen gewone goedertierenheid,

die aan andere schepselen, ook voor een poos aan zondaren en verworpingen betoond wordt, maar vervolgens van hen weggenomen; maar een *allerbijzonderste*, aan Gods naaste *verbondeling* toegezegd, en zo krachtig en plechtig met een eed gestaafd, dat er de eer van de eeuwige God aan hing, dat Hij Zijn Woord bevestigde. Zo wonder laag was Gods nederbuiging geweest! En door deze weg was de Heere aan Zijn Eigen Woord verbonden. O! Wat een krachtige verzekering van het geloof lag daar niet in! En wat een grond, om vrijmoedig Jehovah op Zijn beloften te manen! Het was dan niet slechts ons belang, dat men bij de Verbondsgod aanhield op Zijn Woord, maar Gods Eigen belang, de eer van Zijn waarheid en onveranderlijkheid.

12. ... ook in verband met het voorgaande

Ook geeft dit tevens kracht aan de voorgaande pleitredenen. Want om die eed, waarmee God Zijn beloften bezworen had, was het onmogelijk dat Hij *Zijn aangezicht steeds verbergen zou*, of dat *Zijn grimmigheid tegen Zijn volk zou branden als een vuur*. Op grond van datzelfde mocht men de nood van de tijden aan Hem voorstellen, en er Gods *genade* en *trouw* tegen te hulp roepen, ja, zich beroepen op de oogmerken van het *schepingswerk*, dat omtrent *aller mensen kinderen niet vergeefs* kon zijn. Ook die reden moesten er *bij de Heere uitkomsten tegen de dood zijn*, en een geheel *leven in Zijn goedgunstigheid*. Dit is recht *pleiten, met God worstelen*, ja als *tot schamens toe aanhouden*. En gerust mocht de gelovige kerk in die benauwde tijden met zulke betuigingen tot de *troon der genade* komen, daar hun *Leraar, Priester, Voorganger, de Heere CHRISTUS* tot hun *onderwijzing en bemoediging* Zelf dit gebed op Zijn lippen neemt!

13. Leringen

Laten we tot besluit de volgende *leringen* in overweging nemen.

A. *Daar ligt iets allernuttigst in een verstandige overweging en geschikt gebruik van Gods Namen*. De Heere, Die geen Naam nodig heeft, maakt Zich echter met *name* aan ons bekend, om ons niet alleen tot betamelijke denkbeelden van Zijn bestaan te leiden, maar om ons tevens tot een voordelig gebruik daarvan te bewegen. En, gelijk

¹³ Exod. 34:6.

¹⁴ Joh. 13:1.

¹⁵ Jes. 54:10.

wij er aan de ene kant door moeten opgeleid worden tot *ootmoed* en *eerbiedigheid*, zo kunnen ze ook voor een gelovige tot bijzondere sterkte strekken, omdat God juist evenzo bestaat als Hij Zich met name laat benoemen. Hier vandaan vond onze heilige Spreker zoveel kracht in de Naam *Adonai*. En hoe God ontierend en voor de zielen schadelijk is dan niet het misbruik, het *ijdel gebruik* van de *Naam van de Heere!* Een gelovige mag en moet in alle ongelegenheden bijzonder met Gods Namen werkzaam zijn. Het zal hem voordeel doen en troost geven. *Die Uw Naam kennen, zullen op U betrouwen*¹⁶.

B. *De verwisselingen van licht en duister, voor- en tegenspoed, blijdschap en treurigheid, zijn het gewone lot van de strijdende kerk.* Men ziet hier een merklijke proef. Onze psalmist, die vers 2 zo ruimborstig verklaard had, *ik zal de goedertierenheden des Heeren eeuwiglijk zingen, ik zal Uw waarheid met mijn mond bekend maken van geslacht tot geslacht,* verandert hier merkbaar van toon, en klaagt zelfs: *Heere! Waar zijn Uw vorige goedertierenheden? Gij hebt aan David bij Uw trouw gezworen.* Die dan de weg van het leven probeert in te slaan, moet zich dit voorstellen, en zich nooit stoten, als hij hier of daar een *dal der schaduw des doods* ontmoet. De weg tot het leven loopt daar doorheen. En er is geen reden om er moedeloos onder te zijn, of zijn staat te verdenken, als iemand van Gods keurlingen onder zulke grote *verduisteringen* raakt. *Dat hij dan veeleer vertrouwe op de Naam des Heeren, en steune op zijn God*¹⁷.

C. *Goddelijke gunstbewijzen worden eerst recht en meest gewaardeerd, als men ze eens voor een tijd moet missen.* Dan leert men er eerst recht aan gedenken, en er om roepen, *Heere, waar Zijn Uw vorige goedertierenheden?* enz. Het gebeurt menigmaal dat de volle overvloed van licht en voorspoed door de menigte en langdurigheid minder aandoet; en dat *een verzadigde ziel het honingzeem vertreedt*¹⁸. Maar als er honger komt, dan zou men nog wel de geringste kruimeltjes, die men tevoren veronachtzaamde, met moeite opzoeken, om iets te hebben tot vervulling van het gebrek. Dan is het wel eens: *o mihi praeteritos referat si Jupiter annos!* Dan

denkt men aan de vorige dagen en het oude *snarenspeel*¹⁹. Laten wij daarom toezien dat we nooit door verwaarlozing van een tegenwoordig goed ons in tijdsvervolg smarten en gebrek berokkenen!

D. *In grote duisterheden geeft het veel nut, zich voorgaande ondervindingen van licht te binnen te brengen.* Onze Psalmist pleit in zo'n toestand op Gods *vorige goedertierenheden en beëdigde trouw*. Zulke middelen zijn van gebruik, omdat Gods *gunst onveranderlijk* is; en, daar Hij *Zich eens* aan verbonden heeft, daar blijft Hij eeuwig aan verbonden. En daarom, die ooit *gesmaakt en gezien heeft dat de Heere goed* is, mag er vast op gaan, dat hij nooit zal verloren gaan; hoewel de Heere om wijze redenen wel eens Zijn aangezicht een poos verbergt. Want *bij Hem is geen verandering, noch schaduw van omkering*²⁰.

E. *Wij moeten niet tevreden zijn met vorige genietingen van heil, of aangename ontmoetingen en gestalten, mar ze gedurig in vernieuwing begeren.* *Vorige goedertierenheden* en verleden *beëdigingen* van God konden onze Psalmist niet gerust stellen. Hij vraagt ze opnieuw, en toont Zich treurig dat ze thans zo bedekt blijven. Het is niet bedachtzaam, dat mensen, die eens iets van Gods genade menen ondervonden te hebben, daar gerust op blijven, en zich als te slapen leggen. Dit kan menigmaal een bewijs zijn, dat men verkeerde rekening heeft gemaakt, en bij blote verbeeldingen leeft. Het genadeleven vereist gedurige onderhouding en voedsel; en de zoetigheden van Gods heil moeten de begeerten gestadig meer levendig maken. Gelijk spijzen, die heilzaam voor de maag zijn, van tijd tot tijd de graagte meer opwekken, gaat het ook met de hemelspijze. Van die genadewateren is het waar wat het spreekwoord zegt:

Quo plus sunt potae, plus sitiuntur aquae.

Hoe meer die wateren gedronken worden, vermeerderd de dorst er naar.

¹⁶ Psalm 9:11.

¹⁷ Jes. 50:10.

¹⁸ Spr. 27:7.

¹⁹ Psalm 77; Job 29:1, enz.

²⁰ Jak. 1:17..

Vers 51 en 52

אֵיךְ הַסְדִּיךָ הָרִאשֹׁנִים אֲדָנָי נִשְׁכַּעְתָּ לְדוֹד עַמִּים: *Gedenk, HEERE! aan den smaad Uwer knechten, dien ik in mijn boezem draag, [van] alle grote volken.*

אֲשֶׁר חָרְפוּ אוֹיְבֶיךָ וַיְהוּהוּ אֲשֶׁר חָרְפוּ עַקְבוֹת מִשִּׁיחָךְ: *Waarmede, o HEERE! Uw vijanden smaden, waarmede zij de voetstappen Uws gezalfden smaden.*

1. Overgang tot vers 51,52

Onze heilige Spreker, in het voorgaande vers het verlangen van de kerk naar de vervulling van de belofte aangaande CHRISTUS en Zijn *koninkrijk* hebbende aangedrongen door de verwachting die men had van *Gods goedertierenheid* en *trouw*, bindt in deze *twee verzen* dit nog sterker aan, door een drangreden, uit de *eer van Gods Naam* ontleend, die altijd aan grote *versmading* en *lasteringen* blootgesteld zou zijn in de *personen* van *Gods knechten*, ja van *Gods aller uitnemendste Knecht, CHRISTUS* namelijk Zelf, indien de vervulling achterbleef. Welke *smaad* Hij in het algemeen als *zeer groot* voorstelt, vers 51, en in de *ondraaglijkheid* daarvan nog nader vertoont, vers 52.

2. Verklaring van vers 51

Om van dat *eerste voorstel* te beginnen, daar draagt Hij aan Gods genadig en rechtmatig oordeel op, de grote *smaad*, die thans *Gods knechten in het algemeen* werd aangedaan, en in het bijzonder aan *Hem*, Die hier als Spreker voorkomt, zeer zwaar in de *boezem* griefde. Het eerste in die woorden: GEDENK, HEERE! DE SMAAD UWER KNECHTEN! Het andere in de volgende, die ik zo vertaal: *dat ik [hem] in mijn boezem draag [van] alle grote volken.*

3. Aanspraak aan אֲדָנָי Heere

Wat het eerste aangaat, de *aanspraak* is weer gericht tot אֲדָנָי, ADONAI, HEERE, waardoor *dezelfde Persoon* zeker bedoeld wordt, als in het onmiddellijk voorgaande, *God*, huishoudelijk *God de Vader*, de *Rotssteen* en *Grondsteun* van alle schepselen, in het bijzonder van Zijn gunstgenoten. Ik merk slechts nu deze twee dingen hier op aan:

A. *Eerst*, dat Hij weer zeer geschikt de *kracht* van deze Naam te berde brengt, tot nadere

aandrag van Zijn bede en klacht, *gedenk, Heere*, enz. Omdat het namelijk in *God* een bewijs is, dat Hij de 0&\$! , *Grondsteun* van Zijn *kerk* is, dat Hij haar in allerlei omstandigheden gedachtig is, inzonderheid wanneer zij *smaad* en verdrukkingen moeten lijden. Want, hoe zou Hij het vertrouwen van Zijn volk kunnen zijn, als Hij hen zou willen vergeten? Dat geheugen Zijn *onveranderlijkheid*, *waarheid* en *trouw* niet! *Kan ook een vrouw haar zuigeling vergeten, dat zij zich niet ontferme over den zoon haars buiks? Of-schoon deze vergate, zo zal Ik toch u niet vergeten. Zie, Ik heb u in de beide handpalmen gegraveerd; uw muren zijn steeds voor Mij*¹.

B. *Ten tweede*, dat Hij juist daarom de Naam אֲדָנָי voor de *tweede mal* zo kort op elkaar herhaalt, om zo Zijn vertrouwende pleitgrond des te sterker voor te stellen. Hoe schandelijk een misbruik het ook is, *Gods heilige Namen* zonder noodzaak gedurig te herhalen, hetzij om op de wijze van de heidenen daarmee een grotere kracht aan de woorden van het gebed te geven, of ook, om er *stopwoorden* tot aanvulling van de rede van te maken; evenwel is het in sommige gevallen geoorloofd, ja, zelfs nuttig en betamelijk, *Gods Namen* met *eerbiedigheid* te *herhalen*; teneinde *God* daardoor wordt voorgehouden, hoe ons hart vervuld is met indruk van Zijn deugden, en vertrouwen op de gunstrijke uitlatingen daarvan. En dit met te meer grond, als wij de zaak zelf gadeslaan, die onze Spreker daarmee aan de Heere voorhoudt: *gedenk Heere! aan de smaad Uwer knechten!*

4. Benaming Gods knechten

De benaming \$" 3, KNECHT, is reeds meermalen voorgekomen, als vers 4 en 21. Daar wij toonden dat ze, ten opzichte van *God*, zo iemand te kennen gaf, die onder zekere nadere *verplichting*

¹ Jes. 49:15,16.

gebracht is tot zekere bijzondere *diensten*, hetzij met, hetzij zonder uitzicht op *loon*. Zo was *David*, voor- en *tegenbeeldig* aangemerkt, *Gods knecht*, om redenen, in de aangehaalde plaatsen gegeven. Het zal er dus alleen op aankomen, wie hier door GODS KNECHTEN bedoeld worden. Waartoe veel tot opheldering dienen kan, dat hier zekere zodanige personen in het oog vallen, die ingewikkeld waren in die verlegen tijdsomstandigheden, waarover onze Spreker Zich beklagt; toen namelijk *David's vorstelijk stamhuis* zo laag vervallen was, en de heuglijke verwekking van CHRISTUS uit *David's zaad*, op *David's troon* vast achterbleef, met weinig uiterlijke hoop op die zozeer verlangde vervulling. Want hier aan latere tijden te denken, op die grond, dat de *volgorde* van de *redeneringen* in dit dichtstuk een *profetische volgorde* van *lotgevallen* van de *evangeliekerk* zou meebrengen, komt mij niet te bewijzen voor, en steunt op veronderstellingen die men niet opgeven maar betogen moest.

5. Wie hier bedoeld worden

Wie zijn dan die KNECHTEN van de *Heere*, die hier bedoeld worden? Zeker die alle, die *smaadheid* leden, wegens de toenmalige tijdsomstandigheden. – Men kan, ja, in een zeker opzicht er toe brengen, die *afstammelingen* van *David's huis*, die de naaste betrekking hadden op de grote belofte, aangaande de *verwekking* van dat *koninklijk Zaad* uit *David*, om op zijn *troon* te zitten. Tenminste, zulken, in dat geslacht, die misschien meer belangen stelden in die hoop van de vaders, dan anderen, die er òf weinig werk van maakten, òf er voedsel voor een ingebeelde glorie in vonden. – Evenwel, omdat deze *verwekking* van de CHRISTUS een stuk was van *algemeen belang* voor alle *gelovige* en *rechtschapen Israëlieten*, en deze in het algemeen aan *evangelijke versmading* werden blootgesteld door de *vertraging* van *Zijn komst*, zowel als hun *Hoofd*, de beloofde CHRISTUS Zelf; breng ik liefst deze benaming over tot *al de zodanigen*, in gemeenschap met hun *Hoofd*, hoewel *deze Persoon* in het tweede lid van dit vers afzonderlijk zal voorkomen, als bijzonder in deze *smaad* betrokken. En zo versta ik door *Gods knechten* hier naast, *alle ware gelovigen van die tijd*, die op de *vertrouwing* van *Israël wachtten*, en deze erenaam naast *al hun medegelovigen* met reden

dragen; wegens de *dienstbare betrekking* op *God* als hun *Heere*, en de *verplichtingen*, waaronder zij op grond daarvan gebracht zijn, om al de *krachten* van hun *zielen* en *lichamen* ten *dienste* en *ere* van hun *God* aan te leggen. Tot welk doeleinde zij *gekocht* zijn², *geroepen*, en overgebracht in *Gods huisgezin*, als *huisgenoten*; volgens het oogmerk van hun *verlossing*³, *erkenntenis*⁴, *verbintenis*⁵; in verwachting van een *genadeloon*⁶, enz. – Onder welken men dan misschien allerbijzonderst ook denken mag aan de nog overgebleven getrouwe *leraars* onder het volk, die hun werk maakten, om deze *hoop* van de *vaderen* te voeden, en in die duistere dagen met *ernst* en *getrouwheid* de *toekomstige MESSIAS* te prediken, tot bestraffing van zoveel valse leringen, en ergernissen, en tot bemoediging van de oprechten. Hoedanige, hoewel naar alle gedachten zeer dun gezaaid, men, zelfs in de diepst vervallen staat van de joodse kerk na de *Babylonische gevangenis* en terugbrenging daaruit, buiten twijfel onder het volk zal hebben overgehouden.

6. Smaad van Gods knechten

Zou men nu niet denken, dat *knechten* van zo'n *machtige Heere* in alle eer een aanzien zouden zijn, vrij meer dan *Salomo's knechten*, van welke *Scheba's koningin* zo'n loffelijk getuigenis gaf, en ze *welgelukzalig* noemde⁷? En zie daar echter! Men treft ze hier in de uiterste verachting aan! Onze Spreker klaagt over de SMAAD van *Gods knechten*. Men moet het zeker zo opvatten, en niet van de *smaad*, die *dezen* aan *anderen aandeden*. Want, gelijk zij door de drukkende omstandigheden daartoe onmachtig waren, zo behoorde dit ook ver van hen te zijn, als zijnde strijdig tegen hun betamelijke plicht. Daar wordt dan geoogd op de *smaad*, die zij van *anderen* moesten *uitstaan*, zowel *woordelijk* als *dadelijk*, *in- en uitwendig*, *openbaar* en *in het verborgen*. Want, gelijk ze allen ingewikkeld waren in die ramp, dat *God Zelf David's huis* met *schande bedekt had*, vers 46, zo moesten ze ook het verdriet bezuren, dat *David's huis* was overkomen,

² Tit. 2:14.

³ Luk. 1:74.

⁴ Psalm 116:16.

⁵ Psalm 119:106.

⁶ Gen. 15:1; Hebr. 11:26, enz.

⁷ 1 Kon. 10:8.

dat *zijn naburen tot een smaad* geworden was, vers 42, sedert God de *rechterhand van zijn wederpartijders had verhoogd, en al zijn vijanden verblijd had*, vers 43.

7. Waarin dat bestond?

Om het stuk wat klaarder in de dag te stellen, zal het niet ongevoeglijk zijn, enige bijzonderheden, waarin deze *smaad* van *Gods knechten* bestond, aan te wijzen. Hiertoe behoorde,

A. *Uitwendig* zeker het *zichtbaar* en *blijvend verval* van *David's koninklijk huis* en *troon*. Een *huis* en *troon*, tevoren zo hoog verheven in macht, aanzien, rijkdom, heerschappij, en het ontzag en schrik van de naburen, de roem van de omliggende bekende wereld, thans uit al zijn heerlijkheid verstoten te zien, de macht verbroken, het geslacht van tijd tot tijd verarmd, ja bijkans uit het geheugen verloren, zonder menselijke hoop van ooit weer op te staan. Alles, onder een overbrenging van genoegzaam al die voorrechten op *vreemden, heidenen, vijanden, geweldenaars!* Dit was niet alleen een ondraaglijke *hoon* en *spot* voor *David's stamhuis*, dat van verdriet als verteren moest, terwijl de vijanden in de vuist lachten; maar het *gehele volk* deelde daar ook in, en proefde er de bittere gevolgen van, door de *beheersing* van *vreemden*, en daarmee gepaard gaande *hardigheden, knevelarijen* en *geweld*, die doorgaans met zulke vreemde overheersing gepaard gaan. En het zou onnatuurlijk zijn geweest, als de *oprechten* onder het volk, en hun meer verlichte en getrouwe *voorgangers*, daar geen bijzonder deel in zouden genomen hebben.

B. Maar bij dit opgenoemde, dat nog het minste te achten is, kwam een andere, en vrij zwaardere omstandigheid. De voornaamste *smaad* bestond daarin, dat *Gods gelovig volk*, die ware *knechten van de Heere*, en onder hen de *getrouwe voorgangers* en *leraars*, wegens die gelegenheid aan bittere *smaad* en *beschimping* werden blootgesteld in een stuk, daar de minste *hoon* als een ondraaglijke last moet gerekend worden. Alle *tijdelijke smaad* kan nog met verstand gedragen worden. Godvruchtigen hebben zelden iets anders op de wereld te wachten. Doorgaans zijn ze *verachte fakkels*⁸, en *dwazen van deze wereld*⁹; en *getrouwe leraars* weten bij ondervinding dat

ze hiervan een rijk deel te wachten hebben. Maar in de *verwachting* van *Gods beloften*, in de zo gegronde *hoop*, in het *fundament* van *alle vertrouwen*, in het teerste stuk van Gods dienst en eer *versmaad* te worden door een spotachtige hoop, moet hun allersmartelijkst vallen. Hoe nadrukkelijk is *David's* taal niet, die zich in zodanige omstandigheden uitlaat: *gij, mannen, hoe lang zal mijn eer tot schande zijn? Hoe lang zult gij de ijdelheid beminnen, de leugen zoeken?*¹⁰ zodanig dat hij er door *Selah* een waarschuwing bij moet voegen, om te tonen dat hoogmoed, gramschap of eigen weerwraak hem die taal niet afperst! Meer zulke voorbeelden vinden wij elders¹¹. En dat inzonderheid, wanneer de vijanden gelegenheid daartoe nemen uit de *gebreken* en *zonden*, waarover Gods kastijdingen wel eens over Zijn volk gaan. Nu, dat was de grootste *smaad*, die thans ondraaglijk voor een vroom gemoed moet zijn. Te moeten horen, niet alleen het verwijt van voorgaande euvelheden, maar ook het uitjouwen van Israëls hoop op het beloofde koninkrijk van de toekomstige rechte *David*, alsof die geheel vervlogen was, en dat in tijdsomstandigheden die in haar uiterlijke gedaante niets beters schenen te spellen, was een *smaad*, die het hart van *alle ware godvruchtigen* moest doen bloeden, en de *getrouwe voorgangers* onder hen in het bijzonder ondraaglijk vallen, wegens de genoegzame vruchteloosheid van hun trouwhartige dienst, de ondank, *smaad* en *schimp*, die ze van de meesten ontvingen, en de belemmeringen die ze van de vreemden ontmoetten, die zodanige voorspellingen van een toekomstig *koninkrijk*, met de gevolgen daarvan, zeker uit een zeer verkeerd verstand en boosaardig gemoed met geen goede oren konden aanhoren, maar hun gevoeligheid daarom op allerlei wijze zullen getoond hebben.

8. Gedenk aan de smaad

Hierom draagt onze Spreker dit aan de Heere voor: *GEDENK aan de smaad Uwer knechten*. Over dit *goddelijk gedenken* heb ik reeds gehandeld, bij vers 48. Uit hetgeen daar is terneer gesteld nopens deze menselijke uitdrukking, blijkt voldoende dat het hier zoveel zeggen wil als, *toon* dat Gij er aan *gedachtig* zijt, en *toon* het zo, dat

⁸ Job 12:5.

⁹ 1 Kor. 1:27.

¹⁰ Psalm 4:3.

¹¹ Zie onder andere Psalm 41:6-9, enz.

U er Uw ijver over betoont, in die *smaders* Uw ongenoegen te doen gevoelen, en *Uw knechten* daar uit te verlossen.” Het was zeker onder de goddelijke en werkzame toelating geweest, dat deze *smaad* aan *Gods knechten* overkwam. En de billijkheid van de oorzaken kan niet gelochend worden. Evenwel mocht het worden afgebeden, omdat *Gods beloften* en *verbond* niet toelieten, dat de *vijand* al te *zeer*, te *lang*, en te *onrechtmatig* daarover *smaden* zou. Inzonderheid omdat *Gods eer* zelf daardoor regelrecht werd aangestast; gelijk wij in het vervolg zien moeten.

9. ... *Uwer knechten*; met reden erbij gevoegd

Hierom zegt ook onze Spreker te meer: *gedenk aan de smaad Uwer knechten*. Hierin ligt de kracht van de beweegreden, die zij die in deze *smaad* zijn ingewikkeld, *Gods knechten* zijn, en dus in een *nadere betrekking* tot Hem staan. Een rechtgeaard *heer* zal zorg dragen dat zijn *knechten*, die hij tot zijn dienst verbonden heeft, geen onbillijke hoon en versmaadheid mogen ondergaan. Want, behalve dat zoiets tegen zijn goedheid en trouw zou aanlopen, zo zou hij zo zijn eigen eer verkorten, omdat zoiets een *smaad* van zijn achtbaarheid te na is, en in de *personen* van zijn *knechten* zijn eigen *persoon* wordt aangedaan. Men ziet, hoe hoog *David* het nam, toen *Hanun* zijn *afgezanten* zo schandelijk had naar huis gezonden¹². Is dit in het *menselijke* zo natuurlijk? Hoe veel te meer zal het *God* tot ijver bewegen, wanneer *Zijn knechten versmaad* worden? Hoe zal Hij Zich, tot verdediging van Zijn Eigen eer, niet voor hen in de bres stellen? Hij mag, het is waar, wel voor een tijd rechtvaardig hen omwille van de zonden aan *smaadheid* overlaten. Evenwel als het te hoog loopt, dan *gedenkt* Hij het, en toont er Zich gevoelig over. *Want de HEERE zal aan Zijn volk recht doen, en het zal Hem over Zijn knechten berouwen; want Hij zal zien, dat de hand is weggegaan, en de beslotene en verlatene niets is*¹³. Oorzaak dat *Gods verdrukte volk* wel eens zo bad: *gedenk, HEERE, wat ons geschied is, aanschouw het, en zie onzen smaad aan*¹⁴. En opnieuw: *spaar Uw volk, o HEERE! en geef Uw erfenis niet over tot een smaadheid, dat de heidenen over hen zouden*

*heersen; waarom zouden zij onder de volken zeggen: Waar is hunlieder God?*¹⁵.

10. Tweede lid van vers 51

Nu komen wij aan het *tweede lid* van dit *vers*, dat onder de allermoeilijkste delen van deze gehele *psalm* te tellen is, en waarover het grootste verschil is bij de uitleggers, genoegzaam ten aanzien van elk woord, dat hier gevonden wordt, zowel als van de rechte aaneenschakeling aan het voorgaande, naar het oogwit van de Spreker. Zo staat er in het Hebreeuws: שָׁאֲתִי בְּחִיקֵי קְלִידֵיבַיִם עַמִּים, welke afgebroken manier van spreken de betuiging voor ons duister maakt, en niet goed anders dan met enige aanvulling kan begrepen worden. Temeer, omdat שָׁאֲתִי in de *infinitivus* staat, in de *onbepaalde tijd*, en dus niet in de tegenwoordige tijd kan vertaald worden, *ik draag* (zoals evenwel onze overzetters daarheen willen), maar in het onbepaalde, *gestare me, dat ik draag*. Dat wel toont, dat er een aanvulling uit het voorgaande nodig is, *gedenk, Heere, dat ik draag*; maar dan nog geen nader licht omtrent de verdere bewoordingen zelf geeft. Ondertussen zal de bepaling van het *onderwerp*, of *datgene*, dat onze Spreker zegt te *dragen*, hier voor alles nodig zijn, om licht in deze duistere plaats te verkrijgen.

11. Gedachten van sommigen

Het ontbreekt niet aan zulken, die voor het *onderwerp* nemen, *alle grote volken*; die onze Spreker dan getuigt, *in Zijn boezem* of *shoot* te moeten *dragen*. Hierover is in het bijzonder opmerkelijk de gedachte van CLOPPENBURG¹⁶, die door *al deze grote volken* verstaat, de *twalf stammen van Israël*, die als zoveel grote volken konden worden aangezien, wegens hun *veelheid* en *aanzienlijkheid*. Nu, onze spreker, die dan een aanzienlijk hoofd van het volk zou zijn, neem eens *David*, zou omtrent deze ene grote zwaarigheid opperen dat hij namelijk *al die grote volken in zijn boezem dragen moest*; dat is, de *zorg*, de *regering* van deze *volken van Israël* was hem toevertrouwd, dat hij klagen zou dat voor hem een te *zware last* was, waartegen hij niet was

¹² 2 Sam. 10.

¹³ Deut. 32:36.

¹⁴ Klaagl. 5:1.

¹⁵ Joël 2:17.

¹⁶ Coll. Crit. opp. T. I. pag. 328, 329.

opgewassen¹⁷; temeer, omdat deze volken thans voorwerpen van zoveel *smaad* bij Gods *vijanden* geworden waren (zoals hij dan het eerste lid van het volgende vers verklaart), waardoor de klachten en murmureringen van het volk op hem thuis kwamen. Daarop loopt de gedachte van die grote man uit, die evenwel, ons bedunkens, met recht door de geleerde L. DE DIEU tegengesproken is. Want behalve dat deze verklaring vrij hard en gedrongen is, zonder voldoende aanleiding uit het verband, zo strookt ze ook niet goed met de omstandigheid van de tijd, waarop dit beklag ziet. Want hoe kan *David* of enige andere *koning* uit *David's huis* zo'n beklag doen in een tijd, dat dit koninklijk huis reeds van de troon en heerschappij beroofd was, vergelijk vers 39-46. En daarenboven vind ik geen reden waarom wij zo'n *ruime uitdrukking* *קַל-רַבִּים עַמִּים*, *alle grote volken*, in zo'n *enge bepaling* zouden besluiten, en het alleen brengen op de *joodse stammen*, die immers na de val van *David's koninklijk huis* van tijd tot tijd in aanzien, macht en menigte al veel gesmolten waren.

12. ... van anderen

Anderen¹⁸ hebben gemeend dat de zin zonder enige aanvulling zou kunnen gevonden worden, in deze voegen: *gestare me in sinu meo omnes magnos populos, vel omnem multitudinem populorum: [gedenk] dat ik in mijn schoot draag alle grote volken, of de gehele menigte van de volken*. Te weten, de *kerk*, (hetzij de *joodse* even voor de komst van *Christus*, of de *evangelische*, die voor de voleinding van de wereld nog moesten toegebracht worden; en ze zouden zelfs hier voorkomen als *in arbeid om te baren*; roepende op grond daarvan tot God om hulp, en om een spoedige verlossing en vervulling van dit verlangen. Waar dan andere plaatsen mee vergeleken worden, daar de kerk ook als *zwanger* en *barende* wordt voorgesteld, gelijk Jes. 65:23; 66:7-9, enz. Maar hoewel dusdanige verklaring wel dit vooruit heeft, dat men niets behoeft aan te vullen, heb ik er evenwel dit tegen, dat het voorstel daarvan vrij duister en gewrongen zou zijn, en er

¹⁷ Vergelijk Num. 11:12, daar *Mozes* bijkans dergelijke klachten doet, en Jes. 40:15, daar dit als het werk, waartoe *Christus* alleen in staat is, zou opgegeven worden.

¹⁸ Inter Quos cl. COCCEJUS primas tenet, quem alii, mutato quamvis temporis articulo, sequuntur.

geen aanleiding toe schijnt gegeven te worden in het reden verband; omdat er, zowel in het onmiddellijk voorgaande als volgende, duidelijk over de *smaad* geklaagd wordt, die de knechten van de Heere, en in het bijzonder de *Spreker* in dit smeekgebed, lijden moesten van de *vijanden*. Hoe zou nu bij zulke gelegenheid te pas komen, plotseling in het midden van de redenering in te vallen met een vertoog, dat de kerk *zwanger was van de gehele menigte van de volken*? Of, men zou moeten zeggen, dat dit *verlangen* en *verwachting* al veel oorzaak zouden gegeven hebben, aan zoveel vijanden van God, dat is *ongelovigen, heidenen*, anderen, om Gods kerk te *smaden*. Maar dan zegt men iets, dat de meeste van Gods vijanden niet goed in de gedachten kon komen, omdat ze te blind waren om te zien en te erkennen, dat dit de gegronde verwachting van de kerk was. Kortom, hoezeer ik ben voor zulke verklaringen, daar de minste *aanvullingen* in de *tekst* noodzakelijk toe zijn, kan ik echter aan deze verklaring mijn zegel nog niet hangen.

13. ... van anderen

Eindelijk valt de aandacht nog op een andere verklaring, die onder anderen aan L. DE DIEU behaagd heeft. Waar door het *onderwerp*, of datgene, dat onze Spreker zegt in de boezem te dragen, in het woord *קַל* zou zijn opgesloten. In deze voege. *Ik draag in mijn boezem ALLES [van] grote of vele volken, of ALLE [smaad], of ook, ik draag ALLES – waarmee Uw vijanden smaden, o Heere*. Maar ik twijfel of taalkundigen zullen toestemmen, dat de *stijl* van *spreken* in de *Hebreeuwse tekst* zodanige verklaring toelaat? Behalve dat het woord *קַל* zeer nauw in de tekst verknocht is met *רַבִּים עַמִּים*¹⁹, tot een bewijs dat het daartoe behoort, en dus bij elkaar gelegen moet worden, *alle grote volken*.

14. Hoe de woorden naar ons begrip moeten verklaard worden

En daarom, hoe wij het keren of wenden; daar komt mij niets klaarder en eenvoudiger voor, dan met een kleine aanvulling uit het vorige de *smaad* van *Gods knechten* voor het *onderwerp* te nemen, en op deze voet het gehele vers zo te

¹⁹ Per Lineolam Mackaph.

vertolken. *Gedenk, Heere! aan de smaad Uwer knechten: dat ik in mijn boezem draag* {de smaad} van alle grote volken. Of nog korter: *gedenk, grote Heere! aan de smaad Uwer knechten: dat ik [hem] van alle grote volken in mijn boezem draag*. Immers, dat hier de smaad het onderwerp is, blijkt klaar uit het voorgaande en volgende. Want er is geen reden om van dit onderwerp af te gaan. Dar werd aan *Gods knechten* toen ter tijd een grote smaad aangedaan. Die smaad kwam zeker van geen geringe kant. De tijdsomstandigheden tonen voldoende, dat vele, en wel grote volken uit vijandigheid tegen *Gods volk*, ja tegen *God* en *Christus Zelf*, zich daaraan schuldig maakten. *Onze Spreker* toont Zich zeker bij uitstek daardoor *gegriefd*, zodanig dat *Hij bepaald* (onderscheiden van die andere knechten van God) ze in *Zijn boezem droeg*. Hetgeen als iets bijzonders zeggen moet, omdat Hij het juist bepaald van *Zichzelf* zegt, niet van die anderen. Wat blijft er dan over, dan zo'n letterlijke verklaring? Want, als men zich hier tegen de wil behelpen moet met de nodeloosheid van een aanvulling, stellen wij daartegen een vrij algemeen gebruik in de *Hebreeuwse taal*, die wegens haar zinrijke kortbondigheid meermalen in die trant spreekt²⁰. Of, als men zou tegenwerpen, dat de *joodse kerk* in die tijden, waarop wij deze klachten thuis brengen, geen smaad van alle, maar alleen van sommige grote volken zou geleden hebben; geef ik eenvoudig in overweging, of het woord *כל* alle wel altijd een *volstreckte algemeenheid van allen hoofd voor hoofd* te kennen geeft, en niet veeleer dikwijls de zin van *allerlei* heeft? Dat ik niet denk dat iemand mij zal kunnen betwisten.

15. Onze Spreker spreekt van Zichzelf

Laten we eens zien of wij op die voet geen nadrukkelijke en zeer aan het oogmerk voldoende verklaring van elk deel van deze betuiging kunnen vinden. *Onze Spreker*, Die zo-even de smaad van *Gods knechten* (in de derde persoon voorgesteld) beklaagd had, klaagt nu nog nader in de eerste persoon over *Zijn Eigen*, en zeer ongewone en pijnlijke aandoeningen daarover. Dat namelijk Hij in *Zijn boezem* die smaad

draagt, en wel van alle grote volken. Mij dunkt, alles dient zeer krachtig om Zijn pleitrede voor de spoedige vervulling van de verwachting van de kerk allersterkst te maken. Die smaad, die *Gods knechten* overkwam, gaat Hem ook, en wel zeer bijzonder aan, zelfs zo ver, dat Hij hem in *Zijn boezem draagt*. – En, tot verzwarend dient, dat alle grote volken daartoe samenwerken, om Hem zo gevoelig aan te doen. Elk van de opgegeven stukken zal ons in de verdere verklaring van dienst zijn.

16. Wat het zeggen wil, smaad in de boezem dragen

Wat het eerste aangaat, hier zal het nodig zijn de spreekwijze op te helderen: *de smaad IN DE BOEZEM DRAGEN*. Sommigen hebben dit verstaan in de zin van *ontveinzen*, met toespeling op het een of ander, dat men in de boezem van zijn kleed verbergt, zonder het te vertonen. Evenwel denk ik dat er nog wat meer in die spreekwijze ligt opgesloten. Hetzij dat er gezinspeeld wordt op iemand, die een zware wond in zijn boezem gekregen heeft met een pijl, of ander geweer, zodanig, dat er het geweer of de punt in is blijven steken; en zo de pijn gedurig inwendig hem blijft, en gedurig dieper doorgriefft. Of, van iemand, die genoodzaakt is geworden een onaangename brok op te eten of door te zwelgen, die hij niet heeft kunnen weigeren, en die hem nu (gelijk men zegt) voor het hart zit en benauwt, zonder dat hij ze kwijt kan worden. Of eindelijk van iemand, die met de ene of andere verborgen kwaal bezet is, waaraan hij gaat kwijnen, zonder het te durven bekend maken²¹. Of eindelijk in het algemeen van iemand die iets horen moet, of een bejegening ontvangt, die ten uiterste onaangenaam is, en dat evenwel moet opkroppen en verduwen; wordende daardoor van leed en spijt overkropt; dat de onaangenaamste omstandigheid voor een eerlijk gemoed is, en een van de gevoeligste pijnen, die het hart kunnen worden aangedaan. Hoe men de toespeling ook wil opvatten, althans onze Spreker zal er mee te kennen geven:

A. Eerst, hoezeer Hem deze smaad innerlijk in de boezem griefde, hem wel degelijk treffende, zodat hij er een smartelijk en knagend gevoel van

²⁰ Confer. GLASSII tract. de *ellipsi*. Phil. f. lib. I. Tract II: praefertim pag 1218, 1220. Ed. Lips.

²¹ Conf. MARK, Fascic. Diff. V. T. Exerc. XI. §. XX.

hadden. Hetzij men let op de *grootheid* en *gevoeligheid* van de *smaad* zelf; of op de *personen*, van welken hij voortkwam; of op de *voorwerpen*, aan welke het werd aangedaan, enz.

B. *Ten tweede*, hoe hij nog daarenboven genoodzaakt was, die *smaad* op *te kroppen*, zonder die te kwijt te kunnen raken, of door beklag of tegenspraak zich lucht maken. Zeker, zo'n omstandigheid maakt het kwaad dubbel ondraaglijk, wanner men bij al de *smaad* die men ontvangt, nog zwijgen moet, en zijn eigen verdriet opeten. Dan wordt dit als een interende *kanker*, tot vertering van ziel en lichaam. Dan is het recht, gelijk er staat in Klaagl. 3:30, *Hij worde zat van smaad*, enz.

17. Welke volken hier bedoeld worden?

Bij dit *eerste* nu kwam nog een *tweede* zwaarigheid, ontstaande uit de *menigte* van de *smaders*, die hier קְל־רָבִים עַמִּים ALLE GROTE VOLKEN genoemd worden. Door welke *volken* zeker vijanden verstaan worden, die wegens hun *macht*, *menigte*, *vereniging*, *volksbetrekkingen*, de naam van *volken* dragen. Ik heb reeds aangemerkt, dat קְל, ALLE, wel een *algemeenheid* te kennen geeft, maar niet altijd een *volstrekte*. *Alle volken* zullen zoveel zijn als *allerlei volken*. רָבִים zegt wel een *veelheid*, maar ook een *grootheid*. Om kort te gaan, zo klinken de woorden het beste in onze taal, *allerlei grote volken*, of als u liever wilt, *een gehele menigte van volken*. Dezen dan waren de *smaders*. Hetzij hun *smaad* in *woorden* en *gebaren* bestond, of ook in *daden* zelf. En die aanmerking nopens het aantal en de macht van zulke boze mensen, kan ons temeer doen zien, wat een *verzwarende omstandigheid* hierin te vinden was.

18. ... die hier als de *smaders* voorkomen

Evenwel blijft dan nog de vraag over, wie toch *deze volken* waren, van welken de *versmadingen* onze Spreker in de *boezem* grieden? Ik antwoord, in het algemeen al zulken, die uit de droevige toestand van *Davids huis*, en de *vertraging* van CHRISTUS' *komst*, gelegenheid namen om *Gods knechten*, die *gelovige* maar nu beklemden *verwachters* van dat beloofde heil *smaadheid* aan te doen met *woorden* en *daden*. Omdat de *tekst* in de ruimte weidt, en zo merkelijke *algemeenheid*

meldt, vind ik geen zwaarigheid in ook in de ruimte te weiden. Men vond ze – VOOREERST *buiten Israëls gemeenschap*; in *al die volken*, die het hunne aanwendden om Gods volk te verstecken van hun verwachting, en de *ondergang* van *geheel Israël* te bewerken, of ook door zware *vervolgingen* de *Israëlitische kerk* uit te roeien; van die tijd af, dat *Davids troon* werd omgekeerd, en vervolgens. Onder dezen had men in de eerste plaats de *Chaldeeën*, die dat onheil het eerst over Davids huis gebracht hebben, gelijk die gevankelijke wegvoering naar Babel bekend is. Daarop zijn de *Perzen* gevolgd; die wel de terugkeer en herstelling van *Juda* hebben verzorgd; maar nooit toegelaten dat *Israëls* staat weer volkomen tot de vorige macht en volle vrijheid keerde, of *Davids huis* de *koninklijke titel* en *oppermacht* terugkreeg; houdende veeleer het volk *cijnsbaar*²². – Vervolgens kreeg men de *Egyptenaars* op het lijf, onder *Ptolomaeus* de *zoon van Lagus*, die zich zelfs meester van *Jeruzalem* maakte, en groot kwaad aan *Juda's kerk* en *burgerstaat* brouwde. Sinds welke tijd zij enige tijd onder de overheersing van de *Lagiden* geweest zijn. – Daarna de *Seleuciden*, onder de verschillende *Antiochussen*, in het bijzonder die wrede *Antiochus Epifanes*, die zoveel *smaad* en gruwelen aan dat volk en de voorstanders van de ware godsdienst pleegde, en al hun heiligdommen op de schandelijkste wijze ontheiligde. – Totdat ze eindelijk, ook dit onheil ontworsteld, meest door burgerlijke onenigheden, gekomen zijn onder de versmadelijke regering van de *Romeinen*, door de inval van *Pompejus* in het land en de hoofdstad; welke omstandigheid, niet zeer lang voor CHRISTUS' komst voorgevallen aan het volk, en zeker onder hen aan de getrouwen in het land, *Gods knechten*, zo hard en *versmadelijk* voorkwam, en zo geheel tot verijdeling van de hoop op de Messias scheen te strekken, dat velen de stad uitvluchtende, onder het werpen van as op hun hoofden, uitriepen: *wee onzer! want de scepter is van Juda geweken!* – Opdat ik nu zwijg van de *versmadingen*, die men van tijd tot tijd heeft moeten lijden van zulke *volken*, die wel niet openlijk handdadig zijn geweest aan deze geweldenarijen, maar ze echter òf toegestemd en met genoegen hebben aangezien, òf langs een andere weg meegeholpen hebben, opdat het aan

²² Vergelijk Ezra 4:13.

geen smadelijkheden mocht ontbreken. Men kan het een en ander uit de geschiedenissen van die tijd genoeg opmaken. – Waarbij ik dan TEN TWEEDE wel durf voegen, de *smaad*, die de *oprechten* (zijnde vrij *dun gezaaid*) van het *gros* en *grootste aantal* van hun *eigen volk* hebben moeten lijden, die, gelijk het altijd gaat, op velerlei wijzen de *gelovigen* en *godzaligen*, die een betere hoop hadden, tot *verachte fakkels* gemaakt, *gesmaad*, *verdrukt* hebben; of door ergerlijkheden in het *kerkelijke*, het *burgerlijke* en de *bijzondere samenleving* de vrome *Lots* tot *kwelling* van hun *rechtvaardige zielen* gestrekt hebben. Immers, die maar eens nagaat in wat een deerlijk verval de godsdienst in dei tussentijd gebracht was, (waarvan *Haggai*, *Zacharia*, *Maleachi*, *Ezra*, *Nehemia* en anderen reeds de beginselen beleefd hebben) wat een schandelijkheden er hebben voet gekregen, door de snode kruiperijen in het *priesterambt*; de lafhartigheid van zoveel *afvalligen*, in tijden van vervolging; de inbreuk van *heidense zeden* en *spelen*; de geveinsde werkheiligheid, snode *Libertinage*, en vals genaamde *filosofie*, bij *Farizeeën*, *Sadduceeën* en *Essenen*; eindelijk, hoe met de tijd de *sleutel van de kennis* genoegzaam geheel weggenomen, de *geloofsweg* opgedolven, en de *heiligheid* verbannen is geworden; zal uit deze proefstukken kunnen opmaken, wat een *bitterheid* van *ziel* de *weinige oprechten* hebben gesmaakt; zonder dat er een einde aan scheen te komen. Terwijl in al deze dingen God Zich scheen te *verbergen*, en de *langdurigheid* en *aanwas* van deze *jammeren* de doodsteek aan de verwachting van de gelovigen scheen te geven.

19. CHRISTUS draagt Zelf die *smaad* in Zijn *boezem*

Hierom trekt onze Spreker Zich dit op een bijzondere wijze aan; betuigende dat *Hij* die *smaad* in Zijn *boezem draagt*. Welke toepassing op Zijn *Eigen Persoon*, in onderscheiding van *Gods knechten* in het algemeen, zeker iets bijzonders in heeft; en voor het minste te kennen geeft, dat *onze Spreker* op een zeer bijzondere wijze daarmee gemoeid is. Om deze reden komt het mij te flauw voor, dat men hier aan *één* of *elke bijzondere gelovige Israëliet* denken zou, die verbeeld zou worden te leven, in de tijd dat die algemene *smaad* op het hoogste ging; of die

dusdanige tijden in de geest vooruit zag. Want, waarom zou dan het *meervoudig getal* niet gehouden zijn: *gedenk aan de smaad Uwer knechten: dat zij (of wij) die in de boezem dragen*, enz.? Het allerbest zal het zich vleien, en tevens een zeer krachtige beweeggrond voor dit gehele smeekgebed opleveren, als deze taal hier in het bijzonder aan CHRISTUS Zelf wordt in de mond gelegd, Die ik zelfs te meer als *Spreker* in dit gehele dichtstuk heb aangemerkt, omdat deze betuiging aan niemand met zoveel klem en aandrang in de mond kan gelegd worden, dan aan *Hem*, die, gelijk Hij vanouds reeds het *Hoofd*, de *Leraar*, de *Voorganger* en de *Hogepriester* van Zijn *kerk* was, zo ook allernaast betrokken is in de *smaad* van Zijn *uitverkorenen*. Oorzaak dat Hij ergens betuigt: *de ijver van Uw huis heeft Mij verteerd, en de smaadheden dergenen die U smaden zijn op Mij gevallen*²³. De redenen zijn klaar. – *Eerst* vloeit dit uit de *betrekkingen* tussen *Christus* en de *Zijnen*, die als een *verborgen persoon* uitmaken²⁴, waaruit volgt dat, gelijk de *heerlijkheid* van beiden wederzijds is, ook de *smaad* *wederzijds* is, zodat de *smaad* van *Christus' leden* ook de *smaad* van het *Hoofd* is, en *Christus' smaad* opnieuw de *smaad* van de *Zijnen*. In welke zin Paulus de *versmaadheid* van *Christus* noemt, als hij *Mozes* beschrijft, Hebr. 11:26, en elders zegt, *dat hij de littekens van onze Heere Jezus Christus in zijn lichaam draagt*²⁵, enz. – *Ten tweede* vloeit dit uit de *liefdebetrekking* van *Christus* tot Zijn *volk*, Zijn *broeders*, Zijn *leden*; waardoor Hij met een innig *medelijden* is aangedaan over de *smaad* en *verongelijkingen* die ze ontmoeten, en er als in het hart door gegriefd wordt, zodat die *hen aanraakt*, Zijn *oogappel aanraakt*²⁶. Waarom de *vervolging* van *Paulus* tegen de *gemeente* als een *vervolging* tegen *Hemzelf* vertoond wordt: *Saul! Saul! Wat vervolgt gij Mij?*²⁷ – *Eindelijk*, al de *smaad*, die *Gods knechten* ondergaan, strekt ook dadelijk tot *versmading* van *Christus Zelf*, Die er door in Zijn *eer* wordt aangetast, en in Zijn *deugden* verloochend, Zijn *recht* en *macht* betwist, Zijn *gezag* bestreden, en Zijn *Naam* gelasterd. Waarom in het volgende vers dit nader

²³ Psalm 69:10.

²⁴ 1 Kor. 12:12.

²⁵ Gal. 6:17.

²⁶ Zach. 2:8.

²⁷ Hand. 9:4.

zal worden aangemerkt; *waarmee zij de voetstappen Uws Gezalfdens smaden.*

20. ... en draagt dat aan *de Vader voor* om dat te *gedenken*

Ziet daar het stuk waarover onze Spreker klaagt, en daarom aan *God de Vader* voordraagt; verzoekende dat *Deze* dat geliefte te *gedenken*; op zo'n wijze namelijk, als wij hierboven reeds vertoond hebben bij het *eerste lid* van dit vers. Was daar een grote grond van vrijmoedig bidden, *gedenk aan de smaad Uwer knechten!* omdat God zo gewoon is te doen, en Zijn eer en trouw het vorderen? Hoeveel sterker grond is er om gunstige verhooring te wachten, als wij overwegen dat CHRISTUS *Zelf* het hoogste belang daarin stelt, en de *smaad*, Zijn *kerk* aangedaan, in Zijn Eigen *boezem draagt*, smarten daarover gevoelende, ja zeer zware en blijvende smarten? Want, hoe zou *God de Vader* zo iets altijd ongemerkt voorbij gaan, en het onverschillig kunnen dragen? En hoe zou dit bestaan met de *vaderlijke liefde*, en het *vaderlijk belang in de eer van Zijn Zoon*? Daar de vertoning en opluistering van Zijn heerlijkheid het grootste bedoelde van de *Vader* is, en zelfs in de zwaarste verdrukkingen van Zijn Zoon ontdekt werd²⁸. En daarom, het was onmogelijk dat een gebed, dat zo'n Voorganger heeft, de kerk kon worden afgeslagen, of zij in haar verlangen verijdeld, om haar Koning te zien, en met heerlijkheid en eer gekroond te zien.

21. Overgang tot vers 52.

Of het niet genoeg was; onze Spreker gaat al voort en dringt Zijn verzoek nog nader aan, door vertoning van de *ondraaglijkheid* van deze *smaad*, die in het bijzonder uit twee stukken bleek onmogelijk verduwd te kunnen worden. *Deels*, omdat het beginsel waaruit hij voortkwam, *opzettelijke vijandigheid* tegen *God* was. *Deels*, omdat de voorwendsels zoveel schijn en glimp van wettigheid hadden, omdat de komst van die beloofde Verlosser zo lang achter bleef. Dit vinden wij in vers 52. DAARMEE UW VIJANDEN SMADEN, O HEERE! DAARMEE ZIJ DE VERTRAGINGEN UWS GEZALFDEN SMADEN. Gelijk wij dat tweede

deel van dit vers zo vatten, om redenen die wij straks geven zullen.

22. אֲשֶׁר ziet op de *smaad*

Eerst klaagt onze Spreker over de *vuile bron*, waaruit *deze smaad* voortkwam. DAARMEE UW VIJANDEN SMADEN, O HEERE! Daar wij in het woord אֲשֶׁר, dat wij het liefst in zijn gewone betekenis als een *pronomen relativum*, of *betrekkelijk voornaamwoord* hier opvatten, eenvoudig het *onderwerp* vinden, namelijk *die smaad*, WAARMEE die *vijanden smaden*, hoewel andere (denkelijk om een andere begrip van de zojuist verklaarde woorden) hier אֲשֶׁר in de zin van *hoe*, of *dat* opvatten²⁹; en opnieuw anderen, die *vele grote volken* van de *stammen van Israël* verstaande, het in het *meervoudige* vertalen, *quos (nempe populos) dewelke*, alsof hier de *voorwerpen* bedoeld werden, aan wie die *smaad* door *Gods vijanden* werd aangedaan; dat ik zo niet zien kan, om redenen, boven gegeven.

23. ... welke *God Zelf* werd aangedaan

Nopens die *smading*, waarvan hier gesproken wordt, behoef ik, ten aanzien van de *daad zelf*, niet opnieuw te spreken, omdat dit al tevoren gedaan is. De vraag zal alleen zijn, welke hier het *voorwerp* is, waaraan deze *smaad* wordt aangedaan? Hoewel ik daaromtrent de reeds genoemde personen, *Gods knechten*, en in het bijzonder CHRISTUS hun Hoofd, niet uitsluit, komt het mij echter voor, dat hier naast GOD ZELF daarin betrokken wordt, dat mij toeschijnt duidelijk te liggen in die *aanspraak* יְיָ O HEERE, en in de *toe-eigening*, Uw VIJANDEN. En inderdaad! Het is zo! Al de *smaad*, die *Gods kerk* overkomt, in betrekking van haar *verwachting* en daaraan overeenkomstige *wandel*, wordt terecht aangemerkt als een *versmading* van *God Zelf*. Want,

A. VOOREERST; het *grondbeginsel* waaruit zodanige *smaad* en verdrukking aan *Gods volk* wordt aangedaan, is wezenlijk uit *verachting* en *versmading* van de hoge GOD, Wiens *hoogheid eer* en *zorg* voor Zijn *volk* de smader anders zouden terug houden, van deze moedwilligheid te plegen aan Zijn bondgenoten. Dan, de *goddeloze*

²⁸ Joh. 12:22.

²⁹ *Quomodo*, vel *quod*.

vergeet dat, en *lastert God, zeggende in zijn hart, Gij zult het niet zoeken*³⁰, enz.

B. TEN TWEEDE strekken de voornaamste *versmadingen*, die *Gods volk* hierin worden aangedaan, zich regelrecht uit tot *versmading van God Zelf*. Of is het niet doorgaans, dat de vijand in zijn handel het verwijt mengt nopens de nuttelosheid en ijdelheid van hun gronden, de ongegrondheid van hun vertrouwen op Gods beloften, de dwaasheid van hun hoop, de armhartigheid van hun vermoeiingen? enz. En dus wordt *God Zelf* regelrecht aangetast, in Zijn *hoogheid, heiligheid, macht, waarheid, trouw*; en met één woord, in *al Zijn deugden*. Evenals een Farao: *Wie is de HEERE? Ik ken de Heere niet*, enz.³¹. Of een *Rabsake*, in zijn vreselijke lasteringen tegen de *HEERE, de God van Israël*³². Dat ondervond men in *Babels gevangenis* reeds, wanneer de vijanden spitsgewijze van Juda's volk begeerden, dat ze *een van Zions liederen zingen zouden*³³.

C. EINDELIJK, *God Zelf wordt gesmaad*; wanneer Zijn *volk versmaad* wordt, omdat Hij Zich altijd hun zaak nauw ter harte neemt. Dat men *hun* aandoet, rekent Hij *Zichzelf* aangedaan. Hij mag voor een tijd toelaten, omwille van hun zonden, dat ze aan hoon en verdrukkingen worden overgegeven; maar wel verre van daarom aan de verdrukkers zelf Zijn goedkeuring te geven, Hij ziet ze met weezin aan, en laat niet na Zich op Zijn tijd daarover gevoelig te tonen. *Gij ziet het immers, want Gij aanschouwt de moeite en het verdriet, opdat men het in Uw hand geve*, enz.³⁴

24. ... door Zijn vijanden

Hierom brengt onze Spreker deze verzwarende omstandigheid nader onder Gods oog, door aanwijzing van een tweeledige boosheid, hierin te vinden. Waarvan de eerste is begrepen in die benaming, *עֲבָרֵי, UW VIJANDEN*; *Gods vijanden* namelijk. In het zakelijke wordt er zeker geoogd op *al die personen*, die in het vorige vers door *עַמִּים כָּל רָבִים* ALLE GROTE VOLKEN beschreven waren. Deze worden hier *Gods vijanden* genoemd,

³⁰ Psalm 10:13..

³¹ Exod. 5:2.

³² Zie Jes. 37:10,18,19,20.

³³ Psalm 137:2.

³⁴ Psalm 10:14.

omdat ze dat niet alleen met alle andere *genadeloze mensen* gemeen hadden, dat ze van nature *Gods vijanden* waren³⁵; maar ook voornamelijk, omdat de inzichten, waarmee zij zich tegen de *hoop van Gods volk* verzetten, waarlijk *vijandige inzichten* waren, regelrecht ingericht tegen *God, Zijn bestellingen omtrent Zijn volk, Zijn zorg voor het uitverkoren mensdom, Zijn oogmerk om de satan zijn vaten te ontroven, de heerlijke genaden en hemelse rijkdommen, die Hij in CHRISTUS voor de Zijnen besteld had, de opluistering van Zijn deugden in en door die, en tegen de verklaringen en verzekeringen, dienaangaande aan Zijn kerk gegeven*. Met één woord, de *duivel, Gods gezworen vijand*, had (zoals hij altijd doet) al deze gruwelijke mensen daartoe angeblazen, om *God op Zijn genadetroon* die oorlog aan te doen, en Hem Zijn uitverkoren vaten te ontrukken, of tenminste, omdat zoiets onmogelijk is, zijn boosheid, nijdigheid en wraaklust zo lang en zo veel mogelijk is, *tegen de Heere en Zijn gezalfden* uit te gieten.

25. God in Zijn Gedenknaam gesmaad

Welk gruwelstuk daarom te verfoeilijker was; omdat *God* hier werd aangetast in het *allerteerste punt* van Zijn *eer, de heerlijkheid van Zijn Naam*; gelijk niet onduidelijk ligt begrepen in de vermelding van Zijn *Gedenknaam, יהוה, JEHOVAH*; waarvan wij de kracht reeds meermaalen gezien hebben. Zeker, dit diende in grote mate tot verzwarende van deze *smaad*, dat deze vijanden zich aan *LASTERINGEN VAN DE NAAM* schuldig maakten, en Hem zo de eer benamen, waarop Hij Zich zo heilig aan Zijn volk verpand heeft, stellende Zijn Eigen *GEDENKNAAM* tot waarborg voor het houden van Zijn woord. Waarom de aanval, onder welke voorwendselen hij ook gebeuren mocht, wezenlijk daartoe liep, om God te beroven van Zijn eer, de luister van Zijn *waarheid, algenoegzaamheid en onveranderlijkheid* te verdonkeren, en (als het mogelijk zou zijn) Zijn volk af te trekken van hun *vertrouwen* op Hem, en de volle overgave van hun belangen aan Zijn standvastige voorzienigheid. Waaruit men kan opmaken, hoe gruwelijk deze handel van Gods vijanden te rekenen is.

³⁵ Rom. 8:7.

26. Tweede lid van vers 52

De tweede verzwarende omstandigheid wordt door onze Spreker daarin gesteld, dat de vijanden gelegenheid namen om hun smaad met glimp van reden te bekleden, vanwege de *langdurige achterblijving* van de MESSIAS. *Daarmee zij de vertragingen van Uw Gezalfde smaden*. In welke woorden het niet nodig is opnieuw te spreken van het *onderwerp*, de *smaad*, of van de werkdadige *personen*, die zeker diezelfde *vijanden* zijn, die tevoren genoemd waren. Het komt thans alleen op deze twee stukken aan: eerst, op *dat hoofdpunt*, waaruit deze vijanden *gelegenheid* tot *smaden* namen; ten andere, op de *voorwendsels*, waarmee zij deze smaad in dit opzicht bekleedden.

27. Gods Gezalfde

Wat aangaat het *eerste*, dit wordt uitgedrukt door עֲקֵבֵי נְשִׁיתָךְ, door de onzen vertaald, DE VOETSTAPPEN VAN UW GEZALFDE. Eerst valt hier de vraag, Wie wij door de GEZALFDE *van de Heere* moeten verstaan? Maar weinigen zullen in twijfel staan, of dit is hier de benaming voor die beloofde *Heiland*, Die uit *Davids* geslacht stond verwekt te worden, om op *Davids troon* te zitten; de MESSIAS, Die reeds in vers 21 zo voorkwam, en op Wie het gehele beloop van deze psalm ziet, ja, Die het grote verlangen van de kerk uitmaakte, en tevens door Zijn *zalving* het Voorwerp zijn moest van Gods bijzondere voorzorg, dat Zijn komst niet verhinderd en Zijn eer niet benadeeld werd; hoezeer de vijanden daar op toelieden, of de uitwendige omstandigheden daarheen schenen te leiden.

28. עֲקֵבֵי doorgaans door *voetstappen* vertaald

Die schijnbare aanleiding wordt (naar mijn mening) vertoond in het woord עֲקֵבֵי, dat de *onzen*, naast zeer vele anderen, door VOETSTAPPEN vertolkt hebben. Er is groot verschil onder de vertalers en uitleggers over dit woord. De LXX hebben het vertolkt door ἀντάλλαγμα, de *verwisseling* of *vergelding*; waaruit de vertaling van de *gewone Latijnse overzetting* gesproten is,

*commutationem*³⁶. Maar men zal werk hebben om daar een goede zin aan te geven. – Anderen hebben het woord door *prijs* of *waarde* vertaald, en het thuis gebracht op de *weinige waardij* die de smadende vijanden aan *Gods gezalfden* toeschreven. De meesten hebben evenwel gedacht aan *voetstappen*; hetzij met toespeling op de *voetstappen*, die iemand in het *zand* of de *aarde drukt*, zo vaak als hij voortgaat, en die hij achterlaat als tekens waar hij gegaan heeft. Of, met bedoeling van de *treden* of *voetstappen*, dat is, de *wegen*, *gangen*, waarmee *Gods Gezalfde* Zich aanvankelijk had geopenbaard, en eens op Zijn tijd naar de belofte zichtbaar stond te verschijnen. Dat dan zou kunnen gebracht worden tot alle middelen en wegen, waardoor CHRISTUS Zich ontdekt had in en aan de kerk, door al de *beloften* van het *eerste evangelie* aan, door al de *voorbeelden* en *schaduwen*, inzonderheid door dat doorluchtig *voorbeeld*, *David* en zijn *troon*. Verder, die *wegen*, die hierin gehouden werden, eerst, door de verheffing van dat *uitwendig rijk* tot zo'n luister; daarna, door nederdrukking ervan tot zo'n laagte. *Voetstappen* zeker, die wel alle ingericht waren tot het bedoelde einde, maar echter ten dele, naar het uiterlijk aanzien, aanliepen tegen de verwachting en tegen de begrippen van het vlees. Met één woord, zulken, waarvan God zeggen mocht: *Mijn wegen zijn niet uw wegen*³⁷.

29. Liever te vertalen door *vertragingen*

Evenwel heb ik meer behagen in de vertaling van het woord עֲקֵבֵי door VERTRAGINGEN; gelijk als van iemand die aan de *hiel* of *verzenen kreupel* gaat, en daardoor slechts *langzame vorderingen* maken kan. Dat het woord zo'n zin toelaat, blijkt uit zijn oorsprong, " 83, dat in *Piel*³⁸ deze betekenis van *vertragen* heeft³⁹; en wellicht dat juist ditzelfde *naamwoord* עֲקֵבֵי meermalen die betekenis heeft; gelijk Psalm 77:20, daar het veel

³⁶ Belachelijk is de ijver van sommige roomsgezinden, om hier hun *gewone Latijnse vertaling* te verdedigen. Zo tracht GENEBRARDUS dat woord *commutationem* goed te maken; door die *smaad* over de *verwisseling* van *Gods gezalfden* thuis te brengen op het verwijt van de *Mohammedanen* aan de *Christenen*, dat *God Christus* met *Mohammed* zou verwisseld hebben, enz.

³⁷ Jes. 55:2.

³⁸ Unde *Dagesh* procul dubio in עֲקֵבֵי habetur.

³⁹ Job 37:4.

krachtiger zin zal geven, *Uw VERTRAGINGEN werden niet bekend*, dat is, men bevond niet dat U Zich één ogenblik liet ophouden in Uw volk te verlossen; zelfs zo, dat wanneer er geen *weg meer* toe was op het vaste land, *Uw weg in de zee was, en Uw pad in grote wateren*; dan dat men eenvoudig zou denken aan een ontkenning van nagelaten *voetstappen* op de *bodem van de zee*, omdat de wateren naderhand direct terugkeerden. En zo'n verklaring, nopens *Messias' verdragingen*, komt hier ook allerschikst voor, omdat dit waarlijk de grootste bekommering gaf, dat bij het verval van *Davids koninklijk huis*, en de rampen die Gods kerk daar benevens overkwamen, de *beloofde MESSIAS* geen spoed maakte in Zijn aankomst, maar nog al een lange poos *achterbleef*; dat zeker tot een zware geloofsbeproeving voor de kerk strekte, en tevens de vijanden merkelijke aanleiding gaf, om de verwachting van de oprechten te bespotten, alsof zij zich met een ingebeelde hoop geveild hadden, en bedrogen uitkwamen. En in zover verdient de *Chaldeeuwse uitbreider* lof, dat hij reeds deze betekenis gezien heeft; hoewel de toepassing daarvan op de thans vruchteloze verwachting van het Jodendom op hun gewaande MESSIAS aan zijn blindheid in het Evangelie moet worden toegeschreven. Over welk gebrek hij en zijn geloofsgenoten eerder verdiend beklaagd, dan gesmaad te worden.

30. Hoe de *vertraging* van *Christus' komst* te verstaan

Ondertussen moeten wij ons een gezond begrip maken van deze *vertraging* van MESSIAS' komst. Want, als men dit van *Gods kant* zou willen vaststellen, zou men zeer verkeerde rekening maken. De *Heere vertraagt de belofte niet*⁴⁰; integendeel, de *tijd*, van eeuwigheid bepaald, en zo klaar als nodig was door de *tekenen van de tijden* van tevoren aangewezen, moest stipt vervuld worden; hoe lang of kort die ook zijn mocht. En, hoe lang dit ook mocht duren, bij *God* viel daar geen *verandering* op, bij *Wie één dag is als duizend jaren en duizend jaren als één dag*⁴¹. Het is dan naar de mens te verstaan, met opzicht op de langdurigheid van de tijd die er verliep tussen de *belofte* en *vervulling*, gaande temeer boven menselijke verwachting, omdat de

smartelijke en gevaarlijke omstandigheden, waarin de kerk zich uitwendig bevond, een spoediger uitkomst scheen te vorderen. Waarom het niet te verwonderen was, dat de *uitgestelde hoop het hart krenkte*⁴², en men als ongeduldig werd over de langdurigheid van Zijn afwezigheid, daar Zijn tegenwoordigheid zo wenselijk en voor de kerk zo nodig was.

31. *Smaad* van de *vijanden* daarover

Nu, hieruit namen de vijanden gelegenheid om te *smaden*, en die *vertragingen van Gods Gezalftede* tot voorwerpen van hoon en schimp te maken. Even alsof God het vergeten had, hetgeen Hij beloofde; of wegens de zonden van het volk Zijn beloften had ingetrokken; of, alsof Gods volk zich met een ingebeelde hoop geveild had, omdat ze nu reeds zo lang vruchteloos hadden uitgezien, zonder dat de vervulling van hun verlangen er op volgde. Dus smaadt de vijand meermalen, en dit is te zwaarder post voor de oprechten, omdat ze in zo'n toestand twee smarten voor één ondergaan, en bij het afmattend verlangen nog beschimping moeten ondergaan, zonder veel antwoord aan hun smader te hebben. De psalmist klaagt er deernlijk over. *Met een doodsteek in mijn beenderen honen mij mijn wederpartijders, als zij de ganse dag tot mij zeggen: Waar is uw God?*⁴³ En Petrus merkt aan, dat zulke *spotters in de laatste dagen* ook komen zouden, en zeggen: *waar is de belofte Zijner toekomst? Want van dien dag, dat de vaders ontslapen zijn, blijven alle dingen alzo gelijk van het begin der schepping*⁴⁴. Waarom het nodig is, de Heere dit te klagen, en te vuriger te smeken, dat Hij het *gedenkt*, en deze *vertragingen* gelieft af te breken, opdat de vijand geen gelegenheid heeft om straffeloos langer Zijn Naam te lasteren.

32. Slot van deze smeekbede

Zo hebben wij deze laatste pleitrede beschouwd, en daarmee het slot bereikt van dit *gehele smeekgebed*, dat men zo merkt allerkrachtigst en nadrukkelijkst te zijn. Juist overeenkomende met de ellendige toestand van de kerk in die tijd, en naast geschikt om zich een goede en spoedige

⁴⁰ 2 Petr. 3:9.

⁴¹ 2 Petr. 3:8.

⁴² Spr. 13:12.

⁴³ Psalm 42:11.

⁴⁴ 2 Petr. 3:4.

uitkomst te beloven. Wij zien meteen een allervoortreffelijkst orde in dit gehele voorstel doorstralen. Aangezien niet alleen al die voorname stukken worden bijgebracht, die tot aandrang van het verzoek dienen kunnen, en dit in zodanige schikking, waardoor gedurig hoger opgeklommen wordt, van het mindere tot het meerdere; worden de begonnen van de zware nood van de kerk, en besloten met Gods eer, die het *einde* van alles is. Dus vindt men hier een heerlijk voorschrift, niet alleen hun aan de hand gegeven, die toenmaals de vertroosting van Israël verwachtten, en buiten twijfel hun gebruik van deze bede zullen gemaakt hebben; maar ook dienstig voor de kerk, in alle soortgelijke omstandigheden, wanneer ze in zware ellenden is gebracht, en het God behaagt, haar lange tijd daardoor te beproeven, eer Hij de gewenste uitkomst geeft.

33. Leringen

Laten wij, tot besluit, enige leringen uit het verhandelde trekken.

A. *Het is het gewone lot van Gods volk, smaad te ondergaan.* Had zoiets plaats in die tijden waarop hier geogd wordt, het heeft altijd plaats gehad in de strijdende kerk, en het zal zo zijn tot aan de voleindiging van de wereld. Die dan tot Christus kerk waarlijk overkomt, moet zich dit getroosten. En het moet niemand daarvan afschrikken. Het is het zegel van Christus' volk; het is een deel van Zijn beeld; het is Zijn gunstgenoten tot eer; het moet hun stof van blijdschap geven; en daar is geen oorzaak om voor de gevolgen bekommerd te zijn, omdat de Heere het ziet: *Hij gedenkt aan de smaad Zijner knechten.*

B. *De bewaring van de kerk is een aanbidde-lijk wonderstuk.* Het moet aan vlees en bloed onbegrijpelijk voorkomen, dat een hoopje, zo klein, veracht, ellendig, weerloos en machteloos, dat door zoveel machtige vijanden bestreden wordt, nog staande blijft. Hier kwamen *alle grote volken* tegen haar op. Zo gaat het meermalen, en meest, naarmate de kerk bekend wordt op aarde. Evenwel, zij vermochten niets, en zij zullen nooit vermogen, omdat ze door *goddelijke almacht, waarheid en trouw* beschut worden. Wat moet dit niet tot *vaste geloofsoefeningen* en *heilige gerustheid* strekken voor *Gods volk* in alle omstandigheden? Enz.

C. *Christus' belangen zijn volmaakt verenigd met die van Zijn volk.* Hier draagt Hij de *smaad*, die zij leden, *in Zijn Eigen boezem*, en is er veel sterker aangedaan dan iemand van hen. Laten ze dan toezien, die Zijn volk haten, smaden, kwaad doen. Ze grieven *Jezus Zelf*. Laten gelovigen het gedenken, in *liefde* daarover tot hun Heiland te meer ontvlammen, tegen smaad en leed *gelovig* van Hem gebruik maken, en hun lot gerust aan die *barmhartige en getrouwe Hogepriester* geheel *aanbevelen*.

D. *De bron van de vijandschap tegen de kerk is oorspronkelijk niet anders dan vijandschap tegen God.* Dit zag men hier: *waarmee Uw VIJANDEN, o Heere! smaden.* De *duivel*, Gods ervijand, voert ze alleen aan; en welk voorwendsel men ook mag uitvinden, in alles wat de vromen wordt aangedaan, zal dit doorstralen. Zelfs dagelijks gebeurt dat in het kleine. Zodra iemand bekeerd wordt, komt er bij zijn vorige vrienden, waarmee hij in de zonde samenspande, eerst verkoeling, die vervolgens tot verachting en bespottung (zo niet erger) overslaat. Zelfs in de misgrepen van de godvruchtigen straalt dit door. Want een wereldling zal zo niet vergrimmen over de hooggaande ergernissen van andere wereldlingen, als over de feilen, die hij in de godvruchtigen meent te ontdekken. Die komen hem als *balken* voor. Dit moet in het bijzonder vromen opwekken, om zich *voorzichtig* te gedragen *in het midden van een krom en verdraaid geslacht*; opdat ze de vijanden van de Heere geen oorzaak tot lasteren geven. Maar het geeft hun ook toevor-zicht en troost, dat ze om de beste zaak gesmaad worden, en dat Gods eer, die daar in zo grote mate in betrokken is, niet toe zal laten, dat zoiets ongewroken blijft.

E. *De zweem van vertraging van de beloofde zaken heeft om wijze redenen plaats.* De vijanden nemen er voet tot lasteren door; en Gods volk wordt er al dikwijls moedeloos door. Maar de Heere heeft er hogere einden in voor. In het algemene dient dit – opdat de vereiste tijdsomstandigheden haar volle rijpheid zouden hebben, – het verlangen, de ijver, het geloof, te meer beproefd mogen worden door gedurige beoefening, – de tegenstanders te meer en plotseling ten spot gesteld worden, en de eer van *volstreckte goddelijkheid* in de vervulling te meer gezien wordt. Dus moet niemand zich daaraan stoten, noch ook daarover verlegen staan, maar *in stilheid en vertrouwen*

*zijn sterkte hebben. Ziet! Zo Hij vertoeft, verbeid Hem, want Hij zal gewisselijk komen, Hij zal niet achterblijven*⁴⁵.

F. Er waren bijzondere redenen, waarom de komst van Christus zo lang achterbleef. Het is een armhartige behelping van de Joden, dat hun Messias nog achterblijft, omdat hun zonden zo groot zijn. Die oorzaak drong veeleer tot verhaasting van Zijn komst, en kon daarenboven geen verandering maken in de bepalingen van de tijd bij God, terwijl er veeleer duidelijke tekenen van de tijden gesteld waren⁴⁶, die niet konden overgeschrikkeld worden, zonder een gehele verwarring in de loop van de zaken en de verwachting van de kerk. Men kan van achteren het beste opmaken, waarom de *Messias*, die al van de val aan beloofd, en noodzakelijk was, niet eerder dan na vierduizend jaren kwam. – Onder andere ziet men er in, hoe wijs en vrijmachtig de Heere te werk ging met Zijn kerk; willende haar wel, van de eerste oprichting aan, zoveel licht geven als tot zaligheid nodig was, maar niet op het eerst Zijn uitverkoren vaten tot overlopen toe vullen, maar van langzamerhand, om ze te beter daaraan te gewennen, en er te meer van te leren. – Ook moest de tijd een samenloop van omstandigheden meebrengen, die meest geschikt was, om Gods wijsheid, macht, en andere deugden, in het verlossingswerk op het heerlijkst te doen doorstralen. – Daarbij was het gevoeglijk, dat de grote Hersteller juist in de meest bedorven tijd kwam, – en nadat de vruchteloosheid van alle andere middelen op de proef bekwaam gebleken had. – Zo werd Zijn grootheid en noodzakelijkheid het beste aan de dag gebracht, – Zijn komst werd te heuglijker na zo lang wachten – Zijn algenoegzaamheid, om zowel uit kracht van Zijn eeuwige borgtocht een Zaligmaker voor de gelovigen voor, als na Zijn komst te zijn, bleek op het klaarste. – En de vreugde over Zijn komst werd te groter, na zo lang achterblijven. – Eindelijk, het was voor het vervolg een grond om door lang achterblijven van de beloofde dingen niet moedeloos te worden, enz.

⁴⁵ Hab. 2:3.

⁴⁶ Conf. HOORNB. de Conv. Jud. lib. II. c. 1. p.187, 194, 196, 197. ubi etiam aliae, exeque futilisissimae Judaeorum rationus exhibentur & exploduntur.

Vers 53

ברוך יהוה לעולם אמן ואמן: *Geloofd zij de HEERE in eeuwigheid! Amen, ja, amen.*

1. Inleiding

Die met tranen zaaien, zullen met gejuich maaien, is de troostelijke taal, welke de eerst teruggekeerden uit Babel in de mond gelegd wordt, wanneer ze onverwacht een nieuwe zending van vrijgelaten Israëlieten uit de gevangenis bij zich kregen, en daardoor hun lichaam niet alleen versterkt zagen, maar ook nieuwe moed kregen, dat de verdere overgeblevenen, die nog in Babel waren, ook eerlang zouden ontslagen worden en terugkomen, en zo de *gevangenis* geheel en al *gewend* zou worden. Immers, zo vat ik de zin van dat *lied Hamaäloth*¹. Gods volk had sinds enige tijd begonnen aan het herstel van kerk en burgerstaat te arbeiden. Een werk, moeilijk en van bezwaarlijk uitzicht, evenals het akkerwerk in de *zaaitijd*. De zwakheid van de arbeiders, en de tegenstand die ze in zo'n zware onderneming leden, had hun vrij wat *tranen* gekost. Men kan dat uit de geschiedenissen van die tijd nader ontdekken. Maar daarom gaven zij de moed niet op, maar vertrouwden dat er een gezegende *oogst* op volgen zou, en zij op de bepaalde tijd de heuglijke en milde vruchten van hun arbeid plukken zouden, wanneer er zoveel te groter *vreugde* en *gejuich* zouden ontstaan, tot vergoeding van de gestorte *tranen*. Gelijk de landman, als hij zijn koren snijden mag, en, vrolijk wegens zijn verkregen winst, de *schoven* in de schuren draagt. Zulke afwisselingen van droefheid in blijdschap heeft de kerk te wachten. *Des avonds vernacht het geweest, maar des morgens is er gejuich*². En laat er al eens voor een poos stof zijn van kermen; evenwel, *het licht is voor den rechtvaardige gezaaid, en vrolijkheid voor de oprechten van hart*³. Jezus voorspelde Zijn discipelen, dat ze *zouden schreien en klaaglijk wenen, maar de wereld zou zich verblijden*. Dat was *met tranen zaaien*. Maar het zou niet altijd duren, maar slechts een korte tijd: want ze zouden *met gejuich maaien*. *Hun droefheid zou tot blijdschap*

¹ Psalm 126:5.

² Ps. 30:6.

³ Ps. 97:11.

*worden – en niemand zou hun blijdschap wegnemen*⁴. Trouwens, het kan niet anders zijn, wegens Gods tere liefdezorg voor Zijn bedrukte kinderen, Zijn ongekreukte trouw in het houden van Zijn beloften, en de vastigheid van hun geloof, waardoor ze nooit in hun verwachting kunnen bedrogen worden.

2. Overgebracht op dit vers

Als ik die eeuwige waarheid eens overbreng op de staat van de kerk, met opzicht op de grote *beloften*, die God haar vanouds gedaan had, nopens de verwekking van dat *zaad* uit *David*, om op zijn *geestelijke troon* te zitten, tot verlossing en heil van de uitverkorenen; dan vind ik in ons dichtstuk, in het slot van al de redenen, deze allerheuglijkste afwisseling levendig vertoond. Wij hebben in het voorgaande kunnen zien, *Davids koninklijk stamhuis* tot de uiterste laagte vervallen, de *aardse kroon ontheilgd*, de *troon* ten enenmale *omgekeerd*, en het uitwendige *verbond* van het *koninkrijk* geheel teniet gedaan. Wij zagen tevens de kerk, door deze omstandigheid in grote engte en verlegenheid zijnde, in diepe rouw gedompeld, om het missen van zo'n heuglijk onderpand van haar verwachting, de ellenden, waarin zij uiterlijk door deze weg gedompeld was, en de weinige hoop, naar de mens, om haar verlangen vervuld te zien. Op grond van deze treurige omstandigheden hoorde men die klaagtoon aanheffen: *hoe lang, o Heere? zult Gij U steeds verbergen?* enz. En deze klachten werden op allerlei wijzen aangezet, met harttreffende betuigingen. Zo ver, dat er niets scheen te ontbreken aan een volstreekte moedeloosheid. Maar ziet daar een plotselinge omkering van gemoeds aandoening! Want die Spreker, Die zo-even wegsmolt in tranen, barst op het ogenblik uit in de vrolijkste juichtoon, die men ergens horen kan; en verandert Zijn weeklacht in een rei! Laat men luisteren naar zijn feestgezang: *Geloofd zij de Heere in der eeuwigheid. Amen, ja amen!*

⁴ Joh. 16:20,22.

Welke betuiging overwaardig is, om nauwkeurig overwogen te worden.

3. ... dat niet in latere tijden bij deze *psalm* gevoegd is

Sommigen hebben dit slot aangezien, alsof het niet gevloeid was uit de pen van de heilige Schrijver, maar van latere tijd zou zijn, en van iemand anders, die het psalmboek had in orde gebracht, bijvoorbeeld *Ezra* of een ander⁵. Zo zou het slechts een *slot* zijn van deze *psalmbundel*, of van het *derde boek van de Psalmen*, volgens de bekende verdeling van de *Psalmen*, naar de rekeningen van de *Hebreeën*. De reden zou zijn, omdat men genoegzaam hetzelfde slot vindt achter vier andere *Psalmen*, namelijk Ps. 41, 72, 106 en 150, alleen met weinig onderscheid. Zo zou dit slot alleen dienen, om aan te wijzen, dat elk boek daar eindigde, volgens een manier bij de Joden zeer gebruikelijk.

4. ... maar van goddelijke ingeving, en tot het dichtstuk zelf behorende

Ik voor mij kan evenwel daaraan mijn toestemming niet geven; om meer dan één reden. Want,

A. *Vooreerst* steunt deze verdeling van de *Psalmen* in vijf boeken niet op goddelijke beschikking, maar is zeker van later tijden; hebbende, naar alle gedachten, veeleer haar oorsprong genomen uit de bijkans eveneens luidende bewoordingen aan het einde van deze *vijf Psalmen*; zonder aanmerking van enig ander verband, dan alleen in de klank van de slotbetuigingen.

B. *Ten andere* komt het mij vrij smakeloos voor; zonder enig wezenlijk bewijs een deel van de heilige dichtstukken alleen aan menselijke uitvinding toe te schrijven. Want dat geeft maar al te veel aanleiding, om verder te gaan, en dezelfde meesterachtigheid ook in andere en grotere stukken te gebruiken.

C. *Eindelijk*; als dit vers niet door goddelijke ingeving is geboekstaafd, noch een wezenlijk gedeelte van dit dichtstuk uitmaakt, dan wordt deze *Psalm* veelszins van kracht en sieraad beroofd. Laat men slechts letten, hoe hoogdravend onze Spreker begon, en hoe laag Hij vervolgens daalde. Als nu zijn slot in klachten bestaan had,

dan zou Hij immers veel te kort doen aan Zijn vertrouwende vermelding van de goedertierenheid en waarheid van de Heere, daar Hij zo hoog van opgegeven had. En wat was er integendeel billijker, dan te eindigen zoals Hij begonnen was; dat is, te tonen hoe de uitwendige zwaarigheden wel zeer scherp knellen zouden, maar echter de grote hoofdzaak zou blijven stand grijpen, en Gods volk na bange zuchtingen en vurige smeekgebeden nog alle stoffen hebben zou, om God over de ontwijfelbare vervulling te verheerlijken.

5. Algemene inhoud van dit vers

Dus hebben we hier eenvoudig een *onderwijzing*, aangaande de volkomen zekerheid van deze vervulling van Gods beloften aan de kerk gedaan, en van de gelukkige uitslag van het ernstig geloofsgebed, dienaangaande uit de benauwdheid tot God opgezonden. Tot welk einde onze heilige Spreker Zich opdoet in de gestalte van zo iemand, die plotseling verrukt wordt door het allerklaarst vooruitzicht van die heuglijke tijd, en dit met zo'n krachtige geloofsverzekerdheid, alsof de zaak reeds werkelijk daar was, en haar volle beslag had gekregen. En op dat gezicht roept Hij niet alleen de *eeuwigdurende lof van de Heere* uit; maar bekrachtigt het met een *tweevoudig Amen*.

6. Eerste lid. Kracht van de Naam יהוה

De uitroep is: GELOOFD ZIJ DE HEERE TOT IN DER EEUWIGHEID. Daar ik niet opnieuw behoef te handelen van het *voorwerp* van deze lof, יהוה DE HEERE, *God*, in het bijzonder *God de Vader*; zoals we reeds in het begin van deze psalm getoond hebben. Te weten, zo wordt wel *God de Zoon* niet uitgesloten, Die om Zijn liefde tot Zijn uitverkoren volk, en tot stilling van het verlangen van de kerk naar Zijn komst, dadelijk *uit Davids zaad naar het vlees* wilde worden; noch ook *God de Heilige Geest*, Die, gelijk Hij er tevoren door dienst van de profeten de beloften van ontdekt had, zo ook in de vervulling merkkelijk Zijn huishoudelijk werk hebben zou. Maar alles wordt oorspronkelijk *tot heerlijkheid van de Vader* gebracht, als Die in zo'n grote mate door dit *zenden* van Zijn *Zoon* de lof van Zijn eeuwige deugen ten toon spreidde; en daarom ook terecht hier opnieuw met Zijn *Gedenknaam* יהוה benoemd wordt, om de duidelijke proeven van Zijn *onver-*

⁵ Sic *Aben Ezra*, aliique *Judaei* &c.

anderlijkheid in het houden van Zijn woord, en het vervullen van Zijn beloften.

7. Wat het zeggen wil, *God te zegenen of te loven*

GELOOFD ZIJ DE HEERE! zegt onze Spreker, קָרָא; met een woord dat men doorgaans afleidt van *knielen*; omdat +9" een *knie* betekent. Wellicht, omdat onder de gepaste gebaren van het lichaam, in plechtige *zegenspraken en lofbetuigingen*, aan God toegebracht, ook de *kniebuiging* is⁶, tot een teken van eerbied en onderwerping. Tenzij men het omkeert, en het afleidt uit de plechtigheid, waarmee al vanouds de ene mens door de andere gezegend werd, wanneer de gezegende voor zijn zegenaar op de knieën lag, en deze de hand op zijn hoofd legde. Het zij daarmee zoals het wil; dit is evenwel zeker, dat *God* van *mensen* ontvangt, geheel iets anders is, dan als *God* gezegd wordt, dat te doen aan *mensen*. *God zegent* allerkrachtigst de *mensen*, als Hij een *krachtdadig bevel* geeft, dat de *zegen* over de mens komt; dat daarom heet, *de zegen te gebieden*⁷. Dan komt ook dadelijk die *zegen*. Zo kan *God* door geen *mens gezegend* worden; zijnde Hij veeleer *onafhankelijk* en *algenoegzaam voor Zichzelf*, zonder van *mensenhanden gediend te worden als iets behoevende*⁸. *Mensen zegenen God*, als zij getuigenis geven van hun gevoelens, nopens de zegenrijke volheid van deugden, die Hij bezit, en die Hij vertoont in al Zijn werken, in het bijzonder in Zijn grote weldaden en gunstrijke besturingen, omtrent de mens bewezen en te werk gesteld; als ze hun genoegen, blijdschap, dankbaarheid daarover betonen, en hun begeerte en pogingen doen blijken, dat Gods *roem* en *lof* alleszins bekend en vermeldt wordt. Hetgeen dan, gelijk bekend is, driezins gebeurt, met *hart*, *mond* en *daden*. Met het *hart*, als de *bron*; met *mond* en *daden* als de *werktuigen*, om de bewegingen van het hart naar buiten kennelijk te maken. Volgens de veelvuldige en bekende plaatsen, die van deze *lof van God* gewagen.

8. Naaste oorzaak van *Gods lof* hier ter plaatse

Hoewel nu *aan God* de *lof* altijd, van alles wat redennachtig is, toekomt, en al Zijn werken daartoe opwekkende beweegredenen zijn, vooral Zijn gehele handelwijze met Zijn kerk en volk, in alle tijden en omstandigheden; denk ik evenwel, dat het klaar is, dat de Spreker hier een *bepaalde stof* in het oog heeft, waarin thans de krachtigste drangreden tot deze *lof* te vinden was. Aangezien Hij zo plotseling van toon verandert, en na al die bittere weeklachten en smekingen schielijk in deze taal uitvalt: *geloofd zij de Heere*, enz. En deze kan naar mijn denken niet anders zijn, dan de gelovige beschouwing van die heuglijke omwenteling van zaken, die zich wegens haar volkomen zekerheid zo klaar en kennelijk aan Zijn gemoed vertoonde. Alsof ze reeds daar was. En zo doet zich aan Zijn geloofsoog op, de gewisse verhooring van de zojuist uitgeboezemde klachten en gebeden, in de ontwijfelbare gewisheid van de aanstaande komst van MESSIAS; Die onze Spreker als met ogen ziet, als nu in het vlees uit DAVIDS ZAAD verschijnende, en, na het volbrengen van Zijn arbeid, op Davids *geestelijke troon* verheven, met die titels, voorrechten, macht, heerlijkheid, onoverwinnelijkheid, eeuwigdurendheid, die in de tevoren genoemde beloften begrepen waren, en met dat heil en die zaligheden, die daaruit voor al het volk van de Heere in tijd en eeuwigheid te wachten waren. Op welk gezicht Hij Zich dan niet één ogenblik bedwingen kan, maar als opgetogen van blijdschap, en getroffen van de levendigste aandoeningen, wegens Gods goedheid, macht, waarheid, trouw, heerlijkheid in dit alles uitblinkende, deze juichtoon aanheft: *geloofd zij de Heere*; gevende daarmee te kennen, dat, – gelijk *God* daarin Zijn *lof*, dat doeleinde van al Zijn werk, vooral in dit uitnemend werk, boven alles beoogde, – zo ook niets betamelijk was, dan Hem die *lof* toe te brengen. – Dat het Zijn wil en voornemen was, daarin anderen voor te gaan, – en Zijn wens en verlangen, dat vele anderen nu en naderhand datzelfde spoor volgden, – ja, dat Hij dit ook werkelijk tegemoet zag, en Zich verzekerde dat aan *God* deze *lof* niet zou ontbreken, van *hemelingen* boven, van *mensen* beneden, zowel zij, die nu reeds daartoe *stof* hadden, als zij, die naderhand tot kennis en ondervinding van dit roemenswaardig heil geraken zouden.

9. Het uitzicht op de zekerheid van *Christus' komst*, en beweegredenen daartoe

⁶ Psalm 95:6.

⁷ Psalm 133:3.

⁸ Hand. 17:25.

Zeker, dat vooruitzicht van de zo ontwijfelbare zekerheid van de vervulling van het beloofde was èn voor het tegenwoordige, èn voor het toekomstige, een onbetwistbare beweegreden om de Heere te loven.

A. Voor het *tegenwoordige*, en voor hen, die nog onder de *beloften leefden*, was er beweegreden in tot de lof van de Heere; èn met opzicht op de *zaak zelf*, èn met opzicht op de *tussenkomen-de omstandigheden*.

! . Met opzicht op de *zaak zelf*; omdat God, Die uit enkele vrije goedheid zo'n grootheid had uitgevonden, en tot troost en verkwikking van Zijn kerk met zulke sterke betuigingen beloofd, en met zoveel gewisse onderpanden verzegeld had, ja, met een *eed* daartussen gekomen was, tot nog overvloediger verzekering, ook niet zou aflaten, die beloften op Zijn tijd te vervullen. Hetgeen voor het *geloof*, dat de toekomstige goederen met zoveel verzekerdheid beschouwt, alsof ze reeds werkelijk tegenwoordig waren, dat uitwerksel had, dat het zich in die aangename beschouwing kon verlustigen, met die *blijdschap en vrede van het geloof*⁹, die de Heilige Geest werkt, om de harten van de uitverkoren te doen *leven op de beloften*, en er zich onder dankbare verheerlijking van God in te vervrolijken. Al is het dat de beloofde zaken nog op verre afstand zijn, en er bij de tweede oorzaken geen hulpmiddel tegen de opkomende zwarigheden gevonden wordt. Laat men ermee vergelijken hetgeen wij over vers 16 aanmerkten.

". Met opzicht op de *tussenkomen-de omstandigheden*. Ook in dit opzicht mocht de heilige Spreker met Zijn voorbeeld andere gelovigen opwekken, *geloofd zij de Heere!* Want – hoewel de omstandigheden zeer benauwd en donker waren, en tot stremming van de verwachting schenen te strekken, is God Zelf hierin door Zijn vijanden gesmaad, vers 52; – evenwel, zo dikwijls het *geloof* op de volzekerheid van de vervulling zag, moesten deze omstandigheden uit het oog verdwijnen, en kon men er doorheen zien, zonder wezenlijke belemmeringen. Dan was er stof om de *Verbondsgod* te loven. – Omdat Hij evenwel leefde, en Zijn verbond gedachtig was, en wel zorg zou dragen dat er aan Zijn Woord niets feilen zou, noch enige hindernissen in staat zouden zijn, om Zijn voornemens te breken, of de verwachting van

de kerk te verijdelen. – Omdat Hij daarbij de tijden in Zijn hand had, en daarover zulke bestellingen gemaakt had, als het beste met Zijn wijsheid overeenkwam. Dus behoefde men niet bekommerd te zijn, of er ook door langheid van tijd verandering in komen zou; omdat *één dag bij de Heere is als duizend jaren, en duizend jaren als één dag*¹⁰. – Ja, omdat die nare *rampspoeden* zelf iets in zich beheldden, waaruit *Gods lof* zelf geboren werd. Omdat de goddelijke *vrijmacht, wijsheid* en *heiligheid* daarin te zien waren, en tevens Zijn *almacht*, latende dit juist daarom toe, teneinde het mocht blijken dat geen hinderpalen machtig waren, Zijn voornemen te stuiten en Zijn hand af te slaan. – Gelijk ook hierdoor de kerk gezuiverd, het geloof beproefd, de ongelovigen en vleselijken ontdekt werden, en de gedachten temeer afgetrokken van aardse en lichamelijke denkbeelden, nopens een aardse heerlijkheid van dit beloofde koninkrijk. – Behalve dat Gods roem ook in het bijzonder daarin uitblonk, dat Hij Zijn vermogen toonde, om Zijn kerk, in zo'n zware beproeving, smaad en verdrukking, evenwel staande te houden, dat ze niet bezweek of tenonder ging, maar bewaard werd bij de troost en voorsmaak van die toekomstige heilgoederen.

B. Maar ik sprak ook van het *toekomende*. Onze heilige Spreker, Zich verheugende in het vooruitzicht van de aanstaande vervulling, stelt Zich meteen voor hoe het dan zou gaan; en wat een lof er dan van alle kanten zou opgaan tot God, de getrouwe Waarmaker van Zijn beloften. Ik verbeeld mij Hem, als opgetogen door het gehoor van zoveel lofstemmen en vreugdeklanken, God toejuichende wegens de grootheid van Zijn wonderen en de trouw van Zijn verbond. En met al die vreugdestemmen gaat Hij Zelf te rei, zingende al vooraf; op dezelfde trant, als dan in het algemeen gezongen zal worden. Hij wijst Zijn leerlingen aan, hoe *de hemelingen* dan *Gods wonder loven zullen, en Zijn getrouwheid omtrent de gemeente der heiligen*, en hoe er al in de beginselen een gejuich van het hemelse heirleger op zal gaan: *ere zij voor God in de hoogste hemelen, en vrede op aarde, het welbehagen tot de mensen*¹¹. Hij bericht, als een oorgetuige, welke weerklanken de aarde daarop geven zal; die begonnen zullen worden in *Kanaän*, bij de *eerstelingen van de gemeente*, die uit de

⁹ Rom. 15:13.

¹⁰ 2 Petr. 3:8.

¹¹ Luk. 2:14.

*springader van Israël zijn*¹²; en al spoedig gevolgd worden van de bekeerde *heidenen*, als ze *verheffingen Gods*, die *in de kelen van Zijn gunstgenoten zijn zullen*¹³, horen zullen; die toeroepingen: *looft den HEERE, alle heidenen; prijst Hem, alle natiën!*¹⁴ Dan zullen *de volken de Heere loven, de volken al te samen zullen Hem loven*¹⁵; *de koninkrijken der aarde zullen Gode zingen*¹⁶; ja, de verst afgelegene *eilanden zelfs zullen ermee gemoeid zijn*¹⁷. Zelfs de *aarde zal eens meer algemeen vervuld zijn, dat ze de heerlijkheid des Heeren bekennen, gelijk de wateren de bodem der zee bedekken*¹⁸. Totdat de plaats van het lofgezing niet meer beneden op de aarde, maar boven in de vlekkeloze hemel zijn zal, daar *God en het Lam die heerlijkheid volmaakt ontvangen zullen*¹⁹.

10. Hoe *Gods lof* hier gezegd wordt לעולם tot in eeuwigheid

Hier vandaan dat er ook een aanwijzing bijgedaan wordt van de *duurzaamheid* van de *lof van de Heere*: לעולם IN DER EEUWIGHEID. Wij hebben dat woord reeds zo vaak in onze *psalm* aangetroffen, dat er nu niet veel behoeft bijgedaan te worden. Laat men in het bijzonder hiermee vergelijken het *tweede vers, Ik zal de goedertierenheden des Heeren EEUWIGLIJK ZINGEN*. Hetgeen daar gezegd is, komt ook hier te pas. In het kort worden er deze zaken mee aangewezen.

A. VOOREERST, dat de *oorzaken* van de *lof van de Heere* in haar *waarde* zo *groot*, en in haar *uitwerking* zo *bestendig, duurzaam, eeuwig* zijn zouden, dat er in *alle eeuwen, ja tot in aller eeuwen eeuwigheid* stof in zijn zou, om er God over te verheerlijken. Deze zaak is uit zichzelf klaar. Want die gift van CHRISTUS, tot *heil* van de *kerk*, was in zichzelf de grootste die er ooit kon uitgedacht worden. De *waarde* van dat *geschenk* was stoffelijk van zo'n *prijs*, dat er de *rijkdom* van alle mogelijk eindige dingen niet bij kon opwegen. De *liefde* van de *Vader*, in dit geschenk te tasten,

was oneindig groot, en de *wonderen*, in de daarstelling uitblinkende, waren onbegrijpelijk heerlijk. En, wat de *uitwerkselen* aangaat, die hadden niet alleen hun invloed op het *heil* van alle *eeuwen*, en *alle geslachten van de mensen*, maar strekten ook tot zo'n *zaligheid* voor *alle uitverkorenen*, die binnen de omtrek van dit *eindig leven* niet beperkt was, maar in een *eeuwige en volmaakte geluksstaat* in de volste kracht uitliepen.

B. TEN ANDERE, dat de HEERE er ook dadelijk de lof van zou ontvangen *in der eeuwigheid*. En dus *vooreerst, door al de eeuwen heen*, tot aan de *voleinding van de wereld*, in *alle tijden* van de *kerk*, waar ze zich ook mocht bevinden, en onder *alle volgende geslachten*. *Ten andere*, in de *volste nadruk*, in een *volstreckte eeuwigheid*; zullende dit het onophoudelijk werk zijn, waartoe de *heilige engelen en gezaligde mensen* zich in de *hemelse heerlijkheid* verenigen zouden, om *Hem Die op de troon zit, en het Lam, de dankzegging, en de eer, en de heerlijkheid en de kracht in alle eeuwigheid toe te brengen*²⁰; en de *Hosannah's* in eindeloze *Hallelujah's* te verwisselen.

11. Verklaring van het woord אמן Amen

En teneinde de *zekerheid* van dit vooruitzicht nog klaarder blijkt, voegt onze Spreker er eindelijk een herhaalde bevestiging bij: AMEN, JA AMEN! Over dit woord, dat volgens zijn oorsprong, *vastigheid, waarheid, trouw* betekent, is zoveel geschreven, met opzicht op zijn *zin, gebruik*, zowel in de *Schrift*, als in de *Joodse en Christelijke kerk*, en wat er meer van te zeggen valt, dat het verkwisten van papier en tijd zijn zou, als ik bekende zaken wilde uitbreiden. Naast aan mijn oogmerk komt, dat het een *slot* is van openbare of bijzondere *geloofsbetuigingen, gebeden en dankzeggingen*, hetzij het uit de mond van de *Spreker* alleen gehoord werd, Die daarmee Zijn Eigen verwachting te kennen gaf, of ook uit de *mond* van de *toehoorders*, die daarmee eenparig hun *toestemming* te kennen gaven²¹. Zo vindt men het in het slot van verschillende *gebeden en dankzeggingen* in de *Schrift*²², gelijk ook van

¹² Psalm 68:27.

¹³ Ps. 149:6; Hand. 13:46,47, enz.

¹⁴ Psalm 117:1; Rom. 15:11.

¹⁵ Psalm 67:4.

¹⁶ Psalm 68:33.

¹⁷ Psalm 72:10; 97:1. Jes. 52:10; 60:9, enz.

¹⁸ Hab. 2:14.

¹⁹ Openb. 5:13.

²⁰ Openb. 5:13.

²¹ 1 Kor. 14:16; Matth. 6:13.

²² Als 1 Kon. 1:36; 1 Kron. 16:36; Neh. 8:7, enz.

verschillende *psalmen*²³. En dus vervat het meer dan een *blote wens*; maar behelst meteen een zeer krachtige *toestemming* en *verzekering*, niet alleen tot een verhoog van de *oprechtheid* van het hart van de *Spreker*, maar ook tot een bewijs van Zijn *geloofsbetrouwen* en *ontwifelbare verwachting*, dat de *zaak zo zijn zal*, en de *uitkomst* ten volle zal beantwoorden aan de *gedane beloften*.

12. Nadruk van dit woord אָמֵן op deze plaats

Zeker zal het in die volle kracht hier genomen moeten worden. Want anders zou het niet beantwoorden aan die sterke *geloofsbetuigingen*, die reeds in het *begin* van deze *psalm* voorkwamen. Onze *Spreker* stelt hier met een AMEN voor dat Hij Zich niet alleen ten volle verzekerd houdt van de *waarheid* van de *beloften*, die de *Heere* aan Zijn kerk gedaan had, en *berustende* daarin *gelovig*, en de *uitslag* geheel aan de *God der waarheid* bevelende, in weerwil van de nog drukkende *zwarigheden*; maar Hij begeert ook, dat Zijn *onderwijzelingen* ook AMEN zullen zeggen op Zijn *betuiging*, en niet minder vertrouwen dan Hij stellen op de *getrouwe Verbondsgod*, Die het maken zal, en tonen, de *Amen*, de *Waarheid Zelf* te zijn, hoezeer het *ongeloof* Hem probeert tot een *leugenaar* te maken. En zo wordt het op al de delen van deze *psalm* gevoeglijk toegepast. – Het is een *Amen* op al de *beloften*, die in het *eerste lid* van deze *onderwijzing* voorkwamen, aan de vervulling waarvan niet te twifelen is, hoe onmogelijk het ook schijnt. – Het is een *Amen* op het *pleitgebed*, tot een verhoog van *geloofstoenadering* tot de *Hoorder van het gebed*, Die nooit vergeefs laat aankloppen, als wij Hem *biddende* op Zijn *beloften* aanspreken. – Eindelijk, het is een *Amen* op dat vrolijke besluit; *geloofd zij de Heere in der eeuwigheid*. Tonende onze *Spreker* dat Hij niet anders wacht, dan dat *God* het *einde* van al Zijn *ondernemingen* en *daden* zal bereiken, namelijk Zijn *eeuwige lof* en *heerlijkheid*. *Want uit Hem, en door Hem, en tot Hem zijn alle dingen*²⁴.

13. Kracht van deze verdubbeling, amen, ja amen

²³ Als hier, en Psalm 41; 72; 106.

²⁴ Rom. 11:36.

En hiertoe is boven alles nadrukkelijk die *verdubbeling* אָמֵן אָמֵן. Welke meermalen zo voorkomt, in soortgelijke *betuigingen*²⁵. Ze strekt – deels tot krachtiger *aandring* van Zijn *ernst*. Gelijk in andere herhalingen zeer gebruikelijk is. – Deels, om de *grootheid* en *sterkte* van Zijn *geloofsverzekering* aan te wijzen, welke door geen *twijfelingen* ontrust wordt, maar veeleer gemoedigd door alle *zwarigheden* en *bekommernissen* heen ziet, zich enkel sterk makende op de *waarheid* en *trouw* van de *goddelijke Belover*. – Deels eindelijk, om de *uitgestrektheid* van Zijn *verwachting*, zo voor het *tegenwoordige* als voor het *toekomstige* aan te wijzen. In welk opzicht het *eerste Amen* kan zien op Gods *tegenwoordige trouw in het beloven*; wanneer het blijken zal, bij de *uitkomst*, dat *God de Amen* is, Die *Zijns verbonds tot in eeuwigheid gedenkt, des woords, dat Hij ingesteld heeft, tot in duizend geslachten*²⁶.

14. ... vooral in Christus' mond

Zo sterk dan dit besluit is op zichzelf, passende tevens in de mond van elke *gelovige*; zoveel sterker *aandring* heeft het nog, als wij het hier aanmerken als uit *Christus lerende mond zelf* gaande, om Zijn *kerk* tot *navolging* op te wekken, en *nopens* haar *verwachting* gerust te stellen. Geen *krachtiger onderwijs*, noch *nadrukkelijker aanmoediging* zou er ergens kunnen gevonden worden, dan het zeggen van *Hem*, Die de *Amen, de waarachtige en getrouwe Getuige is*²⁷, en *Zelf* niet alleen het grootste *Voorbeeld* van *geloofsbetrouwen*²⁸, maar ook de *sterkste Waarborg* voor de *uitkomst*, Die er voor instaat, en met Zijn kerk als haar *Hoofd* hetzelfde belang heeft. En wie zou niet gereed op Zijn *voorzeggen*, die *gelovig Amen nazeggen*? Het *zal waar en zeker zijn!* Dus maakt dit slot met alle recht een einde van deze *gehele onderwijzing*, terwijl aan *God* de *uitkomst* daarmee voor het *toekomstige* wordt overgelaten.

15. De uitkomst heeft aan de verwachting beantwoord

²⁵ Conf. GLASS. *Phil. s. lib.* III.T.I.p.m. 546 seq.

²⁶ Psalm 105:8.

²⁷ Openb. 3:14.

²⁸ Hebr. 12:2.

Trouwens, de uitkomst heeft met de daad geleerd, dat dit gehele voorstel volkomen gegrond was. – Niet alleen heeft dit *onderwijs*, naast al de andere beloftewoorden, in de *rol des boeks* vervat, van nut geweest voor de gelovigen, die vóór Christus' komst geleefd hebben, en, hoewel met veel slingeren, evenwel op grond van Gods waarheid en trouw de *vertroostingen Israëls verwacht hebben*. – Maar ook heeft inzonderheid de tijd, in Gods raad bestemd, op de heuglijkste wijze voldaan aan deze verwachtingen, door de *verwekking* van dat beloofde *Zaad van David*, en Zijn *verheerlijking* op *Davids geestelijke troon*, met die goddelijke en heerlijke titel, en dat volkomen *recht van heerschappij*, en *uitbreiding van rijksg gebied* over de *gehele aarde*, en *onoverwinnelijkheid* in weerwil van alle *pogingen van de vijanden*, als in deze psalm beschreven stond. En dat, juist nadat de zaken met *Davids huis* en de *kerk* tot dat uiterste gekomen waren, en het *gebed* van de *ellendigen* lang genoeg om uitkomst had aangehouden bij de troon. Daar heeft men met de daad die vreugdegalmen gehoord, waarmee deze *psalm* besloten wordt. Reeds van het begin af aan gingen de *engelen* er in voor, bij de *geboorte* van deze *Spruit van David*²⁹. Met hen paarden zich een *Zacharias*, *Maria*, *Simeon*, anderen. En, om te zwijgen van de *toejuichingen*, die bij CHRISTUS' omwandeling op aarde, door de *apostelen* en *discipelen*, ja somtijds door gehele *scharen* werden opgeheven, heeft men slechts na te gaan wat er van *Jesus' verhoging* af gebeurd is, en welke invloeden de betoning van Gods verbondstrouw gehad heeft op de harten van allen, die door krachtige genade tot *Christus' koninkrijk* zijn overgebracht, beide uit *Joden* en *heidenen*. Zo ver dat tot onze tijden toe gebleken is, dat *al Gods beloften in Christus ja en amen zijn*³⁰; gelijk wel verder tot aan het *einde van de wereld*, ja tot in *eeuwigheid* blijken zal. Maar hierover uit te weiden, en van stuk tot stuk te tonen hoe alles, wat nopens dit heerlijk *Zaad van David* voorspeld was, in onze HEERE JEZUS vervuld is, en dus nog tevergeefs van een MESSIAS, Wiens tijd, naar het getuigenis van de *joden* zelf, reeds lang verstreken is, verwacht wordt, zou te ver van mijn oogwit af leiden. Ik had alleen voor deze *psalm* te verklaren, en de draad van zijn verband nevens de zakelijke inhoud aan te

tonen. De waarheid van ons *evangelie*, in onze *gezalvde Heiland* en *Vorst* vervuld, is door Hem Zelf, door Zijn apostelen, door de evangelisten, door al Zijn getrouwe voorstanders, en door de ervaring zelf zo krachtig betoogd, dat ik mij daarover niet breder behoef uit te laten.

16. Leringen

Ik zal dan deze verklaring met deze volgende *leringen* in het kort besluiten. Men ziet uit het verhandelde,

A. *Hoe wijs en getrouw de Heere is, in het gedenken en houden van Zijn beloften*. – *Wijs*, in de vervulling ervan naar geen ander richtsnoer te schikken, dan hetgeen het beste Zijn deugden openbaart, en meest in staat is om te tonen dat Hij het alleen is, Die de eer heeft van dit werk. Waartoe onder andere eerst de zaken tot dat uiterste moesten komen, dat er geen hoop bij de tweede oorzaken meer over was. – *Getrouw*, om Zijn *verbond te gedenken*, in weerwil van alle zwaarigheden, en de bestemde tijd geen ogenblik te laten voorbij slippen, welke redenen er daartoe ook zijn mochten van de kant van de mensen. De opmerking hierop diende veel in acht genomen te worden. Want ze kan ons vleselijk vernuft een teugel geven, en de geloofsweg van veel slingeren en moedeloosheden bevrijden.

B. *Hoe er altijd verhoring van het gebed te verwachten is, als wij in geloof naderen*. Zelfs daar het zo deerlijk geschapen was met de kerk, als wij gezien hebben, werd onverwacht de droefheid in blijdschap veranderd, en de geuite klachten eindigden als plotseling met een *geloofd zij de Heere*, enz. Dit prijst het *geloofsgebed* op een ongewone wijze aan; zelfs in alle omstandigheden. Want, heeft God de zuchtingen van Zijn kerk om de voornaamste hoofdwelddaad verhoord? Zou Hij dan enige zuchtingen afslaan, waarmee men op Gods beloften aanhoudt om de ondergeschikte weldaden?

C. *Hoe groot de verplichtingen zijn van ons, die onder dit evangelie van de vervulling leven*. Zeker! Wij kunnen niet ontkennen dat wij dit vooruit hebben boven die oude gelovigen, die zich moesten vergenoegen met de verwachting, en door het geloof enkel op de beloften leven, onder veel slingeren en schijnbare zwaarigheden. Wij beleven die gewenste dagen, daar zoveel heiligen naar verlangden, en wij hebben er zulke ontwijfel-

²⁹ Luk. 2:13,14.

³⁰ 2 Kor. 1:20.

bare verzekeringen van ontvangen, dat men eerder alle historische waarheid en geloofwaardigheid met voeten treden zal, dan dit op enig waarschijnlijk voorwendsel tegenspreken. – Is het dan niet droevig, dat er zo weinig belang in gesteld wordt? Dat er zo' groot ongeloof, verwerping van KONING JEZUS, vleselijk belang en wederhorigheid heerst? Dat God niet meer de eer daarvan ontvangt, en men niet meer werk maakt, om dit *koninkrijk van God* voor zichzelf te zoeken, en aan anderen aan te prijzen? *Hoe zullen wij ontvlieden, indien wij op zo'n grote zaligheid geen acht geven?*³¹ Laat ieder toch dit bedenken, die belangen stelt in zijn eeuwige behoudenis, en Gods *genade* en *waarheid in Christus* hulde doen, met intijds dit *heilmiddel* te omhelzen, terwijl het genot daarvan wordt aangeboden. – En laat JEZUS' *onderdanen* daarin anderen met hun voorbeeld voorgaan, en tonen, welke belang zij er voor zichzelf door genade in gevonden hebben! Dan zullen de uitwerkselen van deze overweging een onbedenkkelijk nut geven. Daar zal ware rust voor de ziel uit ontstaan. CHRISTUS, het dierbaar Geschenk van de Vader, zal naar waarde geschat worden. Het gemoed zal door de ondervinding van Gods trouw in het verleden en tegenwoordige gesterkt worden in de vaste hoop voor het *toekomende*, ja tot in *eeuwigheid*. En alles zal daar eindigen, waarvan het een begin nam: *Gods eer!* Hier begon onze Spreker met dit heerlijk onderwerp; hier eindigt Hij mee. Het zal ook zo met de geloofsweg zijn. En als al de *beloften* vervuld zullen zijn, zal niets voor de verheerlijkten overschieten, dan de gewichtige stof, recht geschikt voor de hemel: GELOOFD ZIJ DE HEERE TOT IN EEUWIGHEID. AMEN, JA AMEN.

³¹ Hebr. 2:3.